

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

”Kotoisa koti on sellanen ku sallii”

Estetiikan ja käytettävyyden neuvotteluja kodin sisustamisessa

Helsingin yliopisto
Kasvatustieteiden maisteriohjelma
Kotitalousopettajan opintosuunta
Maisterintutkielma 30 op
Kotitaloustiede
Syyskuu 2024
Kirsi Heiniö

Ohjaajat: Minna Autio, Janne Poikolainen

Tiivistelmä

Tiedekunta: Kasvatustieteellinen tiedekunta

Koulutusohjelma: Kasvatustieteiden maisteriohjelma

Opintosuunta: Kotitalousopettajan opintosuunta

Tekijä: Kirsi Heiniö

Työn nimi: "Kotoisa koti on sellanen ku sallii" – Estetiikan ja käytettävyyden neuvotteluja kodin sisustamisessa

Työn laji: Maisterintutkielma

Kuukausi ja vuosi: Syyskuu 2024

Sivumäärä: 67 + 6 liites.

Avainsanat: asuminen, kodin sisustaminen, kodin tuntu, salliva koti

Ohjaaja tai ohjaajat: Minna Autio, Janne Poikolainen

Säilytyspaikka: Helsingin yliopiston kirjasto – Helda / E-thesis (opinnäytteet)

Muita tietoja:

Tiivistelmä:

Kodilla on useita merkityksiä ihmisille, ja koti tuottaa asukkailleen hyvinvointia monin eri tavoin. Kodin esteettisyyttä rakennetaan esineiden, materiaalien ja värein kautta. Asukkaat myös arvostavat kodin toiminnallisuutta, arkisten askareiden sujuvuutta sekä mahdollisuuksia rentoutua. Vaikka kodin sisustamista on tutkittu, niin estetiikan, käytettävyyden ja hyvinvoinnin välisiä suhteita kodissa on tarkasteltu vähemmän. Tarkastelen tutkimuksessa kodin tunnun muodostumista kodin sisustamisen avulla.

Tutkimuksen laadullinen aineisto on kerätty pari- ja yksilöhaastatteluilla (n=16), joissa tutkittavat olivat iältään 24–71-vuotiaita. Lisäksi haastatteluiden yhteydessä on havainnoitu haastateltavien kotia. Tutkimuskohteena ovat kotiaan sisustavat asukkaat sekä itse koti ympäristönä ja hyvinvoinnin tuottajana. Haastateltavat on tavoitettu sosiaalisen median ilmoituksella sekä lähipiirin kautta lumipallo-menetelmällä. Aineisto on analysoitu aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin.

Tutkimus tuo esiin, miten kodin tuntua rakennetaan sisustamisessa neuvotellen ja yhteensovittaen estetiikkaa ja käytettävyyttä. Asukkaat pohtivat kodissaan rentoutumisen ja viihtyisyyden, kotitalouden toimintojen sekä sosiaalisten suhteiden keskinäisiä painotuksia. Kodin sisustuksessa estetiikan ja käytännöllisyyden erilaiset ja vaihtelevat merkitykset rakentuvat eri tavoin rentoutuessa ja viihtyessä, kotitalouden arkisissa toiminoissa sekä mietittäessä sosiaalisten suhteiden sujuvuutta. Estetiikan ja käytännöllisyyden välinen tasapainottelu on näin kontekstisidonnaista. Asukkaat sovittelevat näin yhteen käytettävyyttä ja estetiikkaa tavoitellen kotia, joka sallii asukkaansa elää elämäntilanteensa ja mieltymystensä mukaista elämää. Tutkimuksessa rakennetaan näin *sallivan kodin* tulkintakehys, joka mahdollistaa kodin esteettiseen sisustamiseen sekä kodin arkiseen käytännöllisyyteen liittyviä arvostuksia. Tutkimustulokset tukevat käsitystä siitä, että salliva koti on merkityksellinen sisustamisessa sekä hyvinvoivan kodin rakentamisessa.

Faculty: Educational Sciences

Degree programme: Master of Arts (Education)

Study track: Home Economics

Author: Kirsi Heiniö

Title: “A cosy home is a one that allows” – Negotiating between aesthetics and usability in home decoration

Level: Master’s Thesis

Month and year: September 2024

Number of pages: 67 + 6 appendices

Keywords: living, home decoration, feeling of home, permissive home

Supervisor or supervisors: Minna Autio, Janne Poikolainen

Where deposited: University of Helsinki Library – Helda / E-thesis

Additional information:

Abstract

Home carries various meanings and provides well-being for its inhabitants in many ways. The aesthetics of the home are built through objects, materials and colours. In addition, the functionality of home, the ease of everyday task and opportunities for relaxation are valued by inhabitants. Although home decoration has been a topic for prior research, the relationship between aesthetics, usability and well-being in the home has been less explored. In this study, I examine the way in which the feeling of home is created through home furnishings and decoration.

The qualitative data of the study was collected through both paired and individual in-depth interviews (n=16). Participants were between the ages 24 and 71. In addition, participants’ homes were observed during the interviews. The research thus focuses on the inhabitants who furnish their homes and on the home itself as an environment and a producer of well-being. The participants have been reached via social media and through the snowball method. The material has been analysed by means of a data-driven content analysis.

The study highlights how the feeling of home is built through negotiating and harmonizing aesthetics and usability in home decoration. Inhabitants reflect on the interplay between relaxation and comfort, household activities and social relationships in their homes. In this way, the varying meanings of aesthetics and practicality in home decoration are constructed in different ways in the context of relaxation and comfort, everyday household activities and the fluidity of social relationships. The balancing act between aesthetics and practicality is thus context specific. The residents reconcile usability and aesthetics in this way, aiming for a home that allows them to live according to their life situation and personal taste. The study constructs an interpretive framework for such a permissive home, which accommodates values related to both aesthetic decoration and everyday practicality. The research findings support the notion that so called permissive home is relevant to home decoration and to building a well-being home.

Sisällys

1 JOHDANTO	2
2 SISUSTAMALLA KODIN RAKENTAMISTA JA TUNTUA	5
2.1 Asunnosta kodiksi.....	5
2.2 Asuntoa muokkaamalla kodin tuntuun	6
2.3 Kodin sisustaminen itseilmaisun muotona	8
2.4 Kodin sisustamisen ajalliset kerrostumat	9
3 ESTETIIKKA JA KÄYTETTÄVYYS SISUSTUKSEN MÄÄRITTÄJINÄ	12
3.1 Estetiikkaa kotona: kauneus, visuaalisuus ja värit.....	12
3.2 Koti käytännöllisenä ja toimivana tilana.....	14
3.3 Estetiikan ja käytettävyyden välinen jännite	15
3.3.1 Viihtymisen ja rentoutumisen ulottuvuus	16
3.3.2 Arjen ja kotitalouden käytännön toiminnallisuuden ulottuvuus.....	17
3.3.3 Sosiaalisten suhteiden ulottuvuus	18
3.4 Kodin käytettävyyden ja estetiikan yhteen sovittelua.....	19
4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	22
4.1 Tutkimuksen toteutus ja tutkimuskysymykset.....	22
4.2 Tutkimusmenetelmänä teemahaastattelu	23
4.3 Teemahaastattelut aineistona	24
4.4 Tutkimusaineiston analyysi	27
5 TUTKIMUSTULOKSET JA NIIDEN TULKINTAA.....	33
5.1 Tutkittavien kodin sisustaminen värein ja materiaalein.....	33
5.2 Kodin käytettävyyden ja estetiikan neuvotteluja	39
5.2.1 Neuvottelut viihtymisen ja rentoutumisen ulottuvuudessa	39
5.2.2 Neuvottelut arjen ja kotitalouden käytännön toiminnallisuuden ulottuvuudessa	42
5.2.3 Neuvottelut sosiaalisten suhteiden ulottuvuudessa	45
5.3 Yhteensopivia kohtaamisia käytettävyyden ja estetiikan välillä	49
5.3.1 Neuvotteluista yhteensopivuuteen – toimivat ratkaisut viihtyvyyden, käytännön toiminnan ja sosiaalisuuden ulottuvuuksissa	49
5.3.2 Yhteensopivia kohtaamisia käytettävyyden ja kodin sisustuksen värien välillä	54
6 LUOTETTAVUUS.....	58
7 POHDINTAA	61
LÄHTEET.....	66

LITTEET.....	74
--------------	----

TAULUKOT

Taulukko 1: Taustatiedot (sukupuoli Nainen/Mies, ikä, asuinpaikka) haastateltavista ja haastatteluista (yksilö/parihaastattelu, haastattelun kesto) sekä haastattelun tunniste.....	26
Taulukko 2: H1 haastattelun teemoittelua.....	29
Taulukko 3: HKH107 haastattelusitaattien teemoittelua uudelleen.	31
Taulukko 4: Tutkittavien tunnuspiirteet ja kutsumanimet.....	34

KUVIOT

Kuvio 1: Kodin tunnun muodostumisen käsitekartta.	64
--	----

LIITTEET

LIITE 1: Teemahaastattelukysymykset.....	75
LIITE 2: Tutkimussuostumuslomake.....	76
LIITE 3: Taustatietolomakkeet yksilö- ja parihaastatteluihin.....	77
LIITE 4: Kutsu tutkimukseen osallistumiseen.....	79

1 Johdanto

Koti on ihmisen hyvinvoinnin kannalta merkityksellinen paikka (esim. Raijas, 2008, s. 118; Turkki, 2001, s. 6; Vilkkö, 2010b, s. 12). Koti tuottaa asukkaalleen hyvinvointia muun muassa ruokaan, vaateeseen, suojaan, turvallisuuteen ja muihin välttämättömiin tarpeisiin liittyen (Aro, 2017). Asumisen tarpeet pitävät sisällään asukkaan sosioekonomisen taustan määrittämät mukavuuden, itsensä toteuttamisen ja materiaalisien kulttuurin mahdollistamat toiminnot (Aro, 2017; Raijas, 2008b, s.1). Ihminen pyrkii rakentamaan kodista hyvinvointia edistävää ympäristöä (Clapham, 2011, s. 361), jossa levon, työn, harrastamisen, ihmissuhteiden ja elämäntyylien toteuttaminen mahdollistuu (Hasu, 2017, s. 20–21).

Kotitaloustieteen lähtökohtana pidetään hyvän elämän ja ihmisten hyvinvoinnin edistämistä (esim. Autio, 2019a; Elorinne ym., 2017). Osana tätä tieteenalan tavoitteena on etsiä vastauksia siihen, miten ihmiset ovat asuneet, miten ihmiset asuvat ja miten ihmisten tulisi asua (Autio, 2019a, s. 46). Jälkimmäinen liittyy kestäväen elämäntavan etsimiseen eli siihen, kuinka paljon asumiseen voidaan kuluttaa luonnonvaroja ilmastokriisin aikakaudella. Asumisen teemat ovat nousseet tieteenalla esiin myös sisustussuunnittelun (*interior design*) ja -neuvonnan myötä (esim. Elias, 2008, s. 40-41; Nickols & Collier, 2015, s. 19). Edellisten lisäksi kodin, asumuksen, asunnon tai talon hankinta on usein rahallisesti merkittävin ja taloudellisesti riskialttain teko, jonka ihminen voi elämässään kohdata (Autio ym., 2011, s. 24). Näin kodin muodostuminen osaksi arkea ei ole merkityksellinen hyvinvoinnille vain henkisesti ja fyysisesti (kodin tarjoama suoja), vaan asuminen on myös ekologisen ja taloudellisen kestävyuden kannalta tärkeä kysymys kotitalouden jäsenille.

Kotitaloustieteen kentällä ei ole juurikaan tartuttu kodin sisustamisen kysymyksiin ihmisten hyvinvoinnissa. Kotimainen alan tutkimus on keskittynyt esimerkiksi huonekalujen hankintaan (Hakala ym., 2015), asumistoimintoihin ja ergonomiaan (Malin, 2009) sekä ihmissuhteisiin sekä niiden merkityksiin kodissa (Vilkkö, 2001). Lisäksi Heinilä (2007) on tutkinut kodin fyysisen ympäristön suhdetta kotitaloustoimintaan. Varpa ja muut (2024) ovat taas tarkastelleet käytettynä saatujen tai hankittujen huonekalujen merkitystä kodin sisustamisessa sekä Autio ja Autio (2009) sisustusoppaiden kulutushistoriallista merkitystä kotiin kiinnittyvien ihanteiden rakentumisessa. Myös Uimonen (2019) on tutkinut kodin tunnun merkityskokonaisuuksien muodostumista, missä kodin sisustus on yhtenä osatekijänä. Sisustamisen tutkimusta on kuitenkin tehty muilla tieteenaloilla runsaastikin, kuten sosiologian (Autonen-Vaaranieniemi, 2009 & 2011; Scott, 2009; Woodward, 2003),

yhteiskuntapolitiikan (Vilkko, 2010), asuntopolitiikan (Kyttä, 2004; Kyttä ym., 2010), taide- ja kulutushistorian (Saarikangas, 2002; Sarantola-Weiss, 2003 & 2011; Seppälä-Kavén, 2014) sekä antropologian (Bille, 2015; Clarke, 2001; Miller, 2002) kentillä.

Vaikka sisustamista on tutkittu, on sisustusvärejä ja ylipäänsä värien merkitystä kodissa tutkittu melko vähän. Värit ovat kuitenkin keskeinen osa estetiikan ja sisustamisen kokemusta (esim. Elliot & Maier, 2014, s. 95; Elqahani & Elgizawi, 2015, s. 30; Rihlana, 1998, s. 5). Kodin sisustusvärit ja ylipäänsä värien merkitys kodissa ovat saaneet vähemmän tutkimuksellista mielenkiintoa osakseen. Herneoja (2007) on kuitenkin tarttunut teemaan käsittelemällä väreille annettavia nimityksiä arkkitehtuurissa ja arkipuheessa. Kodin sisustuksen värit ilmentävät asukkaan mieltymyksiä, mutta niiden osaava yhdistely viestii myös taidokkuudesta (Autonen-Vaaraniemi, 2009, s. 101, 150, 152). Muiden sisustusyksityiskohtien lisäksi värimaailmojen avulla halutaan tuottaa asukkaan tai asukkaiden identiteettiä kuvastava ympäristö; neutraaleilla väreillä tuotetaan hohdokasta hienostuneisuutta tai kirkkailla perusväreillä lapsille leikin paikkaa (Scott, 2009, s. 56–57). Kodin värit voivat symboloida jotain, kuten valkoinen väri puhtautta, hygieenisyyttä, ajattomuutta ja korutonta kauneutta (Saarikangas, 2002, s. 41). Kodin värit ovat ilmentäneet ympäröivää maailmaa, tietyille aikakaudelle ominaisia sisustustrendejä sekä yleisesti hyväksyttyä hyvää makua (Sarantola-Weiss, 2011, s. 11 & 2003, s. 30; Seppälä-Kavén, 2014). Toisaalta väreillä ja niiden yhdistelmillä luodaan harmonista tilaa ja kodin tunnelmaa (Uimonen, 2019, s. 117, 139–140). Tietyillä kodin sisustuksen värivalinnoilla ajatellaan olevan myös asunnon jälleenmyyntiarvon kannalta vaikutusta (Clarke, 2001, s. 39). Monissa edellä mainituissa teoksissa värien merkitys tuodaan kuitenkin esiin vain ohimennen, eikä sen vaikutusta asukkaaseen ja asumiseen tunnusteta suuremmin.

Kodin sisustuspuhe on siis osa asumista ja kodin rakentamista (Sarantola-Weiss, 2011, s. 7). Asunnosta rakentuu koti (Autonen-Vaaraniemi, 2011, s. 82), kun asukas valitsee ja asettaa huonekalunsa ja kodin sisustusesineensä tilaan (Blunt & Dowling, 2006, s. 112). Näin hän muokkaa kodista itselleen sopivaa tilaa (Hasu, 2017, s. 34), mikä voi tarkoittaa kodin sisäisen ympäristön muuttamista, somistamista, kalustamista ja personalisointia (Rapoport, 1985, s. 276). Junton (2001, s. 22, 32) mukaan kodin tuntu muodostuu yhtäältä sisustuksen käyttöarvosta, kyvystä heijastaa elämäntyyliä sekä mahdollisuudesta säilöä muistoja ja kokemuksia, toisaalta aistimellisuudesta, elämyksellisyydestä ja estetiikasta. Kodin estetiikan ja käytettävyyden välistä suhdetta sekä niiden välistä tasapainoa on pohdittu kotitaloustieteen asumisen tutkimuksessa (Elias, 2008, s. 40; Junto, 2008, s. 14). Kodin tuntu löytyy prosessien kautta, joista yksi on konkreettista

tilan täyttämistä – esineillä fyysisen tilan muodostamista (Vilkko, 2001, s. 52–54). Fyysisessä tilassa yhdistyvät sen konkreettinen olomuoto sekä siihen asukkaan liittämät tunnerakenteet (mt, s. 53).

Kodin tunnun nähdään muodostuvan positiivisten, kodin idean toteuttavien sekä negatiivisten, epävarmuuden ja vierauden merkitysten välisissä neuvotteluissa ja tasapainon löytämisessä (Vilkko, 2001, s. 53–54). Hyödynnän tutkielmassani tätä ajatusta siitä, että kodin tunnun muodostuminen vaatii tilan tuottaman materiaalisen ulottuvuuden sallivan (*permit*) tai myötäilevän kodin käytäntöjä (Pennartz, 1986, s. 148; Uimonen, 2019, s.190). Tässä työssä asumisen ja kotitalouden käytännöt painottuvat niiden vuorovaikutukselliseen suhteeseen rakennetun ympäristön, tässä kodin sisustuksen, kanssa (ks. Haverinen, 1996, s. 96).

Tarkastelen maisterintutkielmassani kodin sisustuksen merkitystä kodin tunnun muodostumisessa, kuinka kodin sisustus ja sen värit tuottavat tilan käytännöille, tunnelmalle ja estetiikalle. Tarkastelen myös sitä, kuinka kodissa ja kodin sisustuksessa olevat visuaaliseksi ominaisuudeksi luettavat värit voivat ilmentää niin neuvotteluja kuin yhteensopiavuutta asukkaan ja hänen toimintojensa sekä fyysisen ympäristön välillä. Keskeisenä ajatuksenani tässä tutkielmassa siis on, että kodin sisustamisen avulla luodaan toimintaympäristöä, joka tukee kodin käytettävyyttä, mikä on yksi tapa muovata asuntoa kodiksi. Persoonaton standardiasunto tai edellisen asukkaan sisustusratkaisut (Kinnunen, 2017, s. 166) muutetaan kodiksi heijastaessa asukkaan tai asukkaiden elämäntyyliä, omaa identiteettiä ja mieltymyksiä kodin fyysisen elinympäristöön eli sisustukseen (Autio & Autio, 2009, s. 247). Tutkielman avulla tuetaan ymmärrystä siitä, mikä tutkittavilleni on merkityksellistä ja kuinka kodin sisustuksen avulla voidaan tuottaa hyvinvointia kotona. Lähestyn aihetta laadullisin tutkimuskeinoin tutkittavien kodeissa järjestettyjen haastattelujen ja siellä tapahtuvan havainnoin kautta.

2 Sisustamalla kodin rakentamista ja tuntua

Avaan tässä luvussa sitä, miten asuntoa muovataan kodiksi ja millainen merkitys kodin sisustamisella on tässä prosessissa. Esittelen sitä, miten kodin tuntua luodaan ja millaisia sisustuksen ihanteita suomalaisessa kulttuurissa on vallinnut. Kodin sisustaminen on ajallisia kerrostumia sisältävä ilmiö (mm. Varpa ym. 2024), jota voidaan ymmärtää analyttisemmin tarkastelemalla eri vuosikymmenien ihanteita (esim. funktionalismi, skandinaavinen sisustus).

2.1 Asunnosta kodiksi

Asuntoa tai asumusta voidaan kuvailla fyysisten, sosiaalisten ja psykologisten tapahtumien paikkana, jonka avulla ihminen ylläpitää hyvinvointiaan. Asunnossa liitetään oma elämä muiden ihmisten elämänpolkuihin, luodaan uutta elämää sekä sosiaalisia kenttiä. Näiden merkityksenantoprosessien kautta ihmiset muodostavat kuvaa ja tunnetta omasta identiteetistään sekä paikastaan maailmassa. (Saegert, 1985, s. 288—289.) Tilastokeskus (SVT, 2022) määrittelee asunnon keittiöllä, keittokomerolla tai keittotilalla varustetuksi yhden tai useamman huoneen muodostamaksi kokonaisuudeksi, jossa asutaan ympärivuotisesti. Kotia määriteltessä voidaan tehdä eronteko kodin ja asunnon välille. Ne eivät ole toisiansa poissulkevia, mutta eivät kuitenkaan synonyymeja (Hasu, 2017, s. 57, 60).

Koti pitää sisällään asunnon fyysiset ulottuvuudet, mutta sen lisäksi siihen liittyy esimerkiksi psykologiset ja hallintaan liittyvät puolet, kuten yksilön suvereniteetin ja turvallisuuden tunteen (Hasu, 2017, s. 34). Kotia voidaan ajatella myös julkisen ja yksityisen jännitteisenä leikkauksipisteinä, sosiaalisen suhteiden kohtaamispaikkana sekä tilallisuuden ja esinemaailman kautta (Autonen-Vaaraniemi, 2009, s. 29, 32—33). Koti luo mukavuuden (*comfort*), tuttuuden (*familiarity*) ja rentoutumisen (*relaxation*) tunteita (Scott, 2009, s. 49). Blunt ja Dowling (2006, s. 2) määrittelevät kodin ideaksi ja mielenkuvituksen kohteeksi, mikä on tunteiden kyllästäjä. Heidän mukaansa nämä tunteet voivat yhtä lailla olla kuuluvuuden, toiveikkuuden ja intiimiyden kuin väkivallan ja vieraantumisen pelon tunteita. Koti merkitsee kaikille, myös suomalaisten kesken, eri asioita ja kokemus kodista on jokaiselle yksilöllinen (Suikkanen, 2010, s. 9). Suikkasen (2010, s. 9) mukaan yhdistäväksi piirteeksi voidaan nimetä kuitenkin kodin merkittävyys ja olennaisuus osana arkea.

Ihmisten hyvinvointia tutkittaessa kodilla on katsottu olevan keskeinen merkitys. Jos tutkija ymmärtää kodin tärkeyden, voi hän ymmärtää yksilön hyvinvoinnin muodostumista (Suikkanen, 2010, s. 9). Koskijoki (1999, s. 186) näkee kodin toimivan ihmisen elämässä turvallisuuden ja lohdutuksen paikkana samalla tarjoten yksilölle mahdollisuuden määrätä elämästään haluamallaan tavalla kodin sisällä. Kodin merkitys täten muodostuu niin turvallisuuden kuin suvereniteetin tunteista. Koti on ”oman elämän tukikohta” ja ”maailman keskipiste” (Koskijoki, 1999, s. 186). Kotona ihminen voi tuntea ja kokea yksityisyyttä, yhteisyyttä ja läsnäoloa (Hasu, 2017, s. 60), mutta myös turvattomuutta, kuten Suomessa hyvin yleistä parisuhdeväkivaltaa (esim. Pietiläinen ym., 2022; Riukulehto & Rinne-Koski, 2014, s. 42). Sukupuoli nähdään muutenkin merkittävänä tekijänä kodin ymmärtämisessä; koti on pitkään ollut naisille alistamisen ja työn paikka (Blunt & Dowling, 2006, s. 14–21).

Suomessa asumiskulttuuria leimaa toive omistusasumisesta (Hasu, 2017, s. 60). Tällöin monelle suomalaiselle ”todellisen” kodin status tulee vasta omistusasunnon myötä. Omistusasumiseen liitetään myös omatoimisuuden ja itsenäisyyden leima (Kemppainen ym., 2017, s. 35). Omistusasumisen ajatellaan myös tarjoavan asukkaalleen vuokra-asumista paremmat mahdollisuudet erilaisille asumista koskeville valinnoille ja muokkaukselle asunnosta kodiksi (mm. Jørgensen, 2016; Kemppainen ym., 2017, s. 35). Kemppaisen ja muiden (2017, s. 34) mukaan aiemmat tutkimukset ovat painottaneet suomalaisten kuluttajien asumispreferenssien yhtenäisyyttä, mutta heidän tutkimuksensa osoittaa, että ihanteen taakse piiloutuu yksilön elämänvaiheen ja iän sekä erilaisten arvojen ja elämäntapojen vaikutus toiveisiin omasta asumisesta. Heidän mukaansa (s. 35) yhtenäiset asumismielitymykset määrittyvät sosiaalisesti rakennettujen normien mukaan.

2.2 Asuntoa muokkaamalla kodin tuntuun

Hasun (2017, s. 19) mukaan asumiseen liittyvät valinnat, niiden syyt ja seuraukset rakentavat moniulotteisen kokonaisuuden. Poliittiset, taloudelliset, tuotannolliset, sosiaaliset ja kulttuuriset tasot ihmisen kodin ulko- ja sisäpuolisessa elämässä vaikuttavat asumiseen yhdessä kodin asukkaiden omien kokemusmaailmojen, odotuksien, ennakkoluulojen ja rajoitteiden kanssa. Asumisratkaisut pohjautuvat asukkaan valintoihin sekä mieltymyksiin, ja Hasun (2017, s. 20–21) mukaan on tarpeen pohtia sitä, kuinka asukkaat tekevät näitä valintoja ja millä kentillä. Hasun (2010, s. 59) mukaan asumismielitymykset kuvaavat ihmisten asumisen toiveita, tarpeita, mieltymyksiä ja arvoja.

Asumisvalinnat ja valintojen vapaus eivät pysähdy vain asuinalueen tai asumismuodon kohdalle, vaan valinta ohjaa myös kodin sisäistä ympäristöä: muutostöitä, somistamista, kalustamista, personalisointia ja muuta sisustamista (Rapoport, 1985, s. 276). Rapoportin (1985, s. 276–277) mukaan kalustaminen ja muistoesineet ovat tärkeä osa oman identiteetin ja statuksen kommunikointia. Ne auttavat tilan haltuun ottamista ja heijastelevat ihmisen elämää. Nämä kalusteet sekä muistoesineet muuttavat asunnon kodiksi, ja usein luovat niin sanotun kotiympäristön. Asukas muodostaa vuorovaikutuksellisen suhteen asunnon tilojen kanssa antamalla sille omia merkityksiä ja tuoden sinne omia esineitään. Esineistä ja niiden järjestyksestä muodostuu kodinsisustus. (Sarantola-Weiss, 2011, s. 10.)

Vilkko (2001, s. 52) kuvailee kodin tunnun löytämisen tärkeyttä. Kodin tunnun kautta koti yhdistyy osaksi mielenmaisemaa: kokemuksia, tuntemuksia, tunteita ja niiden reflektointia. Lisäksi se yhdistyy myös osaksi ruumiillisuutta, joten kodin tunnussa kytkeytyvät yhteen fyysinen paikka, jossa yksilö toimii, sekä tämän tähän paikkaan yhdistyvät tunteet. Vilkon (2001, s. 53–54) mukaan kodin tuntu löytyy asteittain prosessien kautta. Nämä prosessit ovat tilan täyttämistä niin konkreettisesti, kuten esineiden muodostaman fyysisen ympäristön, kuin abstraktisti, kuten tilaan liitettävien muistojen, merkitysten ja tunteiden kautta. Kodin tunnun muodostamiseen voi vaikuttaa ikä ja elämänvaihe sekä sukupuoli. Se muokkaantuu erityisesti elämänkulun tilojen uudelleen asuttamisessa ja haltuun ottamisessa eli muuton aikana. Lapsena kodin tuntu käsittää lapselle merkitykselliset kodin ja lähiympäristössä olevat paikat, aikuisena se laajentuu koko kodin hallintaan, kun taas ikääntyvälle ihmiselle tuntu jälleen supistuu. Tuntuun vaikuttaa esineympäristöön liittyvä tuttuus ja muistot, fyysisten puitteiden hyväksymisestä muodostuva emotionaalinen turva, ihmisten läsnä- tai poissaolo ja yksinäisyys sekä toiminnallinen vapaus kotia ylläpitäessä, sekä näiden suhde tilaan. Arjessa toimiessaan, asukkaan on haastavaa irrottaa itseään ja ruumiillisuuttaan kodistaan. Vilkko näkee kodin näkymättömänä näyttämönä, jossa itsestänselvyydet, rutiinit ja jatkuvuudet vallitsevat. Kodin tuntu on positiivinen saavutus, missä kodin idea toteutuu. (Riukulehto & Rinne-Koski, 2014, s. 39–41; Vilkko, 2001, s. 53–55.)

Uimosen (2019, s. 11, 13) mukaan kodin tuntu muodostuu monien osatekijöiden yhteen kietoutumisesta. Kodin tunnun muodostaa merkityksellisen paikan, tärkeiden esineiden ja muun materian, ihmissuhteiden, yksityisyyden, viihtymisen, mukavuuden, oman identiteetin mukaisen elämän ja omien käytäntöjen harjoittamisen vapauden repertuaari. Hän tarkastelee tutkimuksessaan tekemisiä, asumisen ja sisustamisen tapoja sekä arkielämän rytmiä osatekijöinä, jotka muodostavat kodin tunnun (s. 25).

2.3 Kodin sisustaminen itseilmaisun muotona

Kinnusen (2017, s. 167) mukaan sisustamisella edistetään sekä asukkaan itsensä että tämän tavaroiden asettumista ”uuteen tilaan”. Junton (2010, s. 34) mukaan ihminen haluaa hallita asumistaan ja asunnon oman persoonallisuuden kuvaksi muotoutuminen eli sisustaminen tuottaa tätä hallinnan tunnetta. Rapoport (1985, s. 278) jakaa tämän ihmisen taipumuksen aktiivisesti hallita ympäristöään. Siinä, missä asumismuotoa, kuten vuokra- tai omistamissuhdetta ja kerros- tai omakotitaloa, sekä asuinpaikkaa rajoittavat erityisesti yksilön taloudelliset voimavarat, sisustamisen valinnat eivät ole samalla tavalla yhtä rajoittuneita. Asuja voi päästä toteuttamaan itseään kotiseiniensä suojassa taloudellisesti huomattavasti vapaammin (Gram-Hanssen & Bech-Danielsen, 2004, s. 23). Saegertin (1985, s. 277) mukaan erilaiset kodin ympäristön modifikaatiot tai transformatiot eivät ainoastaan edusta valinnanmahdollisuuksia, vaan tapoja tehdä kodista ja siellä asuvista ihmisistä toimiva ja yhteneväinen kokonaisuus.

Asukkaiden tarvetta kodinsisustamiseen on perusteltu myös siten, että oman kodin sisustuksella halutaan viestiä kotona vieraileville ihmisille tietynlaista kuvaa omasta persoonallisuudesta (esim. Clarke, 2001, s. 42 & Miller, 2002, s. 119–122). Kodinsisustamisessa otetaan huomioon ja sisäistetään toisten ihmisten katse, jolloin ihminen arvioi mielikuvituksensa avulla muiden silmillä kotiaan. Halutaan luoda tyyliä, ihanteellinen kuva itsestä sisustuksen keinoin. (Clarke, 2001, s. 42.) Kodin sisustaminen on nähty identiteetin esittelyinä, joko itselle tai muille (Scott, 2009, s. 57).

Jo 1800-luvulla kehittynyt ajattelumalli siitä, että kodin tuli ilmaista asukkaansa persoonaa samalla noudatellen hyvän maun normeja (Sarantola-Weiss, 2003, s. 62), kantaa nykypäivään asti. Koskijoki (1999, s. 186) näkee kodin aineellisten objektien eli tavaroiden olevan näkyvä osoitus ja esitys asukkaan minuudesta. Hakalan ja muiden (2015, s. 445) mukaan kodinsisustaminen on areena, jonka olemassaolo perustuu identiteetin ja yksilöllisen maun heijastamisen mahdollisuuksiin. Koti ja kodinsisustus myös edustavat siellä asuvien ihmisten elämäntyyliä sekä kulttuurisesti määräytyneitä esteettisiä arvoja ja normeja. Se, että yksilö pystyy toteuttamaan omaa identiteettiään sisustamalla, saa aikaan monia positiivisia tunnereaktioita; onnea, itsensä toteuttamista, harmoniaa, rentoutta ja voimaantumista (Valadez-Martínez, 2019, 6).

2.4 Kodin sisustamisen ajalliset kerrostumat

1800-luvun porvarillisen asumisen ajatuksena oli, että kodinsisustus heijastelee ja esittelee kodin asukkaiden elämää: niin julkista kuin yksityistä sekä sosiaalisia suhteita. Kodin sisustuksen avulla luotiin kotia julkiseksi näyttämöksi, jossa esillä olivat kodin isännän sosiaalinen asema sekä samalla emännän persoonallisuuden ja hyvän maun ilmenemismuodot. Kodin kauneus ja järjestys ilmensivät kodin emännän osaamista ja sitoutumista kodin moraaliseen ja sosiaaliseen tehtävään. (Sarantola-Weiss, 2011, s. 10–11.) 1800-luvulla kodinsisustuksen hyvä maku oli tunnistettavissa kykynä tehdä ”oikeita” valintoja. Tällöin asiantuntijat, kuten arkkitehdit, esteetikot, journalistit sekä sisustusartikkeleiden valmistajat ja myyjät, määrittivät sisustuksen hyvän maun ja kiinnittivät sen osaksi muuttuvaa muotimaailmaa. Trendien seuraaminen oli hyvän maun edellytys. (Sarantola-Weiss, 2003, s. 63.) Yksilön oma maku on havaittavissa tämän kodin sisustuksessa (Hakala ym., 2015, s. 445). Esimerkiksi sisustussuunnittelijoiden ja arkkitehtien lisäksi kotitalouksien toimintaan ovat vaikuttaneet erilaiset valistustoimintaan keskittyneet järjestöt, kuten Marttaliitto, Työtehoseura sekä suomalaiset osuuskauppaliikkeet.

Kaupungistuminen, teollistuminen ja keskiluokan muodostuminen 1800-luvun Euroopassa johtivat tuotannon sekä yksityisen ja julkisen eriytymiseen, perhekeskeisyyden lisääntymiseen, vaurastumiseen ja kulutuskulttuurin muodostumiseen. Perhe- ja kotikeskeisyys jatkui tärkeänä myös 1900-luvun Suomessa. (Sarantola-Weiss, 2011, s. 8–9.) Itsenäistyminen toi mukanaan voimakkaan muutoksen, mikä ei säästänyt entisellään myöskään kotia ja arkipäivän kulttuuria (Autio & Autio, 2009, s. 233). Työväestön elintaso alkoi nousta samalla, kun porvariston taloudellinen ja yhteiskunnallinen asema heikkeni (Sarantola-Weiss, 2011, s. 9).

Rationaalisuus ja funktionaalisuus tulivat osaksi 1920- ja 1930-lukujen vaihteen aikakautta, mikä näkyi niin asuntopuunnittelussa (Juntto, 2010, s. 22) kuin kodin sisustamisessa, esimerkiksi kriittisenä suhtautumisena raskaita ja kalliita käsityönä tehtyjä tuotteita kohtaan (Autio & Autio, 2009, s. 229). 1930-luvun olohuone piti tarkoituksenmukaisuudessaan sisällään porvarillisen asumisen julkiset ja puolijulkiset tilat, joita olivat salonki, ruokasali, kirjasto ja herrainhuone. Olohuoneesta tuli perheen yhteisen vapaa-ajan keskus, mutta silti sen rooli oli edelleen niin sanottuna ”parempana” huoneena. Olohuoneen edustuksellinen ulottuvuus karkotti esimerkiksi lapset sieltä pois. (Sarantola-Weiss, 2011, s. 9–10.) Kodinsisustaminen ei ollut 1940-luvun sota-ajan ja sitä seuranneen pulanajan tärkeimpiä teemoja (Autio & Autio, 2009, s. 232). Kuitenkin 1940-luvun puolessa

välissä funktionalismin asema vahvistui (Autio & Autio, 2009, s. 238). Kodinsisustuksia hallitsivat harkittu väripaletti sekä luonnonmateriaalit niiden ollessa tyyliltään romanttisen moderneja (Herneoja, 2007, s. 20).

1950-luvulla kodinsisustuksen rooli kotitalouden hallintana (Blunt & Dowling, 2006, s. 54) sekä mielenkiinto kotia ja perhettä kohtaan (Sarantola-Weiss, 2011, s. 16) vahvistuivat. Elitismien ja koristeellisuuden vastustaminen muodostivat aikakauden modernin ja ahkeran sisustuksen ihanteen: askeettisen ja järkevän (Autio & Autio, 2009, s. 241; Sarantola-Weiss, 2011, s. 12, 17). Lähiöt ja arkinen asuminen muotoutuivat osaksi suomalaista asumiskulttuuria. Käytännöllisyys ja persoonallisuus olivat arvostuksessa, ja asunnon edustuksellinen tehtävä heikentyi. Kodin olemassaoloa korostettiin perheen levon tarpeiden kautta. (Sarantola-Weiss, 2011, s. 16—17.) Lopullisen leiman olohuoneen yksityisyydelle ja perheen väliselle yhteisöllisyydelle toi 1960-luvulla yleistynyt televisio (Sarantola-Weiss, 2011, s. 10).

1970-luvulla suomalaisen kodin sisustus muodostui ihmisen henkilökohtaisen viihtyisyyden konseptin ymmärryksestä, missä yhdistyi oman näköinen, markkinoiden tarjoamien raamien rajaama kodin ympäristö. Myös perheen teini-ikäiset lapset pääsivät toteuttamaan itseään oman huoneen sisustamisessa. Huonekaluissa näkyivät vahvat värit ja muodot, sekä erilaiset materiaalikokeilut esimerkiksi muovilla ja lasikuidulla. (Sarantola-Weiss, 2011, 17–20.)

1990-luvun lama ja työttömyys johtivat valtion tukeen asumistuen laajentuessa (Juntto, 2010, s. 23). Koskijoki (1999, s. 189) kuvailee aikaa poikkeuksellisuuden välttämisenä ja arkisuuden lisääntymisenä erityisesti kodin esineiden kohdalla. 2000-luvulla vaatimattomuus väistyi näyttävyyden tieltä, ja asumisen estetiikan sekä visuaalisuuden korostaminen oli keskiössä (Kempainen ym., 2017, s. 36; Juntto, 2010, s. 35). 2000-luvun alussa suomalaista sisustamista ohjasi uudella volyyymilla erilaiset trendit ja muoti-ilmiöt, ja sisustussuunnittelijoiden käytöllä varmistettiin ajan mukaisen koti-interiöörin luominen (Soronen, 2011b, s. 9). Vuosituhannen ensimmäisen vuosikymmenen aikana televisio-ohjelmien sisustamiseen keskittyvät sisällöt toivat kuluttajien kotiin virikkeitä ja unelmia osaksi oman asunnon näyttävyyden tavoittelua (Soronen, 2011a, s. 59). Erityisesti 2000–2010-luvuilla sisustuslehdet ja sisustusohjelmat nimesivät ja esittelivät trendit kodin kalusteisiin, väreihin ja materiaaleihin (Soronen, 2011a; Soronen, 2011b, s. 9). Samalla huonekalukatalogit, alan liikkeet, erilaiset mainokset, sisustusmessut ja uusimpana lisäyksenä sosiaalinen media määrittelevät sitä, mitä hyvä maku on ja millainen on

hyvän maun mukainen sisustus, ja samalla ohjaavat kulutusta tiettyyn suuntaan (Soronen, 2011b, s. 9; Autio, 2019b, s. 223).

Sosiaalinen media on myös mahdollistanut omien sisustusvalintojen ja oman asumisen esittelyä julkisesti (Kempainen, 2017, s. 37). Nykypäivän ilmiöiksi voidaan lukea koronaviruksen myötä entistä yleistynyt etätö (Ruohomäki ym., 2020, s. 388), joka on voinut vaikuttaa niin erillisen työhuoneen lisäämiseen kotiin kuin lisääntyneisiin asumisneiliihin (Häkli ym., 2015, s. 9). Kempainen kollegoineen (2017) korostavat nykypäivän kuluttajien asumistoiveina itselle toimivaa ja omaan makuun sopivaa sisustusta, kierrätettyjä ja itse tehtyjä sisustusratkaisuja sekä funktionaalisuutta ja järkevyyttä. Nykypäiväisessä sisustusesineiden kulutuksessa voidaan luultavimmin nähdä sekä milleniumin alun estetiikkaa ja hedonismia korostavaa, mutta samalla ansaittua vaurautta laskelmoidusti kuluttavaa kuluttajaeetosta (Autio ym., 2010). Toisaalta voidaan pohtia, näkykö 2020-luvun sisustamisessa myös Aution ja Aution (2009, s. 240, 247–248) askeettisen hedonismin periaate, missä jopa paheksutaan nautintoja painottavaa kulutusta. Samalla, kuten Kempainen ja muut (2017, s. 41) sekä Varpa ja muut (2024, s. 15) tuovat esille, erityisesti nuoret aikuiset suosivat kierrätettyä ja itse tehtyä sisustamista, missä taas näkyy Aution ja kollegoiden (2010, s. 113) nimeämä ekologiseettisiä arvoja suosiva jälkimoderni askeettisuus.

Autonen-Vaaraniemen (2011, s. 83) mukaan sisustaminen on aikasidonnaista, ja on erityisesti läsnä asukkaan muuttaessa uuteen kotiin, mutta voi olla myös pitkälle aikavälille levittyvä projekti suunnitelmiseen ja tavoitteeseen. Lisäksi kodin sisustamiseen vaikuttaa elämäntilanne ja esimerkiksi vuodenajan vaihtelut (Palojoki, 2000, s. 99, 100). Kodin merkitys saa uusia ulottuvuuksia erityisesti nuoren muuttaessa lapsuudenkodistaan ensimmäiseen omaan asuntoon. Se, mitä koti tarkoittaa, muuttuu, sillä sekä lapsuudenkoti että omaa kotia voi pitää kotinaan, mutta niiden merkitykset ovat kuitenkin toisistaan eriävät. (Manninen, 2010, s. 192, 201.) Kun kodin fyysistä ympäristöä muodostetaan toteuttamalla mahdollisia haaveita ja toiveita, sen tyyli voi hyvinkin määrittyä lapsuudenkodista saaduista huonekaluista (Hakala ym., 2015, s. 447) nuoren taloudellisen tilanteen mukaan. Kodin sisältö täten muodostuu nuoren lapsuudenkodista, nykyisestä asunnosta sekä tulevaisuuden haaveista (Manninen, 2010, s. 201; Kempainen ym., 2017, s. 41).

3 Estetiikka ja käytettävyys sisustuksen määrittäjinä

Tässä luvussa esittelen estetiikan ja käytettävyyden muotoja kotona ja kodin sisustuksessa. Ensimmäisessä alaluvussa (3.1) avaan kodin sisustukseen olennaisesti liittyvää estetiikkaa ja sen merkitystä yksilön hyvinvoinnin kannalta. Jatkan pohtimalla (3.2) kodin estetiikkaa suhteessa käytettävyyteen eli tarkastelen kodin sisustuksen esteettisyyden ja käytettävyyden välistä suhdetta. Sen jälkeen (3.3) tarkastelen esteettisyyden ja käytettävyyden välisiä neuvotteluja tarkentaen niiden ilmenemismuotoja kolmessa eri ulottuvuudessa: viihtymisen ja rentoutumisen (3.3.1), arjen ja kotitalouden käytännön toiminnallisuuden (3.3.2) sekä sosiaalisten suhteiden (3.3.3). Lopuksi tarkastelen, kuinka kodin käytettävyyden ja estetiikan yhteensopivuus (3.4) tuottaa kodin tuntua.

3.1 Estetiikkaa kotona: kauneus, visuaalisuus ja värit

Kaunis koti on osa ihmisen hyvää elämää (Juntto, 2001, s. 32). Palojoen (2000, s. 99) mukaan sisustaminen pohjautuu ihmisten tarpeeseen tehdä asioita kauniisti. Tämä voi tuottaa esimerkiksi ”tylsän” arjen ylittävää iloa. Pysähtymällä tarkastelemaan kotiaan, ihminen voi löytää kauneutta pienistä ja yllättävistä paikoista (esim. Palojoki 2000, 99). Juntton (2001, s. 32) käsityksessä koti ja sen herättämät tunteet ovat sidoksissa aistillisuuteen ja elämyksellisyyteen: psyykkiset kokemukset kauneudesta ja rumuudesta muodostavat fyysisen ympäristön. Kauniiden esineiden lisääminen kotiin lisää nautintoa (Woodward, 2003, s. 401).

Kauneutta voidaan lähestyä erilaisista tulokulmista. Estetiikka terminä on tullut osaksi sanavarastoa 1700-luvulla, kun filosofi Alexander Baumgarten (1714–1762) esitteli estetiikan tieteenalan, jonka tavoitteena oli tutkia kauneutta ja aistien havaintoja. Sanonta ”kauneus on katsojan silmissä” pohjautuu kokijaan keskittyviin estetiikan teorioihin, joissa yleisökokemuksilla on merkitystä ja estetiikan tai kauneuden voi ymmärtää vain sen kokijoiden kautta. Tutkimus on kuitenkin laajentunut kysymään sen sijaan, miten tiedetään jonkin esteettinen arvo, onko mahdollista ollenkaan tietää, onko jokin esteettisesti arvokasta. (Eaton, 1995, s. 10–18.) Esteettisyyden korostus tulee kuitenkin tärkeäksi vasta, kun ihmisen perustarpeet on tyydytetty (Eaton, 1995, s. 166; Palojoki, 2000, s. 99).

Värit ovat yksi estetiikan visuaalisista muodoista ja niiden valinta on yksi tärkeimmistä sisustussuunnittelun osa-alueista. Sitä pidetään lähes taidemuotona, jolla on erilaisia es-

teettisiä tunnelmia, kriteereitä ja sovellustyyplejä ottaen huomioon myös värien keskinäiset kontrastit. Visuaalisen ympäristön laadulla on positiivinen vaikutus sen katsojan kokemaan hyvinvointiin. Oivallisesti suunnitellut, tunnelmalliset ympäristöt ottavat huomioon värin ja valon sekä näiden kahden yhteyden. (Elqahtani & Elgizawi, 2015, s. 30.)

Värit pitävät sisällään monia merkityksiä. Keskiössä on se, miten eri ihmiset kokevat värit ja kuinka ihmisen näköjärjestelmä prosessoi värien näkemistä. (Arnkil, 2008, s. 19, 25, 30, 32.) Arnkilin (2008, s. 68) mukaan ihmiset tunnistavat päävärien (vallitsevan teorian mukaan sininen, keltainen ja punainen) lisäksi niiden muunnokset, joita kuvaillaan esimerkiksi vaaleina, tummina, kirkkaina, kylläisinä, murrettuina ja taitettuina. Tunnistaminen tapahtuu värin kolmen määritteen avulla: sävyn, vaaleuden ja kylläisyyden. Niillä on tapana herättää ihmisen mielessä erilaisia mielikuvia, ja niiden avulla kuvailut laajentuvat esimerkiksi värin lämpimyyteen tai viileyteen, puhtauteen tai likaisuuteen sekä keveyteen tai painavuuteen. Värin herättämä tunne on hyvin yksilöllistä, joka näkyykin mitä erilaisimmissa kodin sisustuksissa; toista tumma väri ahdistaa, toinen kokee sen turvallisenä ja lämpimänä – toinen pitää kirkkaita värejä piristävinä, toinen levottomina. (Arnkil, 2008, s. 70, 239.) Eri väreillä ja niiden yhdistelmillä on kuitenkin kiistaton vaikutus arkipäiväiseen elämään (Rihlana, 1998, s. 5).

Eaton (1995, s. s. 152) kuvaa sisäistä esteettistä arvoa omaavaa asiaa sellaiseksi, joka on puhtaasti vain ulkoisten ominaisuuksiensa puolesta arvokas. Tällaista voi kutsua ”kevyeksi” estetiikaksi (*thin sense*) (Lehtinen, 2019; Vanne ym., 2023). Woodward (2003, s. 402–403) nimeää kodin sisustuksen visuaalisen estetiikan ulottuvuuden sisustamisen estetiikaksi (*aesthetic of decoration*). Hän näkee tälle ulottuvuudelle ominaiseksi hyvän maun, kauneuden ja henkilökohtaisen tyydytyksen saavuttamisen halun. Estetiikka ei aina kuitenkaan rajaudu vain ulkoisien ominaisuuksien havainnointiin. Esteettinen asia voi pitää sisällään monia erilaisia arvoja, kuten taloudellisia, tunnepitoisia, historiallisia, taidehistoriallisia ja kulttuurillisia (Eaton, 1995, s. 150). Tämä taas on niin sanottua ”syvää” estetiikkaa (*thick sense*) (Lehtinen, 2019). Woodward (2003, s. 394–395) yhdistää nämä piirteet kodin sisustuksessa mukavuuden estetiikkaan (*aesthetic of comfort*), jossa olennaista on sosiaalisesti jaetun tilan ideologia, autenttisuus, intiimiys ja rentous.

Kevyt estetiikka rajaa keskittymisensä fyysiseen ulkomuotoon, kuten väriin, muotoiluun ja rakenteeseen, samalla kun syvässä estetiikassa (*thick sense*) esteettistä arvoa voi lisätä (tai vähentää) tutkittavaan ilmiöön tai asiaan sidoksissa olevat muut, kuten eettiset tai ekologiset, arvot (Lehtinen, 2019; Vanne ym. 2023). Kodin arjessa olevat esteettistä

arvoa sisältävät niin fyysiset kuin abstraktit asiat liittyvät asukkaan tunteisiin ja kokemuksiin, kuten esimerkiksi esineen symbolinen arvo ja siihen liitettävät muistot muodostaen esteettistä merkitystä (Palojoki, 2000, s. 100). Woodwardin (2003, s. 394–395, 407) mukaan muodostaessa kodin tuntua (*meaning of home*) kuluttajat ovat dilemman edessä; haluavatko he toteuttaa sisustuksen vai mukavuuden estetiikkaa ja hän näkee, että kuluttajat sijoittuvat näiden kahden ulottuvuuden välillä olevan lineaarisen asteikon eri kohdille.

3.2 Koti käytännöllisenä ja toimivana tilana

Esteettisyyden arviointi on yksi ulottuvuus, jota voidaan suhteuttaa niin käytännöllisyyteen, toiminnallisuuteen kuin sosiaalisuuteen, mikä saa ilmenimisluontoja kotiympäristössä (Kyttä, 2004, s. 99; Pantzar & Heinonen, 2014). Kodin materiaalisuus, kuten sen sisustus, ei ole vain passiivinen näyttämö, vaan se voi heijastua asukkaan käyttäytymiseen, tapoihin ja tottumuksiin, merkityksiin sekä ihmissuhteiden jäsentämiseen (Clapham, 2011, s. 364; Miller, 2002, s. 127; Saarikangas, 2002, s. 20). Heinilä (2009, s. 159) maalaa kuvaa kodin fyysisen ympäristön ja toiminnan välille tapauksella ruokapöydästä: perheen ruokapöytä pitää sisällään yhdessäoloon liittyviä emotionaalisia arvoja, mutta myös käyttötarkoituksiin liittyviä käytännöllisiä arvoja. Pöytä voi muodostua perheelle rakkaaksi, ja perinnönjaossa sen kohtaloa joudutaan pohtimaan. Kotitalouden toiminta muodostaa siis loputtomien emotionaalisesti, käytännöllisesti, esteettisesti ja mielikuvituksellisesti varautuneiden hetkien arkisen, kompleksisen ja jopa epäjohdonmukaisen kokonaisuuden (Heinilä, 2009, s. 160).

Wernerin ja muiden (1985, s. 2) mukaan yksilöt ja heidän kotiympäristönsä muodostavat yhdessä olennaisen ja erottamattoman yksikön: ne määrittelevät toisensa. Haverinen (1996, s. 95) näkee, ettei ihmistä ympäröivä fyysinen ympäristö määritä ihmistä, mutta se joko edistää tai jarruttaa tämän toimintaa. Hänen kotitaloustieteessä klassikoksi muodostunut teoriansa pitää sisällään periaatteen, että arjen hallinnan mahdollistuminen edellyttää sitä, että kotona voidaan sen fyysisen ympäristön puolesta järjestää toivottua toimintaa. Kyttä (2004, s. 9) kutsuu ihmisen ja ympäristön välistä tasapainoa yhteensopivuudeksi, ja hän käsittää keskeiseksi asukkaan hyvinvoinnin kannalta – vastavuoroisesti yhteensopimattomuus aiheuttaa stressiä ja konflikteja.

Kodin arkitodellisuus on kaukana sisustuslehdissä ja -ohjelmissä näyttävästä asunnosta, ja Kinnusen (2017, s. 20–21) mukaan suomalaista kotia perheen lisäksi asuttaa

vaihteleva määrä eri esineitä; arviolta kymmenestä tuhannesta viiteenkymmeneentuhanteen. Nämä esineet voivat olla myös eri vuosikymmeniltä, kuten huonekalut, joita hankitaan, saadaan ja peritään (Varpa ym., 2024). Asukas joutuu ”arjessa vääjäämättömästi kertyvän rojun” kanssa elämään, eikä se onnistu ilman jatkuvaa työstämistä (Kinnunen, 2017, s. 21). Usein myös elämäntyylin ja -tilanteen muutoksien myötä toimimattomat ratkaisut kotona voivat herättää ihmisessä tyytymättömyyden tunteita, joka voi johtaa pienimuotoisesti kodin sisustuksen muokkaamiseen tai suurempiin muutoksiin, kuten muuttamiseen toiveena suurempi asunto tai erilainen asuinalue (Rapoport, 1985, s. 278). Muutokset kotona ovat jatkuvia ja merkitykseltään vaihtelevia; kotiin voi muuttaa uusi perheenjäsen tai sieltä voidaan hankkiutua eroon jostain esineestä (Epp & Price, 2010; Uimonen, 2019, s. 32). Yhteensopivuus ihmisen ja ympäristön välillä ei ole siis staattinen, vaan kyse on asukkaan toiveista lähtevistä uudistuksista (esim. Kyttä, 2004, s. 10, 13) tai olosuhteissa tapahtuneista muutoksista, kuten taloudellisen tilanteen kohdalla. Kotitalouksien arkiset toiminnot tarvitsevat tilaa kodin fyysisessä ympäristössä ja ympäristön muokkaamiseen käytetään vaivannäköä, jotta ne soveltuvat tilaan (esim. Allan & Crow, 1989, s. 10) välillä onnistuen ja välillä epäonnistuen (Miller, 2002, s. 127).

3.3 Estetiikan ja käytettävyyden välinen jännite

Edellä esitelty kodin sisustaminen ja muokkaaminen asettuvat kauneuden ja käytettävyyden väliseen vuorovaikutukseen eli erilaisiin neuvotteluihin. Toisin sanoen esteettiseksi koettu esine voi olla samalla käytännöllinen - tai sitten se on vain ”kaunis”, mutta ei toimiva arjessa. Tällä tarkoitan sitä, että sisustaja joutuu kodin tuntua tavoitellessaan tasapainottelemaan ja tekemään kompromisseja käytettävyyden ja estetiikan välillä. Tarkastelen neuvotteluja kolmen eri sisustuksellisen ulottuvuuden, (i) viihtymisen ja rentoutumisen, (ii) kotitalouden arkisten toimintojen sekä (iii) sosiaalisen suhteiden ja kanssakäymisten, näkökulmista. Jaottelu pohjaa aikaisempiin tutkimuksiin (mm. Kempainen ym., 2017; Smith, 1994; Uimonen, 2019), jossa ulottuvuuksia on tuotu esiin. Smithin (1994, s. 31) mukaan kotiin yhdistetään jatkuvuuden ja itsensä toteuttamisen mahdollisuuden lisäksi sosiaaliset suhteet, lämpimyys (*warmth*) ja sopiva fyysinen rakenne (*suitable physical structure*). Asumisen toiveita on taas hahmotettu toimivan arjen, yksityisyyden sekä persoonallisuuden ja kodikkuuden kautta (Kempainen ym., 2017, s. 37–38). Uimonen (2019, s. 13, 34) mukaan tilan ja materiaalin lisäksi kodin tunnun muodostamiseen liittyvät ihmissuhteet, omalaisten käytäntöjen toteutumisen mahdollisuudet sekä viihtyminen ja mukavuus. Ikäihmisten kodin ja kotoisuuden muodostamista tutkineet Riukulehto ja Rinne-Koski (2014) tunnistavat kodikkaan asumisen tärkeimmiksi tekijöiksi ihmissuhteet, omaehtoisuuden ja hallinnan sekä toimivuuden ja esteettisyyden. Nämä

ulottuvuudet eivät tietenkään ole toisistaan erillisiä, vaan kodissa olemisen tavat ovat samanaikaisesti sidoksissa näihin edellä esittelyihin sekä jaottelun ulkopuolelle jääviin ulottuvuuksiin, kuten jatkuvuuden ja rutiinien tuomaan turvaan (Smith, 1994, s. 31), kulluttajan suhteeseen tavaraan, tilan tunnelmaan sekä mielikuvien suhteesta trendikkään sisustamisen markkinointiin (Uimonen, 2019, s. 68, 81 & 95). Riukulehdon ja Rinne-Kosken (2014) tutkimuksessa ikäihmisten kodikkuutta tutkittiin osin myös irtaimiston, rakennuksen, ympäristön, luonnon ja kulttuurin ulottuvuuksissa, mutta niiden merkityksen he tunnistivat aiemmin mainittuja heikommaksi.

3.3.1 Viihtymisen ja rentoutumisen ulottuvuus

Koti on rentoutumisen ja levon paikka (Uimonen, 2019, s. 11), ja sitä pidetään arjen hyvinvointia lisäävänä tekijänä (Raijas, 2008, s. 127). Omassa kodissaan kodin sisustuksesta päättävä, usein aikuinen, henkilö muokkaa oman kotinsa mukavaksi kaikin mahdollisin toimenpitein, ja epämukavuus nimetäänkin tulevan asunnon ulkopuolelta (naapurit tai ulkomaailma) (Uimonen, 2019, s. 151). Kytä (2004, s. 48) kutsuu stressistä vapautumiselle ja ”akkujen lataamiselle” sopivaa ympäristöä elvyttäväksi. Kodin ideaan ajatellaan kuuluvan yksilön vapaus, rentous ja helppous (Riukulehto & Rinne-Koski, 2014, s. 41). Rentoutumiseen ja elpymiseen liittyy mukavuus, ja kodin sisustuksessa se voi esimerkiksi tarkoittaa mukavaksi koettuja huonekaluja ja pehmeitä tekstiilejä (Uimonen, 2019, s. 155).

Elvyttävän ympäristön yhdeksi ominaisuudeksi Kytä (2004, s. 53) nimeää myös ympäristön yhteensopivuuden kokijan omiin henkilökohtaisiin mieltymyksiin, tavoitteisiin ja ominaisuuksiin. Hän näkee tilan personoinnin yhtenä tekijänä yhteensopivuuden teoriasaan (ks. 3.2). Kuten luvussa kaksi (2.3) toin esiin, kodin persoonallisuus sekä oman identiteetin viestiminen sisustamalla on osa kodin tekemistä, kodikkuuden ja viihtyisyyden luomista (mm. Hakala ym., 2015; Hasu, 2017; Sarantola-Weiss, 2011, Blunt & Dowling, 2006; Gram-Hanssen & Bech-Danielsen, 2004). Persoonallisen kodin luominen on itsensä toteuttamista (esim. Kemppainen ym., 2017, s. 41; Valadez-Martínez, 2019, s. 1). Kodista tehdään itselle sopiva ja samalla se luo asukkaalle omaa identiteettiä (Riukulehto & Rinne-Koski, 2014, s. 41).

Uimosen (2019, s. 153) mukaan viihtymiseen vaikuttavat kaikki aistit ja monet kodin sisustukseen liittyvät ominaisuudet; valo, sen sävy ja lähde, värit, niiden harmonia ja sävy, tuoksut, tuulen vire iholla, pintojen tuntu sormien alla, avaruuden tunne niin huoneen koosta kuin käytetyistä seinämaaleista ja niin edelleen. Esimerkiksi Bille (2015) on tutkinut valaistuksen vaikutusta tunnelmallisuuden luojana. Tietynlaisen valaistuksen avulla

tavoiteltiin tilaa, jossa niin yksin tai sosiaalisissa tilanteissa, saavutettiin kotoisuuden tunne. Billen (2015, s. 58) tutkittavat käyttivät kotoisen tunnelmallisuuden tunteesta tanskankielistä sanaa *hygge*. Monet nämä viihtyisyyden ilmentyvät voivat olla myös visuaalisen esteettisiä, joten niiden rajanveto niin sanotun käytettävyyden ja estetiikan välille on vaikeaa; käytettävyys voi nimittäin olla myös mahdollisuutta rentoutua ja nauttia kotoisen viihtyisästä ympäristöstä niin emotionaalisella kuin fyysisellä tasolla. Mukavuus voi olla fyysistä mukavuutta, mutta myös se voi myös merkitä vapautta arjesta ja vaivattomuutta arjessa (Uimonen, 2019, s. 187). Tämä voi tarkoittaa yhtä lailla kodin helppokäyttöisyyttä, ajan säästämistä, mutta myös aikatauluttamisen helppoutta, missä niin teknologian kuin muotoilun kehitys on ollut merkityksellisessä roolissa (mt, s. 155, 169).

3.3.2 Arjen ja kotitalouden käytännön toiminnallisuuden ulottuvuus

Vaikka kotitalouksien toiminnat ovat keskenään yksilöllisiä, voidaan ne nähdä käytännönläheisinä ja dynaamisina arkipäivän toimintoina, joilla pyritään ensisijaisesti vastaamaan ihmisen asumiseen, ravintoon, vaatehuoltoon ja huolenpitoon liittyviin perustarpeisiin (esim. Haverinen & Saarilahti, 2009, s. 29; Malin, 2009, s. 69). Myös kuluttajana toimiminen ja kodin talouden hallinta voidaan nähdä kotitalouksien hyvinvoinnin rakentajana (esim. Jarva, 2009, s. 7). Kotitaloudessa tapahtuvia toimintoja ei voi suoranaisesti nimetä, sillä kotitaloustoiminta on ihmisyyden määrittelemää, vaikkakin yksilöt jakavat keskenään usein yhteisen ytimen (Heinilä, 2007, s. 1). Heinilän (2007, s. 51) mukaan toimintaan liittyvät liikkumisen ja asentojen ergonomia, ruumiin hallittu käytös ja hygienia ovat läsnä niin kotitaloustieteellisessä keskustelussa kuin kotitalousopetuksessa. Tuomi-Gröhnin (2009, s. 150) mukaan arki on ihmisten käytännön toimintaa. Se pitää sisällään toisiensa kanssa vuorovaikutuksessa olevia toiminnan tasoja: niin kodin kuin työn, yksityisen kuin julkisen, rutiinien kuin epäsäännöllisten tapahtumien sekä käytännön kuin luovan henkisen (Korvela ym., 2009, s. 105; Tuomi-Gröhn, 2009, s. 105). Korvela kollegooneen (2009, s. 105) näkee, että yksilön toiminta tapahtuu yhtä lailla pohtien ja tarkkaan reflektoiden sekä automaatiolla ja intuitiolla edeten.

Kotitaloustoimintaan kuuluvat kiinteästi erilaiset rutiinit ja tottumukset. Rutiineiksi voidaan Korvelan ja muiden (2009, s. 105) mukaan nimetä kaikki päivittäin toistuvat toiminnot, jotka luovat arjelle rytmin. Rutiinien ja tottumusten tuottama automaatio ja tutuus mahdollistavat yksilön vapauttaa itsensä jatkuvasta valintojen tekemisestä ja pohdinasta (mt, s. 106). Rutiininomaisten toimintojen seuraukset ovat odotusten mukaisia ja niihin liittyvät tunteet, niin myönteiset kuin kielteisetkin, ovat sidoksissa juuri niiden yllätyksättömyyteen, sujuvuuteen ja vaivattomuuteen (Kivinen & Ristelä, 2001, s. 55). Yksilön rutiineihin ja tottumuksiin, mutta myös muuhun kotitaloustoimintaan, vaikuttaa koti

ympäristönä. Siellä liikkuminen rakentuu kodin ympäristön mukaan. (Heinilä, 2007, s. 91–92.)

Arjen ajoittaisen kuormittavuuden kannalta kodin käytännön toiminnallisuus on merkittävää hyvinvointia ajatellen (Uimonen, 2019, s. 191). Toiminnallisuus voi olla tilan sopivuutta elämäntilanteeseen, käytännöllisyyttä ja esteettömyyttä, mutta myös palvelujen läheisyyttä ja toimivia kulkuyhteyksiä (Riukulehto & Rinne-Koski, 2014, s. 36). Ympäristön tai tämän tutkimuksen mittakaavassa tilan toiminnallisuuden arviointia on vaikea tehdä etukäteen, vaan sen laatu osoittautuu vasta eletyn arjen myötä (Kyttä, 2004, s. 58). Niin Kemppainen kollegoineen (2017, s. 38) kuin Riukulehto ja Rinne-Koski (2014, s. 36) esittävät, että monelle hyvä koti määrittyy juuri toimivuuden kautta, missä tehokkuus, järkevyyt ja selkeys korostuivat. Myös estetiikkaa pidetään asumismukavuutta lisäävänä tekijänä, mutta sen arvon he näkevät toisarvoisena suhteessa arjen todellisuuden vaatimuksiin. Toisaalta estetiikka on omalla tavallaan myös toimivuutta; asukkaan mielestä ruma koti ei toimi hänelle (Riukulehto & Rinne-Koski, s. 36). Uimonen (2019, s. 30) tunnistaa myös kodin muiden asukkaiden sekä asukkaan ajatuksissa olevien muiden ihmisten vaikuttavuuden kodin materiaan.

3.3.3 Sosiaalisten suhteiden ulottuvuus

Uimonen (2019, s. 124, 156) näkee, että kodin materiaalilla on vaivatonta toteuttaa ja tuoda ilmi asukkaiden identiteettiä, jossa huomioidaan aikuisten ja lasten tarpeet. Kyttä (2004) tuo esille, että myös niin sanottujen ”hiljaisten käyttäjien” tarpeet tulisi ottaa huomioon. Kodin kontekstissa tämä voinee tarkoittaa myös rakkaan lemmikin huomioimista (ks. myös Syrjälä & Norgrann, 2019). Kytän ja kumppaneiden (2010, s. 95) mukaan asumisen valintoja edeltävissä neuvotteluissa pyritään yhteensovittamaan kaikkien asukkaiden monisyiset asumistoiveet.

Sosiaaliset suhteet sekä kodin asukkaiden että siellä vierailevien kanssa ovat näkyvissä kodin sisustuksessa. Niin pienesineet, kuten valokuvat läheisistä (Koskinen-Koivisto & Kajander, 2024, s. 32; Valadez-Martínez, 2019, s. 4) tai ystäviltä saadut tai heistä muistuttavat muistoesineet (Rapoport, 1985, s. 276–277), kuin suuremmat huonekalutkin (Uimonen, 2019, s. 121–122) ovat ympäröivien sosiaalisten suhteiden vaikutuksen alaisia. Uimosen (2019, s. 122) haastatteluaineistossa esimerkiksi yksi tutkittavista oli huolimatta ihastuksestaan vanhojen huonekalujen estetiikkaan kuunnellut perheensä toivetta modernista sohvesta, ”jossa voi löhötä”.

Koti voidaan myös järjestää sisustuksen avulla sellaiseksi, että sosiaaliset kanssakäymiset ja yhdessäolo mahdollistuvat (Daniels, 2015, s. 55; Epp & Price, 2010, s. 820; Kyttä, 2004, s. 59; Olesen, 2010, s. 38; Valadez-Martínez, 2019, s. 5). Esimeriksi Epp ja Pricen (2010, s. 820) tutkittavana ollut perhe kuvasi suuren ruokapöydän mahdollistavan ”perheen tekemisen” (*doing family*), kun sen ääressä onnistuvat niin perheen sisäiset päivittäiset askareet kuin tärkeiden juhlintojen järjestäminen. Danielsin Japanissa tehdyn tutkimuksen (2015, s. 55) mukaan yksilön rentoutumiselle ja koko perheen hyvinvoinnille on merkityksellistä ottaa osaa perhekeskeisiin aktiviteetteihin, kuten yhteiseen ruokailutilanteeseen, mutta myös mahdollisuudet vetäytyä omaan yksityisyyteensä. Myös Riuku-lehto ja Rinne-Koski (2014, s. 41) tunnistavat jokaisen perheenjäsenen yksityisyyden ja oman tilan merkityksellisyyden. Kyttäkin (2004, s. 18) kirjoittaa, että yhteisöllisyyden hyvinvointia lisäävä ominaisuus säilyy vain, jos se on vapaaehtoista; yksilöllä on mahdollisuus tasapainoilla sen ja yksityisyyden välillä. Hänen mukaansa omaa kotia pidetään emotionaalisesti keskeisimpänä yhteisöllisyyden areenana ja fyysisen ympäristön suunnittelulla voidaan saada aikaan sopivia ratkaisuja niin yhteisöllisyyden kuin yksityisyyden toteuttamiselle (mt, s. 20).

Miller (2002, s. 119–122) uskoo, että sisustaminen on jollain tavalla sidoksissa yksilön läheisten ihmissuhteiden kanssa: keskinäiset sosiaaliset suhteet ovat kotona sisustuksen avulla muodostetussa materiaalisessa kehyksessä. Toisin sanoen ihmiset luovat kodin sisustuksen avulla kuvaa itsestään, mikä näyttäytyy harkitulla tavalla yksilön tärkeille sosiaalisille suhteille (Soronen, 2011a, s. 66–67). Vieraiden tullessa kotiin, olkoot ne niin sukulaisia tai ystäviä kuin naapureita tai huoltomiehiä, muuttuu se yksityisestä julkiseksi samalla ollen arvioivan katseen alla (Koski, 2008, s. 35). Suomalainen esimerkiksi sii-voaa, kun vieraat tulevat kotiin, kertoo Puskan pro gradututkielma vuodelta 2015. Tässä korostuu jo aiemmin mainittu (2.3) Clarken (2001) sisäistetty muiden katse, joka voi ohjailta kodin sisustusta; tämä voidaan tulkita niin sosiaalisena paineena kuin läheisten huomioonottamisena.

3.4 Kodin käytettävyyden ja estetiikan yhteen sovittelua

Tarkastelen tutkimukseni kodin sisustukseen liittyviä neuvotteluja käytettävyyden ja estetiikan välillä, joiden kautta asuntoon muodostuu kodin tuntu. Kotiin muodostuu ilmapiiri, joka mahdollistaa asukkaan käyttäen kotia haluamallaan tavalla; rentoutua ja viihtyä, toimia ja ”pyörittää” arkea sekä toteuttaa ja vaalia sosiaalisia suhteitaan.

Merkityksellistä kotiympäristössä on mahdollisuus olla oma itsensä, jota Vilkkonen (2010, s. 43) kutsuu ”kotiminän autenttisuudeksi”. Kotitaloustieteilijät ovat jo pitkään painottaneet sen tärkeyttä, että koti tulisi muodostaa itselleen sopivaksi, ei muita varten (Elias, 2008, s. 40). Myös Smith (1994, s. 37) kirjoittaa tärkeydestä olla kotona ”luonnollisena omana itsenään” (*'can be my natural self'*). Kotiminän autenttisuus ei kuitenkaan yksin muodosta yksilön merkityksellistä suhdetta kotiympäristöön, vaan myös moniaistillisesti tunnistettu vapaus sekä ruumiillisten käytäntöjen suhde materiaalisen ympäristöön rakentavat kiihdyttävät intimit ja yksityisen kodin sekä julkisen ulkomaailman välillä (Vilkkonen, 2010, s. 43).

Kodin halutaan heijastelevan omaa elämäntyyliä (Anderson, 2014, s. 358), ja muodostavan ympäristön, joka sallii (*permits*) (Pennartz, 1986, s. 148; Smith, 1994, s. 36), myötäilee (Uimonen, 2019, s. 190) ja tukee (*supports*) (Epp & Price, 2010, s. 820; Young, 2005, s. 139) päivittäistä kotona elettyä arkea. Youngin (2005, s. 139) mukaan kodin fyysinen puoli ei ole vain tavaroita, vaan niiden järjestämistä tilassa siten, että ne tukevat kodin asukkaiden ruumiillisia tapoja ja rutiineja. Hän käyttää ilmaisua, kuinka huonekalut ja muu esineistö tarjoaa polkuja rutiineille (*pathways for habits*); lampun paikka on juuri sopiva suhteessa lukemiselle, televisio on sijoitettu mieluisasti sen katsomista varten ja tietyt mausteet on sijoitettu maustehylyyn niiden käyttöasteen mukaan.

Eliksen (2008, s. 41) mukaan kodin ympäristö tulisi suunnitella siten, että jokainen yksilö voi saavuttaa oman potentiaalinsa. Mallett (2004, s. 68) lainaa Saundersin ja Williamsin vuoden 1988 ajatusta siitä, että kodin fyysiset näkökohdat voivat sekä mahdollistaa (*enable*) että rajoittaa (*constrain*) kodissa tapahtuvaa toimintaa. Heinilä (2007, s. 115, 125) esittää väitöskirjassaan emansipaation ja vapauden vaikutuksesta yksilön toimintaan. Hän käyttää ilmaisua ”silleen jättäminen”, jolla viittaa yksilön päätöksestä vapauttaa itsensä jatkuvasta valitsemisesta. Ulkoisen pakon aiheuttamat paineet valita eri vaihtoehtojen joukosta kaikkein toimivin ja tarkoituksenmukaisin suhteessa kotitalouden käytäntöihin jätetään sikseen. (mt.)

Suhde kodin fyysisen ympäristön ja siellä elettyä elämän välillä on täten vuorovaikutuksellinen. Asukas muodostaa kotiympäristönsä huonekalujen ja tavaroiden eli kodin sisustuksensa avulla, hän elää kotona ja tekee neuvotteluja eri olotilanteissa, muuttaa kodin ympäristöä sekä muodostaa kodista omiin tarpeisiinsa sopivan. Kinnunen (2017, s. 43) käyttää vyyhtionologiaa; ”asuttu koti hahmottuu ajassa ja paikassa tihentyvänä reittien solmukohtana, joka muodostuu muun muassa ihmisten, eläinten, postien, energian, veden, tietoliikenteen, rahan, tavaroiden, ruoan, pyykin ja jätteiden eriytyneistä liik-

keistä”. Hänen mukaansa esineet muodostavat kodin ”vyyhdistöä”, mutta samalla asukas muokkaa tätä ”kotivyyhtiä” käytännöllään. Saarikankaan (2002, s. 20–21) mukaan tila on arkielämän järjestäjä; tilassa ja tilasta muotoutuvat asukkaan päivittäiset liikkeet, tavat, aistimukset, eleet ja asennot. Saarikangas (2002, s. 26) puhuu asuntoon muodostuvista arkea tukevista kulkureiteistä.

4 Tutkimustehtävä ja tutkimuksen toteutus

Tässä tutkimuksessa laadullisena aineistonkeruumetodina on käytetty puolistrukturoitua teemahaastattelua, jossa haastateltavat rekrytoitiin lähiverkostoistani sekä laajennettiin siitä lumipallomenetelmällä (esim. Browne, 2005). Lisäksi haasteltavia haettiin sosiaalisen median kautta (ks. 4.3). Analyysi tapahtui tutkimusaineistoa tarkastelemalla ensin aineistonlähtöisesti ja löydösten pohjalta kirjallisuuden avulla empirian ja kirjallisuuden vuoropuheluna. Tavoitteena oli ihmisen toiminnan merkityksen ymmärtäminen suhteessa kodin sisustamiseen erilaisten teemojen kautta eli fenomenologisesti. (Hirsjärvi ym., 2009, s. 164.)

4.1 Tutkimuksen toteutus ja tutkimuskysymykset

Tutkimusongelman asettaminen tapahtuu johtoajatuksista, jotka ovat jatkuvien muutoksien keskellä tutkimuksen edistyessä vaiheittain (Kiviniemi, 2018). Johtoajatukseni on, että ihmisille yksi tapa kodin tunnun muodostamiselle on kodin sisustaminen. Tutkimustehtävänä on selvittää, millä tavoin kodin sisustus osaltaan muodostaa kodin tuntua.

Aloitin maisterintutkielmani kesällä 2023 työskennellessäni BioColour-tutkimushankkeella tutkimusavustajana. Hankkeen avulla kehitetään monitieteisesti bioväriaineisiin liittyvää tutkimusta. Vastuullisempien väriaineiden tuotantoon ja käyttöön liittyvä tutkimus tarkastelee niin itse bioväriaineiden ja värjäysteollisuuden ulottuvuuksia kuin väreihin liittyviä kulttuurisia, sosiaalisia sekä eettisiä näkökantoja. Värien monimuotoisuus eri konteksteissa, kuten vaatteissa (Paloviita, 2022) sekä kosmetiikka- ja elintarvikepakkauksissa (Iivanainen, 2021; Kainulainen, 2020), on ollut tutkimuskohteena hankkeen kotitaloustieteenalan piirissä. (BioColour, 2023.) Käsittelen omassa maisteritutkielmassani värien merkitystä juuri kodin kontekstissa. Esimerkiksi kosmetiikka- ja elintarvikepakkauksien tutkimuksessa kuluttaminen ja kuluttajan valinnat ovat olleet tutkimuksen keskiössä. Tässä tutkimuksessa keskityn hankittujen (sisustus)tuotteiden paikkoihin, toiminallisuuteen ja merkityksiin kodin ympäristössä.

Aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen ja tutkimustietoon tutustuminen hahmottavat tutkittavana olevaa ilmiötä ja sitä kuvaavia keskeisiä käsitteitä (Hirsjärvi & Hurme, 2011, s. 57). Esiymmärryksen syvennyttyä, oli helpompi ymmärtää se, mikä ilmiöstä on jäänyt aikaisempien tutkimuksien kautta vähemmälle huomiolle, ja minkälaiselle tutkimukselle on tarvetta.

Tutkimuskysymykseni täsmentyivät niin aineistonkeruun, analyysin kuin tulosten sekä teorian kirjoittamisen kautta (mm. Moilanen & Rähkä, 2018) ja ne ovat:

1. Millaiset estetiikkaan ja käytettävyyteen liittyvät kodin sisustuksen ulottuvuudet tuottavat neuvotteluja kotona?
2. Millaisin ratkaisuin neuvotteluissa pyritään esteettisyyden ja käytettävyyden yhteensovittamiseen?
3. Miten kodin käytettävyyden ja estetiikan yhteensopivuus tukee kodin tunnun muodostumista?

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen avulla keskitytään aineistossa nouseviin estetiikan ja käytettävyyden välisiin neuvotteluihin. Aineistosta on pyritty havainnoimaan näiden kahden välisiä ristiriitoja, kitkaa tai konflikteja; millä tavoin kodin sisustuksen visuaalisen esteettiset ominaisuudet, kuten väri, kohtaavat kodin käytettävyyden. Toisella tutkimuskysymyksellä avataan tutkittavien nostamia yhteensopivia kohtaamisia estetiikan ja käytettävyyden välillä. Näissä tutkittavien kuvailemissa tilanteissa tai ilmentymissä visuaalinen estetiikka ja käytettävyys kohtaavat toisensa harmoniassa. Kolmannen tutkimuskysymyksen periaatteena on tuoda esiin, kuinka nämä kohtaamiset tukevat tutkittavien tunnetta kodista, eli kuinka estetiikan ja käytettävyyden yhteensopivuus tuottaa asukkaissa hyvinvointia.

4.2 Tutkimusmenetelmänä teemahaastattelu

Tutkimushaastattelun avulla tavoitellaan informaation keräämistä, ja on täten ennalta suunniteltua ja päämäärällistä toimintaa, missä tutkija tai haastattelija johtaa tilannetta (Hirsjärvi & Hurme, 1988, s. 25). Haastatteluilla tutkitaan vastauksia mielipidekysymyksiin, joiden taustalla operoivat yksilön tunteet, asenteet ja arvostukset. Hirsjärven ja Hurmeen (2011, s. 11) mukaan tämä on haastattelun tarkoituksenmukaista toimintaa.

Teemahaastattelulle on ominaista, että haastattelun teema-alueet tai aihepiirit ovat määritelty etukäteen, mutta tarkka järjestys tai kysymysasettelu puuttuu (Hirsjärvi ym., 2009, s. 208; Hirsjärvi & Hurme, 2011, s. 48). Toisaalta puolistrukturoidun tästä haastattelutavasta teki se, että kysymykset olivat etukäteen mietittynä ja järjestyksessä, mutta niitä voitiin tarvittaessa haastattelutilanteessa muuttaa, jotta keskustelu olisi mahdollisimman toimiva kokonaisuus. Kolmena teemana haastatteluissa olivat kodin värit ja materiaalit, suhde omaan kotiin ja sen järjestykseen sekä kodin tunnun muodostaminen. Teemoitettu kysymyspatteristo löytyy liitteestä 1. Haastatteluaineistoa täydentävänä tutkimusta-

pana käytettiin havainnointia eli tieteellistä observointia informaalina, haastattelun yhteydessä tapahtuvana tarkkailuna (Hirsjärvi & Hurme, 2011, s. 37; Kiviniemi, 2018). Jokaisen haastattelun jälkeen kirjasin ajatuksia ja muistiinpanoja niin sanotun kenttäpäiväkirjan muodossa. Havainnoinnin tueksi pyydettiin lupaa valokuvien ottamiseen kodin sisustuksesta.

Teemahaastattelun aikana suoritettiin virikemateriaalien avulla ohjattu harjoitus. Virikkeet mahdollistivat haastateltavan arvioida ja jakaa mietteitään. Virikemateriaalien oli tarkoitus herätellä haastattelun alussa tutkittavaa. Virikemateriaaleiksi valittiin sisustus suunnittelussa hyödynnettäviä materiaalinäytteitä; pala tumman ruskeaa tammiparkettilattiaa, pala komposiittiasoa, joka ulkonäöltään ja tunnultaan vaikutti marmorilta, pala valossa väriään vaihtavaa vihertävää samettia sekä pala punaista puuvillakangasta. Kotivierailun aikana tutkittavat esittelivät kotinsa sisustusta ja sisustusmateriaaleja samalla kertoen niiden takana olevia tarinoita ja heidän niille antamia merkityksiä. Kun virikkeet ovat osa laadullista tutkimusmetodia, on tutkittava henkilö vuorovaikutuksessa virikkeen kanssa, jolloin tämä tulkitsee, vertaa ja keskustelee. Virike voi toimia myös merkityksen rakentajana. (Törrönen, 2017.) Virikeharjoituksen aikana kysytyt kysymykset ohjasivat tutkittavia keskittymään juuri edellä mainittuihin asioihin ja peilaamaan virikemateriaaleja omaan kotiinsa.

Virikemateriaalini olivat fyysisiä objekteja, sillä esimerkiksi tietokoneruudulta tutkittaessa kohteen väri muuttuu sekä materiaalin kolmiulotteisuus voi kadota täysin (Arnkil, 2008, s. 64). Näen myös, että kodinsisustaminen on moniaistillinen prosessi, jossa näköaistin lisäksi tuntoaisti on keskeisessä osassa. Lisäksi myös hajuaisti on tärkeä, kuten esimerkiksi puun tuoksussa. Edellä mainittujen perustelun takia haastattelut ohjattiin ensisijaisesti suorittamaan haastateltavien omissa kodeissa, eikä esimerkiksi etähaastatteluna tai julkisella paikalla. Haastateltavan kotiympäristössä tehty haastattelu oli merkityksellinen osa tutkimuksen onnistumista.

4.3 Teemahaastattelut aineistona

Aineisto kerättiin teemahaastatteluiden avulla. Tutkimuksen kohteena olivat kotia sisustavat asukkaat. Haastateltavilta odotettiin näin jonkinasteista kiinnostusta kotinsa sisustamiseen. Toiveena oli saada monipuolisesti eri ikäisiä ja eri sukupuolen edustajia, yksinasuvia ja perheellisiä, omistusasunnossa tai vuokralla asuvia ihmisiä. Kuitenkaan esimerkiksi sisustustrendien seuraaminen ei ollut valinnan kriteereinä. Eskolan ja muiden (2018) mukaan tutkittavaksi on suositeltavaa tavoittaa sellaisia henkilöitä, joilla oletetaan

olevan aiheeseen liittyvää tietoa. Haastattelut suoritettiin yksilöhaastatteluina, jos henkilö asui yksin tai oli ensisijaisesti vastannut kodin sisustuksesta, sekä parihaastatteluina, jos asunnon sisustus oli muodostunut yhteistyönä. Haastattelut äänitettiin ja litteroitiin, kohteista tehdyistä havainnoista kirjattiin muistiinpanoja sekä koteja valokuvattiin muistiinpanotarkoituksessa.

Haastateltavia haettiin tuttavapiiristä sekä niin sanotun lumipallo-otannan (esim. Browne, 2005) avulla eli avainhenkilöt ohjasivat tutkijan tavoittamaan lisää potentiaalisia haastateltavia. Lisäksi liityin Facebookissa lähes 18 000 ihmisen Sisustus&Remontti -ryhmään, jonka kautta löysin muutaman aiheesta kiinnostuneen tutkittavan (julkaisemani hakuilmoitus Facebook -ryhmässä liitteessä 4). Tavoitteena oli saada kokonaisuudessaan noin 10–20 haastattelua. Haastatteluiden lopullinen määrä määräytyi saturaation eli aineiston kylläisyyden ja riittävyys kautta: teoreettisesti merkittävä tulos on tullut esille ja vastausten aiheet alkavat kertautua (Hirsjärvi ym., 2009, s. 182). Haastatteluiden kestonä esitettiin haastateltaville noin tunti. Välineistönä haastatteluissa on puhelin, materiaalinäytteet ja teemahaastattelurunko tulostettuna.

Kaksi testihaastattelua suoritettiin kesällä 2023. Testihaastatteluiden avulla oli tarkoitus selvittää teemahaastattelukysymyksien sopivuus. Lisäksi haastatteluissa oli mukana laajempi, erilainen virikemateriaaliosuus, joka todettiin pian jo ensimmäisen testihaastattelun jälkeen aikaa vieväksi ja toimimattomaksi. Testihaastatteluiden perusteella haastattelukysymyksiä tiivistettiin ja muokattiin. Testihaastatteluista hyödynnettiin analyysivaiheessa soveltuvien osien. Lopulliset teemahaastattelukysymykset löytyvät liitteestä 1.

Tutkielman haastattelut suoritettiin syksyn ja alkutalven 2023 aikana. Haastattelut olivat yksilö- sekä parihaastatteluja. Ne suoritettiin informanttien kotona, ja haastatteluista kolme oli parihaastatteluja ja kymmenen yksilöhaastatteluja. Yhteensä haastateltavia täten 16 (n=16). Haastateltavat olivat iältään 24–71-vuotiaita, ja haastattelut pituudeltaan 48–84 minuutin pituisia. Haastattelujen tiedot ja haastattelujen kestot on koottu taulukoon 1.

Taulukko 1: Taustatiedot (sukupuoli Nainen/Mies, ikä, asuinpaikka) haastateltavista ja haastatteluista (yksilö/parihaastattelu, haastattelun kesto) sekä haastattelun tunniste.

Tunniste	Yksilö /pari	N/M, ikä	Elämäntilanne	Asuinpaikka	Haastattelun kesto
H1	Yksilö	N27	Opiskelija, äiti (2 alle 10-vuotiasta lasta asuu vuoroviikoin), kerrostalokolmio	Uusimaa	53 min
H2	Yksilö	M31	Työelämässä, asuu yksin kerrostalokaksiossa	Uusimaa	63 min
H3-4	Pari	N36 & M41	Pariskunta, molemmat työelämässä, asuvat omakotitalossa kahdestaan	Uusimaa	62 min
H5	Yksilö	N27	Opiskelija, asuu poikaystävän kanssa kerrostalokaksiossa	Uusimaa	61 min
H6	Yksilö	N68	Eläkkeellä, asuu aviomiehensä kanssa kerrostalonieliössä	Uusimaa	76 min
H7	Yksilö	N58	Työelämässä, asuu suuressa omakotitalossa, jossa muita "osa-aikaisasukkaita"	Uusimaa	48 min
H8	Yksilö	N30	Työelämässä, asuu kerrostalokaksiossa puolisonsa kanssa	Uusimaa	51 min
H9	Yksilö	M41	Työelämässä, asuu yksin kerrostalokaksiossa	Uusimaa	66 min
H10	Yksilö	N32	Asuu miehen, koiran ja tuoreen vauvan kanssa omakotitalossa	Uusimaa	48 min
H11	Yksilö	N26	Työelämässä, asuu kerrostalokolmiossa poikaystävän ja koiran kanssa	Uusimaa	80 min
H12-13	Pari	M71 & N71	Molemmat eläkkeellä, asuvat kerrostaloasunnossa	Uusimaa	78 min
H14	Yksilö	N49	Työelämässä, asuu kerrostaloasunnossa aviomiehen, liikuntavammaisen aikuisen poikansa ja koiran kanssa.	Uusimaa	54 min
H15-16	Pari	M27 & M24	Opiskelija (isovelji), työelämässä (pikkuveli) asuvat kämppiksinä uudessa kerrostaloasunnossa	Uusimaa	84 min

Sekä litteroinnin että taustatietolomakkeiden anonymiteetti pyrittiin säilyttämään käyttämällä haastatteluista tunnisteita (esim. H1). Itse tutkimusraporttia varten haastateltaville on luotu kuvaavat kutsumanimet (kuten Täti Punainen ja Hemmo Oranssi, ks. Taulukko 4, 5.1).

Kodin huoneista keskitytään nimenomaan olohuoneeseen sen kodin keskeisyyden takia (ks. Sarantola-Weiss, 2011, s. 10; Soronen, 2011b, s. 98). Haastateltavien kodit, yhtä lailla kuin itse haastateltavana olevat, olivat tutkimuskohteena tässä tutkimuksessa. Ihmiset voivat olla kuitenkin varautuneita päästämään vierasta ihmistä kotiinsa (Hirsjärvi & Hurme, 1988, s. 61). Jotta tutkittavan oikeudet huomioitiin hyvän tieteellisten käytäntöjen

mukaisesti, pyrittiin mahdollisimman läpinäkyvään toimintaan. Informantit saivat ennen varsinaista haastatteluajankohtaa viestitse kopion tutkimussuostumuslomakkeesta (liite 2), johon heiltä pyydettiin allekirjoitus. Täten informantti kykeni halutessaan perumaan tutkimukseen osallistumisen jo ennen haastattelijan saapumista tämän kotiin. Voidaan ajatella, että täten kynnyksensä suostua tutkimukseen sosiaalisen paineen takia madaltui. Lisäksi kuvailtu toimenpide säästi aikaa itse haastattelutilaisuudessa. Suostumuslomakkeita oli kaksi, toinen jäi informantille, toinen haastattelijalle.

Haastateltavien taustatiedot kerättiin lomakkeella (liite 3), joka oli nimetön. Taustatietolomakkeen tiedot kerättiin erilliselle lomakkeelle siksi, ettei haastattelutilanne alkaisi liian jäykästi, ja siksi, että mahdollisesti myöhemmässä tutkimusvaiheessa tiedot olisivat olleet tarpeen. Tutkielman valmistuttua taustatietolomakkeet tuhotaan tietoturvasyistä.

Haastattelut äänitettiin ja ne litteroitiin eli kirjoitettiin puhtaaksi sanasanaisesti (Hirsjärvi & Hurme, 2011, s. 138). Litteraatiot, jotka ovat käsikirjoituksen kaltaisia sanallisia dokumentteja, ovat lopulta se aineisto, joka tulee tutkijan tulkittavaksi. Litteraatiot anonymisoitiin, sillä aineisto tulee käytettäväksi BioColour-tutkimushankkeen muille osapuolille. Litteroinnin jälkeen äänitteet poistettiin. Litteraatioita säilytetään yliopiston palvelimilla salasanojen takana. Litteraatiotiedosto on kooltaan 166 sivua (fonttityyli Verdana, fonttikoko 8, riviväli 1).

4.4 Tutkimusaineiston analyysi

Haastatteluiden litteroinnit analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Tällöin analyysia ei ohjaa mikään ennalta valittu tema tai teoria, vaan tutkimusaineiston avulla rakennetaan teoreettinen kokonaisuus. (Tuomi & Sarajärvi, 2018.) Vaikka aiempaan teoreettiseen kirjallisuuteen tutustumisen oli laajaa, on teoreettinen viitekehys konstruoitu haastattelujen perusteella. Tätä Eskola (2018) kutsuu aineistolähtöiseksi analyysiksi. Aineiston analyysissa käytetään hyödyksi teemoittamista, jossa aineisto pelkistetään olennaisimpien asioiden etsimisellä (Moilanen & Räihä, 2018). Moilasan ja Räihän (2018) mukaan teemoittaessa useaan luetusta tekstistä, tässä tapauksessa haastatteluiden litteraatioista, pyritään etsimään ”rivien välistä” haastateltavien antamia merkityksiä. Kyseessä on kuitenkin tutkijan oma tulkinta siitä, millaisia merkityksenantoja hänen mielestään tutkimuksen kohde tietyille asioille antaa. Uskollisuus tekstille, kriittinen teemojen ja merkitysverkostojen tarkastelu sekä huolellinen läpikäynti Moilasan ja Räihän (2018)

mukaan estää kuitenkin sen, ettei tutkija löydä tekstistä sellaisia teemoja, joita siellä todellisuudessa ei ole.

Eskola (2018) jakaa teemojen mukaan tehdyn aineistolähtöisen analyysin osiin. Analyysi tulee hänen mukaansa aloittaa aineiston uudelleen järjestämisestä, jossa uusi järjestys noudattaa tutkijan aineistosta löytämiä teemoja. Varsinaisen analyysin aikaan Eskolan mukaan yhä uudelleen lukeminen, muistiinpanojen tekeminen ja teoreettisten kytkentöjen löytäminen ovat keskiössä. Moilanen ja Rähä (2018) muotoilevat teemoittelun yksinkertaisesti siten, että löydetyt teemat sanallistetaan ja niiden merkityssisällöt täsmennetään, ja sisällöt taas liitetään teemojen kautta toisiinsa merkitysverkostoksi. Eskolan mukaan analyysin tehtävänä on aineiston tiivistäminen, järjestäminen ja jäsentäminen. Tämän tuloksena minkään olennaisen tiedon ei tule jäädä kuitenkaan huomiotta, vaan aineiston informaatioarvo vain suurenee. Tematisoinnin avulla kerätty aineisto ryhmitellään tutkimusongelmaa avaaviin eri teemoihin, joista tutkija nostaa esiin hyvin aihetta kuvaavia sitaatteja. (Eskola, 2018.)

Merkitysten etsiminen kerätystä aineistosta vaatii tutkijalta herkkyyttä yksityiskohdille ja taipumusta suhteuttaa merkitykset osaksi isompia kokonaisuuksia. Merkitykset ovat usein piilossa haastateltavien puheessa, joten tutkijan on etsittävä nämä tiedostamattomat asiat. (Moilanen & Rähä, 2018.) Kiinnostus tutkimusta tehdessä tulee osoittaa niihin ilmiöihin, joihin tutkittavat ihmiset antavat merkityksiä heidän omalla yksilöllisellä tavallaan (Kiviniemi, 2018). Tarkkaavaisella aineistoon perehtymisellä ja asioiden loogisella yhdistelemisellä tutkija löytää tutkimuksen kannalta tärkeimmät, kuvaavimmat ja mielenkiintoisimmat merkityksenannot (Moilanen & Rähä, 2018).

Litteroidusta aineistosta pyrin etsimään toistuvia teemoja. Teemat, jotka lopulta tulivat valituksi muodostuivat monipolvisen aineistonluennan pohjalta. Lopullisten teemojen etsiminen aineistosta vaati aineiston luentaa useita kertoja sekä analyysiyksiköiden uudelleen järjestelyä. Aloitin lukemalla aineiston huolellisesti moneen kertaan samalla muistiinpanoja tehden. Nostin muistiinpanoihin kirjallisuuden perusteella päättelämäni merkityksellisiä ilmiöitä, jotka toistuivat haastatteluisissa. Toistuvia ja tutustumani kirjallisuuden mukaan merkityksellisiä ilmiöitä olivat esimerkiksi elämäntilanteiden vaikuttaminen tilan muodostamiseen, oman kädenjäljen merkitys, tuntemukset, tunteet ja mielentilat väreistä, kestävä sisustaminen sekä prosessin merkitys sisustamisessa. Luin aineistoa etsien muun muassa näitä teemoja kunkin haastateltavan sanomana ja jaottelin sitaatteja teemojen mukaisesti. Yhdistin myös kommentteja ja omia ajatuksiani sitaatteihin. Tämä

Word-tiedosto oli kooltaan 44 sivua. Taulukossa 2 esimerkki H1 (N27) haastattelun ensimmäisistä jaotteluista taulukon muodossa:

Taulukko 2: H1 haastattelun teemoittelua.

Lainaus	Pelkistäminen	Teema
<i>Siis musta olisi ihana esimerkiksi hankkia jotain kauniita maljakoita ja mä oon haaveillut pitkään semmoisesta Innoluxin yhdestä valaisimesta, mutta silleen sitten vaan että en mä en voi hankkia sitä nyt.</i>	Opiskelijan tuloilla kaikki haaveet eivät toteudu	Elämäntilanteiden vaikutukset tilan muodostumiseen
Seuraatko sisustustrendejä jostain? ..en mistään. Siis mä oon hirveän koska mä en käytä Instagramia hirveästi. Mulla ei ole Pinterestiä. En mistään oikeasti..	ei seuraa trendejä somesta tai muualta, toteuttaa omaa näkemystään	Oma kädenjälki
<i>vaikka toi on ihan uus, noi molemmat oli vähän käytettyjä, toi oli sellanen, mitä mä just halusin</i>	käytettynä ostettu sohva vastasi tarpeita	Kestävä sisustaminen
<i>Nahka materiaalina noissa sohvilla, se on (-) se on mun mielestä aina ajaton.</i>	nahka ajaton materiaali	
<i>V: Lattia on tollasta kalantuotoparkettia vai mikä on, must tuntuu et toi on niinku toi kaunis. Mut mielestä toi on myös sellanen just (-) mä en tiedä tehdäänkö tota enää hirveesti...mut joku-nen vuosi sitten kaikki teki ton. Ja must tuntuu et toi semmonen, mikä ei ehkä kestä aikaa välttämättä.</i>	sisustustrendien orjallinen seuraaminen ei kestä aikaa	

Jatkaessani niin haastatteluja kuin kirjallisuuden lukua sekä maisteriseminaariin osallistumista, vaikuttivat jotkut teemoista irrelevanteilta ja taas uusia teemoja nousi esiin. Tärkeä tutkimusta eteenpäin vievä hetki oli eräs tekemäni haastattelu, jossa eläkkeellä oleva 68-vuotias nainen (H6) kertoi ajatuksiaan. Hän sanoi: "Koti on sellainen, joka sallii". Tästä hänen sanomastaan ymmärsin, mikä on tärkeää kodin sisustuksessa ja aloin löytämään saman ilmiön elementtejä muistakin haastatteluista. Mahdollisia analyysiteemoja nousi esiin useita ja samalla hylkäsin sellaisia, jotka eivät tuntuneet sopivan johtoajatukseeni "sallivasta" kodista.

”Sallivan kodin” idea vei tutkimustani eteenpäin ja aloin etsiä erilaisia teemoja, jotka tukevat ja eivät tue tällaista sallivaa kotiympäristöä. Tämän ajatuksen eteenpäin vieminen työssä tuntui haastavalta. ”Sallivan kodin” idealle ei löytynyt suoraan teoreettista viitekehystä aiemmassa kirjallisuudessa. Maisterintutkielmassani olen siis rakentanut useammasta tieteellisestä keskustelusta viitekehysten ja nostanut esiin käsitteitä, jotka tukevat tutkimukseni alustavaa havaintoa – sallivaa kotia. Ensimmäisen tieteellisen kirjallisuuden löytäminen aiheesta tuntui olevan haastavaa, mutta palatessani lopulta jo tekemiini kirjallisuusmuistiinpanoihin, löysin useita eri lähteitä, joissa kodin ”sallivuutta” olikin tuotu esiin. Kirjallisuudessa ei käytetty sanaa ”sallivuus”, vaan muita samankaltaista ilmiötä kuvaavia käsitteitä tai ne olivat englanninkielisiä ilmaisuja, joita en heti osannut liittää omiin havaintoihini (ks. 3.3).

Pohtiessani tutkittavieni toimia kohti sallivan kodin ideaa, erottelin kaksi ajatusta kodin sisustusta muodostavista tekijöistä; osa tekijöistä edistää ja osa tekijöistä taas haastaa sallivaa kotia. Taulukossa 3 näkyy, kuinka olen jälleen erotellut jo aiemmin nostamiani haastattelusitaatteja H1 alle, nyt kodin sisustuksen neuvottelujen ja yhteensopivuuden teemojen mukaan. Helpottaakseni analyysiani, kirjoitin osan sitaateista omin sanoin, jotta palatessani niiden ääreen muistaisin miksi valitsin juuri tietyn sitaatin kuvaamaan teeman ilmiötä. Tämä helpotti huomattavasti itse tulosluvun kirjoittamista, sillä olin jo tuottanut valmiita tekstiä sitä varten.

Taulukko 3: HKH107 haastattelusitaattien teemoittelu uudelleen.

Haastatteluista nousseet aiheet/sitaatit	Teema
<p>On kotonaan valkoinen puinen ruokapöytä. Kysyn, miten pöydän kanssa eläminen sujuu lasten kanssa. Hän kertoo, etteivät hänen lapsensa ole niin pieniä (7- ja 4-vuotiaat), että pöydän siisti valkeus olisi niin vaarassa, mutta hän lisää ajattelevansa, että koti on elämistä varten. Hän luottaa siihen, että lähes kaiken saa pestyä tai putsattua pois, mutta kokee, jos ei saa, niin sen kanssa tulee vain elää.</p>	<p>Käytettävyyden ja estetiikan yhteensopivuutta</p>
<p>Pitää kotinsa vaaleista väreistä ja minimalismiin viittavasta sisustuksestaan. Hän valitsee kotiinsa vaaleita sisustuselementtejä ja huonekaluja, ja perustelee valintaansa niiden esteettisen miellyttävyyden lisäksi niin kestävyydellä. Hän viittaa tässä siihen, että hänestä vaaleat värit huonekaluissa kestävät aikaa, eli ovat pitkään trendikkäitä ja hänen silmiinsä miellyttäviä: täten hänen ei tarvitse olla ”parin vuoden päästä vaihtamassa niitä”.</p>	
<p>On kotonaan kokovartalopeili, joka väreiltään ja muotoilultaan sopii hänen sisustukseensa. Hänen mielestään peili on todella kaunis, mutta peili näyttää kuvajaisensa levennettynä ja lyhennettynä. Kuvaa tunteita, jota peili herättää: <i>”Ja sit ku se lyhentää ja etenkin leventää niin merkittävästi niin sit mä huomasin, et se vaikutti mun mielialaan paljon. Ku se oli keskeisellä paikalla ja sit siihen koko ajan katto.”</i> Peili omia kehollisuuteen liittyviä epävarmuuksia ja täten vaikuttaa hänen mielialaansa laskevasti.</p>	<p>Neuvottelua käytettävyyden ja estetiikan välillä</p>
<p>Hakee kotinsa tunnelmalta rauhaa ja levollisuutta tasapainottamaan hektistä arkea kahden lapsen kanssa. Hän puhuu, kuinka hän haluaa kotinsa tuovan zen-olotilaa.</p>	
<p>Kertoo suosikkihuonekalukseen senkin, jota hyödyntää tv-tasona. Hän kuvailee sitä kiikkeräksi eikä hän koe sitä kovinkaan hyvälaatuiseksi, mutta hän silti on kiintynyt siihen kovasti. Valkoinen senkki vaaleine puujalkoineen edustaa hänen sisustuksessa arvostamia väri- ja materiaalivalintoja, sellaisia jotka miellyttävät häntä esteettisesti.</p>	
<p>Lapset ovat hänen luonaan vuoroviikoin. Hän kertoo, kuinka kotona on myös vuoroviikoin erilaiset tunnelmat: kun lapset ovat kotona, on kotona sotkuisempaa ja lelut lojuvat ympäri asuntoa, mutta sitten taas lasten poissa ollessa asunnossa on siistiä ja tyhjää. Hän kuvailee, että hänen kotonaan on ”tavallaan rauhallinen” tunnelma, joka rikkoontuu lasten kanssa arjen elämisen aikana.</p>	

Näin neuvottelut ja yhteensopivuuden mielessäni pitkään tasavertaisina ja samanaikaisina prosesseina, mutta tutkimuksen aikana ymmärsin niiden olevan lineaarisia. Kodin sisustukseen liittyviä päätöksiä edeltää sarja erilaisia neuvotteluja, jonka kautta sallivan kodin idea toteutuu. Tämä tuli esiin esimerkiksi siinä, että monissa neuvotteluissa tutkitavat heijastelivat menneitä aikoja; lapsuudenkodin tai entisten asuntojen sisustusta. Ku-

vailemani analyysitapa noudatteli pääpiirteissään Eskolan (2018) sekä Moilasan ja Rähkön (2018) tulkintaa aineistolähtöisestä teemoitteluanalyysistä. Uudelleen järjestäminen oli tärkeää tutkimuksen tuloksien löytämiselle, sekä itse tutkimuksen tekemiselle.

5 Tutkimustulokset ja niiden tulkintaa

Tässä luvussa kuvaan tutkielmani päätulokset sekä esittelen tarkemmin rakentamistani ulottuvuuksia. Aloitan tulosten esittelyn tutkittavien tunnistenimistä eli siitä kuinka muodostin ne heidän haastatteluidensa sekä kotiympäristössä tapahtuvan havainnoinnin myötä. Tämä antaa lukijalle käsityksen tutkittavien kodista. Jatkan sitten analyysia kodin sisustuksen estetiikan ja käytettävyyden neuvotteluista sekä niistä muodostuvista yhteensopivuuksista.

Kodin sisustuksen estetiikan ja käytettävyyden välisiä neuvotteluja käydään kolmessa ulottuvuudessa; (i) viihtymisen ja rentoutumisen, (ii) arjen ja kotitalouden käytännön toiminnallisuuden sekä (iii) sosiaalisen kanssakäymisen. Neuvottelujen avulla saavutettu käytettävyyden ja estetiikan välinen tasapaino tai yhteensopivuus muodostavat kodin, joka sallii asukkaansa elää hänen elämäntilanteeseensa ja -tyyliinsä, arvostuksiinsa, mieltymyksiinsä ja toiveisiinsa sopivaa elämää.

5.1 Tutkittavien kodin sisustaminen värein ja materiaalein

Tutkin sekä kodin asukkaita että itse kotia. Keskityin analyysissa refleктоimaan haastateltavan suhdetta hänen kotiinsa ja kodin sisustukseen. Kotona tehdyt haastattelut osoittautuivat tietoa ja ymmärrystä tuottavaksi tavaksi saada haastateltava pohtimaan kodin sisustuksessaan olevia yksityiskohtia. Havainnoinnin ja keskustelunomaisen puolistrukturoidun teemahaastattelun perusteella muodostin kaikille tutkittavilleni heidän arvostuksiaan ja elämäntilanteitaan kuvaavat nimet. Lisäksi ottamani valokuvat haastateltavien kodeista auttoi analyysissa, kun pystyin palauttamaan niiden ulkonäön mieleeni. Nimien avulla haluan tehdä tutkielman lukemista mielenkiintoa ylläpitävä kokemuksen (ks. Taulukko 4).

Analyysini tuloksena muodostuneet kutsumanimet tutkittaville soveltavat Stapleyn ja kollegoiden (2022) esittelemää ideaalityyppianalyysia (*ideal-type analysis*). Analyysi perustuu typologian periaatteisiin, missä tarkoituksena on järjestää objekteja niiden yhdistävien ja erottavien tekijöiden mukaan (Mandara, 2003, s. 132). Tyypillisesti ideaalityypilähestymistapaa käytetään esimerkiksi haastattelujen avulla muodostetussa datassa, missä tutkittavia on 30 tai enemmän. Siksi tätä tutkielmaa varten ideaalityypittelystä on valittu vain osia, jotka soveltuvat tutkimusryhmän kokoon nähden. Mallissa on tarkoituksenmukaista nostaa monimuotoisesta tutkimusjoukosta toisistaan eroavia sekä samankaltaisia ominaisuuksia sekä muodostaa näistä tyypillinen ilmentymä. (Stapley ym.,

2022, s. 2–3.) Näin ei ole tässä tutkimuksessa tehty, vaan tutkittavieni kutsumanimien muodostamisessa on hyödynnetty mallin ohjeistusta. Sen avulla olen rakentanut ideaalityyppien kuvaukset, jolloin ymmärrys heidän osoittamistaan tai selittämistään arvostuksista, käytöksestä, ajattelusta ja tunteista syventyi (Stapley ym., 2022, s. 2). Muodostin tutkittavien kutsumanimet seuraavan taulukon esittämällä tavalla:

Taulukko 4: Tutkittavien tunnuspiirteet ja kutsumanimet

<i>Tunniste, N/M, ikä</i>	<i>Kodin estetiikka</i>	<i>Arvostukset kotona</i>	<i>Kutsumanimi</i>
H1, N28	vaaleat ja lämpimät värisävyt, vaalea puu, minimalismi, beige, valkoinen	kodin kauneus, lasten ja oma viihtyvyys, harmonia, zen-olotila	Äiti Koivu
H2, M31	musta, harmaa, valkoinen, beige, korkeakiilto, metalli, tummansininen, lasi	kotimainen design, laadukkaisiin sisustuselementteihin sijoittaminen	Herra Korkeakiilto
H3-4, N36 & M41	viherkasvit, vihreät värit, sinapinkeltaisen/kulta, sametti, vaihtelevat tekstuurit, tumma puu, boheemi	DIY-henkisiä, yhteisiä askartelu- ja nikkarointiprojekteja, kierrätettyjen huonekalujen suosiminen sekä niiden estetiikan että ekologisuuden takia	Vihreät
H5, N27	suuri saturaatioiset ja pigmenttiset värit, metsänvihreä, koboltinsininen, oranssi, herkulliset värit, puun värinen puu, nahka	eläväinen ihminen, kertoi lempivärikkseen koboltinsinisen	Neiti Koboltinsininen
H6, N67	punaisen eri sävyt hallitsevat sisustusta runsaudellaan, tumma puu, tiikipuu, musta nahka, tummanruskea	intohimoisesti kotiinsa ja punaiseen väriin suhtautuminen	Täti Punainen
H7, N58	kirsikan värinen puu, tiikki, punertava puu, musta nahka, tumma kivi, harjattu messinki tai kupari	pitää kirsikkapuun punertavan ruskeaa väriä lämpimänä	Rouva Kirsikka
H8, N30	beige, valkoinen, maanläheiset värit, pehmeät kankaat, minimalismi, ajan patinoima puu	lempiväri ja kotia hallitsee beige, huoliteltu naishenkilö, asuu arvokkaalla asuinalueella, koti siisti ja minimalistinen	Beigetär
H9, M41	oranssi, candy apple -punainen, musta, syvät ja voimakkaat värisävyt, tumma puu	mainitsee oranssin lempivärikkseen, rento ja nuorekas, oranssin pirteä ja puhelias mies	Hemmo Oranssi
H10, N32	männynvihreä, punatiili, oranssin luonnolliset sävyt, puu	punatiilinen takka/seinä hallitsee olohuonetta	Perhe/Rouva Punatiili
H11, N26	tummansininen, musta, muovi, metalli, futurismi, rauhallisuus, modernismi	lempiväri ja hallitseva sisustusväri tummansininen tai laivastonsininen	Ms. Navy Blue
H12-13, M71 & N71	vihreän eri sävyt, vaaleat matot, viihtyisä ja lämmin tunnelma, paljon tekstiilejä (vilttejä, pöytäliinoja, verhoja)	nauttivat tekstiilien pehmeudesta ja lämpimyydestä, olivat myös lämpimiä ihmisiä, jotka toivottivat tervetulleeksi	Herra ja rouva Tekstiili
H14, N49	harmaa, valkoinen, turkoosi, vaaleanpunainen, hopeanhoitoisen harmaa, musta, peilipinta, maksimalismia väreillä ja kalusteilla	niin kodiitaan kuin ulkonäöltään huoliteltu, kunnioitusta herättävä leidi, lempiväri turkoosi, joka näkyi myös sisustuksessa	Leidi Turkoosi
H15-16, M27 & M24	iso lasipöytä, vaalean harmaa, valkoinen	siisteys hyvin tärkeää, suuri lasipöytä pestään vähintään kerran viikossa	Veljekset Lasi

Äiti Koivun koti oli hyvin valoisa, eikä vain johtuen vaaleista kodista vallitsevista väreistä vaan suurista ikkunoista. Valkoisia seiniä ja vaalean puun väristä lattiaa koristivat suuri

pehmeä, vaalean harmaa matto, vaalean harmaa matala sohva, valkoiset valoa lävitseen päästävät verhot, valkoiset huonekalut sekä muutamat huonekasvit valkoisissa ruukuissaan. Hänen kodissaan oli puhdas ja raikas tunnelma, sillä huolimatta siitä, että hänellä on kaksi alle 10-vuotiasta lasta, koti on minimalismissaan siisti. Äiti Koivun puheissa korostui niin hänen arvostuksensa kodin kauneudesta ja harmonisesta tunnelmasta kuin hänen itselle merkityksellinen äidin rooli. Lapset asuvat hänen luonaan vuoroviikoin, ja hän tasapainottelee lasten tarpeiden ja nuoren naisen estetiikan korostavuuden välillä kotinsa sisustuksessa.

Herra Korkeakiillon arvostus suomalaiseen designiin sekä kuului hänen puheissaan että näkyi kodin sisustuksen huonekaluvalinnoissa. Tämä ilmiö nousee myös Autonen-Vaaraniemen (2011, s. 83) tutkimuksessa, jossa jotkut tutkittavista miehistä olivat hyvin kiinnostuneita design tuotteista, ja kuten Herra Korkeakiiltokin, he tunsivat hyvin muotoilijoiden suunnittelemat tuotteet. Hän on valmis maksamaan laadukkaaksi mieltämästään kotimaisesta suunnittelusta, mutta näki ne myös sijoituksena; tarpeen vaatiessa ne voi myydä ja niiden arvo voi jopa kasvaa ajan myötä. Uimosen (2019, s. 118) mukaan designtuotteet usein tyylillisesti ajattomia. Myös Paavilaisen (2013, s. 84) designtuotteita koskevassa tutkimuksessa eri brändien nimet toimivat joillekin tapana kommunikoida tietynlaista tyyliä ja arvostuksia. Herra Korkeakiilto kertoikin designtuotteistaan juuri niiden brändien kautta, ja nimesi täten sisustuksensa skandinaavisen tyyliksi.

Vihreiden koti on myös viherkasvien koti. He kertoivat, kuinka heidän kotonaan asuvat he kaksi ja viherkasvit. Heidän olohuoneensa seinät olivat valkoiset ja lattia vaalean puun värinen, mutta sisustusta hallitsi muotojen, värien ja pintojen runsaus. He kuvasivat kotiaan boheemiksi, ja nauttivat sen laitosta. Tärkeä paikka oli upottavan pehmeä sinapinkeltainen sohva. He kertoivat yhteisistä muutosprojekteista; maalaamisesta, nikkaroinnista ja asettelusta. Olohuoneen pöytä oli maalattu ja uudelleen maalattu moneen kertaan. Heille kotinsa sisustaminen oli pitkälle aikavälille levittäytyvä projekti (Autonen-Vaaraniemi, 2011, s. 83). He nauttivat heille uusien, mutta usein kierrätettyjen, sisustus-elementtien tuomisesta kotiinsa. Heille estetiikan takana on tarinoita, joko ajan tuoma patina, muistot tai yhteisen uurastuksen tuloksena saatu tuotos. Heille estetiikka ei ole vain pintaa, vaan he noudattavat juuri syvän estetiikan (Eaton, 1995; Lehtinen, 2019) periaatetta siten, että esteettistä arvoa lisää tuotteen taustalla oleva tarina. Vihreiden kuluttamisessa näkyy myös nuorten aikuisten keskuudessa kierrätettyjen ja itse tehtyjen sisustusratkaisujen suosiminen (Kemppaisen ym., 2017, s. 41; Varpa ym., 2024, s. 15).

Neiti Koboltinsininen asuu yhdessä poikaystävänsä kanssa kerrostaloasunnossa. He olivat haastattelun aikaan vastikään muuttaneet asuntoon, ja arkkitehdiksi opiskelevalle Neiti Koboltinsiniselle oli merkityksellistä pohtia sitä, mikä muodostaa kodin. Kotia hallitsi suuri arkkitehdin piirustuslaatikosto sekä pehmeä musta nahkasohva. Pinnoiltaan koti oli vaalea, mutta värejä tuotiin pienesineillä kuten koboltinsinisellä lasivadilla ja suurella murretun oranssinpunaisella matolla. Kotia koristivat ikkunalaudoilla olevat viherkasvit. Olohuoneessa säilytettiin myös Neidin poikaystävän arvokkaita urheiluvälineitä, jotka oli otettu osaksi kodin sisustusta.

Täti Punaisen koti oli kuin lämmin syli. Valkoiset seinät, mutta tumman ruskean sävyinen puulattia saivat lämpöä punaisen eri sävyistä. Punainen väri toistui lähes jokaisessa huonekalussa ja sisustuselementissä, ja sylin vaikutelmaa lisäsivät pehmeät ja mukavat mustat nahkanojatuolit. Täti Punainen oli välitön ja kiinnostunut keskustelemaan kodin sisustamisesta. Hän kuvaili suhdettaan kotinsa sisustukseen leikkikenttänä; hän siivoaa ja uudelleen järjesteleä päivittäin, ja nauttii siitä suuresti.

Rouva Kirsikka asui suuressa omakotitalossa pääasiassa yksinään. Olohuonetta hallitsivat suuret mustat nahkanojatuolit ja sohva sekä harmaan ja mustan kirjava kiiltävä kivipöytä. Olohuoneesta näkyi hyvin myös avokeittiön puolelle ja sen kaapistot olivat ruskeanpunaista kirsikkapuuta. Kotiin oli lisätty väriä tuomaan pinkkiä, vihreää ja liilaa pienesineillä ja koristetyynyillä. Rouva Kirsikka oli haastattelutilanteessa hyvin avoin ja kertoi mielellään kodin sisustuksensa taustoista.

Beigettären koti oli raikas ja lämmin. Vaaleita seiniä ja vaalean puun väristä lattia koristivat ruskean ja valkoisen eri sävyt. Koti oli siisti ja huoliteltu, ja sieltä pystyi tunnistamaan kotimaisen designin klassikoita. Kerman värinen sohva, rottinkinen nojatuoli, muutamat viherkasvit ja mustavalkoinen taide teki kodista asujansa peilikuvan; huolitellun ja tarkkaan mietityn, mutta samalla hieman boheemin ja klassista muotoilua arvostavan.

Hemmo Oranssin koti oli verrattuna monen muun kotiin värikäs. Olohuoneessa katse suuntautui kirkkaan oranssiin tehosteseinään, makuuhuoneen ovesta pilkistävä liila seinä taas herätti kiinnostuksen. Seinillä oli värikästä graafista taidetta ja maisemia. Mustan sävyiset huonekalut olivat kontrastissa niin oranssin kuin valkoisten seinien kanssa. Värien runsaus antoi erilaisen vaikutelman kuin useammat näkemäni asunnot; tässä kodissa aika oli pysähtynyt jonnekin 1970-luvun voimakkaan värikkääseen ja materiaaleilla

kokeilevaan sisustusmaailmaan (Sarantola-Weiss, 2011, 17–20). Leikkisä sisustus heijasteli hänen elämäntyyliään. Nuorekas ja urbaani look näkyi niin miehessä, kerrotuissa harrastuksissa kuin kodin sisustuksessakin.

Perhe Punatiili nimestään huolimatta suoritettiin yksilöhaastatteluna. Rouva Punatiili oli puolisoineen, koirineen ja tuoreine vauvoineen muuttanut juuri omakotitaloon. Perheidyllä muistuttava asetelma oli hänelle uusi. Omakotitalon sisustus oli tarkkaan harkittu ja omaan silmääni upean tyylikäs, mikä oli ehkä odotettavissa sisustusarkkitehdin kodilta. Olohuoneen näyttävin elementti oli punatiiliseinä, johon oli sisäänrakennettu rautaovinen takka. Rouva Punatiili kertoi, kuinka ilta-auringon osuessa tiiliseinänsä, se herättää hänen ihastelemaan sen upeutta. Punatiilien oranssin punainen terrakotta toistui eri sävyissä kukkaruukuissa ja lipastossa.

Ms. Navy Bluen haastattelu tehtiin englanniksi, siksi nimikin on samalla kielellä. Hänen, hänen puolisonsa ja koiransa kotia Ms. Navy Blue luonnehti täydeksi (*crowded*), mutta rentouttavaksi (*relaxing*). Asunnon sisustusta hallitsivat sinisen eri värisävyt; erityisesti lempiväriksi nimetty tummansininen toistui monessa, mutta musta väri huonekaluissa oli pääosassa. Olohuoneessa pääsi istumaan mustalle, ryhdikkäälle nahkasohvalle tai -noja tuolille. Niiden ryhdikkyyttä pehmensivät värikkäät pyöreät tyynyt. Kodissa oli monia pienesineitä, joiden tarinoita Ms. Navy Blue kertoi mielellään. Monien pienesineiden, kuten huonekalujenkin, takana oli ajatus kotiutumisesta Suomeen, mutta samalla ylläpitäen kotimaansa ja juuriensa kulttuuriperinteitä sekä estetiikkaa. Hän esitteli minulle ylpeänä kotonaan olevaa, kotimaalleen perinteistä, patsasta, joka hän oli valinnut lempiväriensä väriseksi – tummansinisiksi.

Herra ja rouva Tekstiilin koti, kuten he itsekin, oli pehmeän lämmin, vieraansa tervetulleeksi toivottava ja rauhallinen. Värimaailmaltaan koti oli melko vaalea; valkoiset seinät ja katto, vaalean puun väriäinen lattia, valkoiset matot ja huonekalut. Herra Tekstiili mainitsikin lempivärikkönsä valkoisen, jonka hän liitti puhtauteen. Hän arvostaa puhtausta ja kuvaili itseään ”siistijäksi”. Saarikankaan (2002, s. 41) mukaan 1950-luvun Suomessa erityisesti vallinnut ajatus modernista kodista yhdisti juuri valkoisiin, sileisiin seiniin puhtauden ja hygieenisyyden, tehden valkoisesta väristä puhtauden symbolin. Asunnon sisustuksessa oli käytetty myös paljon tekstiilejä; pöytäliinoja ja kaitaliinoja, tyynyjä, mattoja, verhoja ja vilttejä. He toivat myös esille sen, kuinka tärkeää on tuntee mukava tekstiili iholla. Kesällä nahkasohva olisi kovin hiostava istua, mutta kankaaiset sohvot ja noja tuolit taas tuovat kotiin lisämukavuutta.

Leidi Turkoosi otti minuun yhteyttä Facebook -sisustusryhmän kautta. Hän jo viestissään ilmaisi kodin sisustuksen pohtimisen olevan hänelle tärkeää, sillä hänen aikuinen, liikuntavammainen poikansa asuu samassa taloudessa yhdessä hänen, hänen aviomiehensä ja koiransa kanssa. Hän kertoi, että he ovat halunneet luoda aikuiselle pojalle ikään kuin oman asunnon puolison asunnon sisällä. He eivät myöskään ole halunneet ”kaiken maailman invavarusteita kotiin vaan pyritään pitämään koti kotina”, joka oli hyvin havaittavissa asunnossa käydessä. Ensivilkaisulta asunnon sisustus ei mitenkään viestinyt siitä, että siellä asuisi joku, jonka eläminen vaatii erityisvälineitä ja -järjestelyitä. Asunnon sisustusvärit olivat pääasiassa harmaa, valkoinen ja musta, mutta pienin yksityiskohdin, kuten tyynyin, viltein, kynttilöin ja vedenkeittimen avulla, Leidi Turkoosin lempivärejä turkoosia ja pinkkiä oli tuotu osaksi sisustusta. Kodin sisustuksessa oli läsnä tietynlainen rohkeus, mikä näkyi maksimalistisyyllisessä tunnelmassa. Turkoosissa väriä on myös tiettyä rohkeutta; Rutt (1955, s. 35) kuvailee väriä sisustuksessa näyttäväksi (*striking*) sekä Sloan ja Gwynn (1990, s. 69) taas elinvoimaiseksi (*vinrant*). Tämä rohkeus ylettyi myös itse huolitellun leidimäiseen haastateltavaan, jonka rohkea ja elinvoimainen luonne heijastui hänen puheissaan.

Veljekset Lasi olivat yhdessä kämppekavereina asuvat veljekset, jotka arvostivat 2020-luvulla rakennetun tornikerrostalon 5. kerroksen isoilla (lasi)ikkunoilla varustetun asuntonsa siisteyttä. Olohuoneessa oli suuri lasipöytä, jonka siisteydestä huolehditaan. Pikkuveli kertoi, millaisista pintamateriaaleista hän pitää: ”Puhtaist pinnoista. Sit pintamateriaalit sellaset kiiltävät saa sellasen puhtaan-, esimerkiksi tää lasipöytä. Tää tuntuuki kivaltalta materiaalilta. Lasi on tosi silee, mut sit se myös näyttää hyvältä. Tollaset tavallaan puhtaan oloiset ja näköiset materiaalit ja sileet.” Pikkuveljelle lasi pitää sisällä monia ominaisuuksia, joita hän arvostaa; puhtaan näköistä, mutta puhtaaksi siivoamalla saatavaa, sileän tuntuista ja näyttävää. Myös isovelji kertoi heidän pedanteista siivousrutiineistaan, jotka muun muassa lasinen suuri pöytä vaatii.

Muodostamani ideaalityypit voidaan ajatella henkilöhahmoina, jotka eivät suoranaisesti ole todellisia ihmisiä, vaan ihmistä representoivia. Representaation on muodostanut kirjoittaja, ja hän päättää erilaisin kerronnallisoin tekniikoin tuoda esiin tai antaa lukijan ymmärtää henkilöhahmon ominaisuuksia. (Käkelä-Puumala, 2001, s. 241, 243.) Kuvaamani henkilöhahmot ovat Käkelän-Puumalan (2001) nimeämiä litteitä hahmoja, jotka ovat karikatyyrimäisiä ja pelkistettyjä kuvia hahmon yhdestä ominaisuudesta (tässä suhde kodin sisustukseen), mutta toisaalta taas niissä on Käkelä-Puumalan esittämää pyöreyttä: hahmot ovat luonnollisia, aitoja ja samastuttavia. Muodostettujen kutsumanimien tavoit-

teena on esittää lukijalle selkeämmin niin hahmojen eroavaisuuksia kuin samankaltaisuuksia (ks. Stapley ym., 2022). Erisnimien avulla hahmoille annetaan identiteetti, jota täydennetään pitkin tutkielman. Hahmot ovat kodin sisustuksen merkityksien lähettäjiä. (Käkelä-Puumala, 2001, s. 257, 260.)

5.2 Kodin käytettävyyden ja estetiikan neuvotteluja

Esittelen seuraavaksi tuloksia kolmen teoreettisessa viitekehyksessä esitellyn ulottuvuuden kautta; (i) viihtymisen ja rentoutumisen, (ii) arjen ja kotitalouden käytännön toiminnallisuuden sekä (iii) sosiaalisen kanssakäymisen. Tässä alaluvussa korostuvat tehdyt neuvottelut kodin käytettävyyden ja estetiikan välillä, joka Junton (2008, s. 14) mukaan on ollut asumisen historiassa toistunut kiista jo teollistumisesta saakka. Monet neuvottelut ovat jo kotona tehtyjä, edellisistä tai lapsuudenkodeista muisteltuja sekä hypoteettisia pohdintoja, sillä moni oli hyvin tyytyväinen nykyisenmuotoiseen kotiinsa.

5.2.1 Neuvottelut viihtymisen ja rentoutumisen ulottuvuudessa

Sekä Herra Vihreän että Herra Korkeakiillon lapsuudenkodeissa oli heidän äitinsä ylläpitämä edustusolohuone. Tämän voidaan ajatella jo 1800-luvulta peräisin olevan yksityisen ja julkisen välinen asuntoarkkitehtuurillinen jäännös; julkisia olivat sosiaalisesti keskeiset edustustilat tai ”representaatiohuoneet” (Saarikangas, 2002, s. 146), kuten seurusteluhuone, vierashuone ja ruokasali (Järvinen-Tassopoulos, 2010, s. 316; Sarantola-Weiss, 2003, s. 59). Rapoportin (1985, s. 277) mukaan virallisen olohuoneen avulla on viestitty statusta ja itsearvoa. Molemmat Herroista pitivät edustusolohuoneen funktiota täysin absurdina – sen piti vain näyttää hyvältä. Herra Vihreän lapsuudenkodissa oli kivalt näyttäviä huonekaluja ja sisustuselementtejä, mutta niihin ei saanut koskea. Oli esimerkiksi valkoiset sohvut, mutta niissä ei saanut istua. Myös Herra Korkeakiillon kotona oli sohvut, jotka eivät olleet istumista varten, vaan heillä oli erillinen tv-huone ja siellä sohva istumiselle. Sarantola-Weiss (2003) on tutkinut sohvaryhmän merkitystä suomalaiselle kodin sisustukselle ja kodin viihtyisyydelle. Hänen mukaansa (s. 16) sohvaryhmän viihtyisyys ei ole tarkoitettu vain perheelle, vaan myös vieraille, jolloin sitä voi pitää niin symbolina vieraanvaraisuudesta kuin statuksesta. Sarantola-Weissin mukaan sohvan perusteella pystyi tekemään tulkintoja asukkaan ”paikasta maailmassa” esimerkiksi sen toppauksissa tai niiden puutteissa sekä verhoilumateriaaleissa.

Näin Herra Vihreä sekä Herra Korkeakiillo erottautuvat eli neuvottelevat itsensä pois lapsuuden kodin edustushuoneesta, ja rakentavat omaa näkemystä kodin tunnusta. Millerin

(2002, s. 120) mukaan yksilön kodin sisustamisen käytäntöihin vaikuttaa niin tulevaisuuden haaveet kuin takanapäin oleva lapsuus. Voidaan pohtia sitä, miten ihminen muodostaa kotinsa sisustuksen verrattuna lapsuudenkotiinsa: toistetaanko samoja käytäntöjä, jotta kodin tuntu saadaan toteutettua vai kartetaanko perheen vanhempien päättämiä, koko lapsuuden häirinneitä sisustuksellisia ratkaisuja (Kempainen ym., 2017, s. 42). Vihreiden sisustuksessa mukavuutta ja boheemiutta arvostava tyyli oli tulkittavissa vastarintana lapsuudenkodin edustukselliseen ja koristeelliseen korostavaan, mutta myös teroittaa sitä, kuinka merkityksellistä kodin ympäristön yhteensopivuus yksilön omiin mieltymyksiin on (Kytä, 2004, s. 53). Herra Vihreä kertoi ”inhonneensa” ja Herra Korkeakiiltoa ”ärsytti” lapsuudenkotinsa edustuslohuone.

Täti Punaisen mukaan liian järjestyksessä oleva, siisti tai virallinen koti ei ole kotoisa. Hän puhui kodin pysähtyneisyydestä, kodista, jossa käydään siivoamassa (ja mahdollisesti nukkumassa), mutta muuten siellä ei eletä:

Mä voisin kuvailla semmosen pelokkaan kodin, jossa kaikki on vitivalkoista ja kaikki on kantikasta ja mikään ei oo näkyvillä, persoona ei näy missään. Kaikki on ovien takana, kaikki pinnat on suunnilleen tyhjänä, sit siin on Aalto-maljako, jossain kulmalla ja sekin väritön, kirkaslasinen ja siinä ei kukkia tietenkään koska ne kukat voi kertoo jotain siit ihmisestä. Siel on aina ne valkoset verhot ja siel on aina se sama kuvio. (Täti Punainen)

Persoonattomia kotiympäristöjä pidetään jopa epäkoteina (*nonhome*) (Smith, 1994, s. 41). Myös Hemmo Oranssi viittasi kodin valkoisuuden olevan vieraannuttavaa. Hänen mielestään tylsän valkoiset kodit ja minimalismi tekevät olon, ettei kodissa voi rauhoittua ja rentoutua, ei siis elää:

...mä en oo siis semmoses Ikean sisustuskodin käynny ku kerran, ja se ei ollut, se on nimenomaan sieltä tuttavaosastolta, siitä kaveripiiristä. Mut se oli jotenki rankka kokemus. Se oli niin valkoinen se kämppä. Mutta siis olihan siinäki selkee teema, ja mä ymmärrän täysin, et se Scandinavian white on semmonen juttu. Ja oli se siis todella vaikuttava, mut se oli mulle ehkä vähän liian vaikuttava. Tuntu, ettei uskaltanu muuta kun hengittää siel. (Hemmo Oranssi)

Samoilla linjoilla Hemmon kanssa on myös Hakalan ja muiden (2015, s. 447) tutkimuksessa esiin noussut näkemys, että Ikean huonekalujen ei ajateltu olevan tyyliiltään persoonallisia. Sorosen (2011a, s. 72) suomalaisten sisustusohjelmien muodostamaa kuvaa asumistoiveista tarkasteleva tutkimus osoittaa, että kodikkuus usein yhdistyy värien käyttöön ja pääasiassa valkoista sisustusta vieroksuttiin, vaikka sellaiseksi moderni ihanneasunto määritelläänkin. Rouva Punatiili ei haluaisi sanojensa mukaan ”liian hienoa” kotia, joka ei mahdollistaisi rentoa ja kotoisaa tunnelmaa, sillä vierailta olisi olo, etteivät he uskaltaisi istua tai koskea mihinkään. Hän kuvaili liian hienoksi kodiksi asuntoa, joka

on todella siisti ja jossa arvokkaat huonekalut ovat virheettömiä, jossa elämän jälkiä ei näy:

...siinki saattaa tulla sellanen olo, et uskaltaaks tähän nyt laskee kahvikuppia tai voi ei mun lapsi nyt tuolla möyryää, et toivottavasti se ei [pieni naurahdus] pukkaa tohon silkkimatolle tai tällasta. (Perhe Punatiili)

Lämpimän kotitunnelman puuttuessa Smithin (1994, s. 41) tutkittavat kuvailivat asunnon tunnelmaa tukahduttavaksi (*stifling*), rajoittavaksi (*restricting*) ja, että siellä pelkäsi liikua. Myös epämukavuus ja epätervetullut olo olivat tavallisia tuntemuksia.

Tukahduttavuus voi olla läsnä myös siinä, kuinka asuntonsa täyttää sisustusesineillä niiden värimaailman lisäksi. Äiti Koivu pitää kotinsa vaaleista väreistä ja minimalismiin viitavasta sisustuksesta. Hän toi haastattelunsa aikana esille lapsuudenkotinsa, jossa suurperheen koti oli täynnä tavaraa. Hän kertoi, kuinka hän inhoaa tavarapaljoutta ja tummanpuhuvia koteja. Hän puhui, kuinka tavarapaljous ja tummuus ei miellytä hänen silmäänsä, mutta tuo myös lähestulkoon fyysistä hengenahdistusta, kuinka täydessä kodissa ei olisi tilaa hengittää. Saarikankaan (2002, s. 101–102, 106) mukaan funktionalismin aikakauden estetiikassa vaaleat värit yhdistettiin kauneuteen, terveellisyyteen ja tarkoituksenmukaisuuteen. Siisti ja järjestyksessä oleva koti oli paitsi ihanne, mutta liitettiin myös sen viihtyisyyteen.

Viihtyisyyteen ja rentoutumiseen liittyy myös arjessa elämisen vaivattomuus (Uimonen, 2019, s. 187), joka korostui joillain haastateltavilla erityisesti kodin sisustuselementtien puhtaana- ja huolenpidossa. Neiti Koboltinsinen pohtii hankkiessaan huonekaluja, onko sen materiaali sellainen, joka kestää kulutusta. Jos taas sen hoito ja huolto on vaivalloista, hän pohtii, haluaako sitoutua sen huolenpitoon. Lisäksi hän mietti huoletta käyttämistä:

K: Valkonen kangassohva ei välttämät ois ensimmäinen, joka tulee tänne?

NK: Ei todellakaan, ei. Et just se, et mä haluan et ne materiaalit on myös sellasii, et mä voin niitä huoletta käyttää. (Neiti Koboltinsinen)

Huoletta käyttäminen esiintyy myös Uimosen (2019, s. 155) väitöskirjassa nimenomaan sohvan kohdalla; yksi tutkittavista kuvaa sohvaa, jolla istuessaan ei tarvitse pelätä sen sotkeutumista, ”rentoutumisen huonekaluksi”. Rouva Kirsikka taas kokee olevansa laiska siivoaja, joten pitää olla helposti siivottavia materiaaleja. Hänen mielestään kodikkuutta on se, ettei tarvitse siivota; koti on sisustettu siten, että hänelle epämiellyttävä kodin toiminto kuin siivous saadaan pidettyä minimissä. Puhdistamisen helppous voi

merkitä käytännöllisyyttä (Autonen-Vaaraniemi, 2011, s. 85). Rentoutumisen ja viihtyvyyden sekä arjen toiminnallisuuden (ks. 5.2.2) ulottuvuudet ovat täten osittain päällekkäisiä, sillä ne voivat olla seurausta toisesta.

Kodin puhtaanapidon kannalta erilaiset kodin väri- ja materiaalivalinnat nousivat esiin haastatteluissa. Rouva Vihreän mukaan heillä ei voisi olla mitään valkoista, se olisi hänen mukaansa stressitekijä, sillä sitä huolehtisi jatkuvasti näkykö siinä lika. Herra Korkeakiillolla on lasia sisustusmateriaalina kotonaan. Kuitenkin hän on sitä mieltä, että se on haastava. Hänen mielestään laajoja lasipintoja on vaikea pitää puhtaana ja siinä näkyy kaikki lika niin kuin muissakin kiiltävissä pinnoissa. Hän ei olisi valmis näkemään vaivaa lasipöydän ylläpitoon. Hän kertoi myös aiemmasta asunnostaan, jossa oli mattamustat lattiat. Hän koki niiden pitämisen siistinä haasteellisena ja niissä näkyvän helposti pölyn. Kertoessaan lapsuudenkodistaan, Ms. Navy Blue kuvaili inhoamaansa tummanoranssia puulattiaa. Hänen mielestään tämä voimakassävyinen lattia, jonka hänen vanhempansa olivat kotiinsa valinneet, täytti tilan ja muodosti painostavan tunnelman. Se teki tilasta pienemmän näköisen, ja samalla se helposti näytti epäsiistiltä, sillä koirankarvat näkyivät sen tummassa pinnassa. Kodin askareiden ja asumisen helppous (*convenience*) rakentavat rentoutumista edistävää kotiympäristöä (Blunt & Dowling, 2006, s. 102). Moni piti juuri stressitöntä ja huoletonta ympäristöä tärkeänä.

5.2.2 Neuvottelut arjen ja kotitalouden käytännön toiminnallisuuden ulottuvuudessa

Kotona oleva sisustus voi olla kärjistetyksi niin sanotusti toiminnallisesti sopiva, mutta esteettisesti ”ruma”, kuten Neiti Koboltinsinen kertoi lapsuudenkodistaan:

...meil oli aikasemmin sellaset tosi pehmeet sohvut esimerkiks, mitkä must oli tosi ihanat, koska ne oli pehmeet. Mut olihan ne sitte tosi vanhat ja kuluneet ja aika rumat päälliset. Sit ne vaihtu sellasiin tosi...

K: Skarppeihin?

NK: Skarppeihin nahkasohviin, jotka oli aika semmosii, ei mitään löhösohvii. Niin mä esimerkiks en tykänny niistä yhtään. (Neiti Koboltinsinen)

Hänen käsityksensä kodista toistaa Woodwardin (2003, s. 407) ajatusta siitä, että koti ensisijaisesti on paikka mukavuudelle (*comfort*) ja rentoutumiselle jopa sisustuksen esteetiikan kustannuksella.

Täti Punaisen energiasisustajan uran aikana hän näki monenlaisia koteja. Hän pohti sitä, kuinka asettamalla tiettyjä tavaroita tiettyihin kodin tiloihin, sisustaja tuottaa jopa tiedostamattomasti vaikuttavia asetelmia. Hän kertoi keittiöstä, minkä tulisi olla tila, jossa ihminen ravitsee itseään niin ruualla kuin tunnelmalla. Hän pohti, että keittiöön tulisi mieluun-

min laittaa radio, jota voi kuunnella ruokaa laittaessa, kuin neljän kuukauden edestä piinoja Helsingin Sanomia. Tilan tunnelma täten tukisi tilassa tehtäviä toimintoja. Se, miten tilaa käytetään, kuka sitä käyttää ja milloin, vaikuttaa tilaan tehtäviin valintoihin (Raportti, 1985, s. 277).

Aiemmin mainitsemani Smithin (1994) epäkodin käsite tulee esille myös toimivuuden ulottuvuudessa. Kysyessäni Ms. Navy Bluelta, mikä hänestä tekee kodista kotoisan, hän kuvaili kotoisuutta kotona olevien sähkölaitteiden kautta. Hän käytti esimerkkinä sisustustavaratalo Ikean mallisisustushuoneita, joissa ei mitään sähkölaitteita ole ja täten ne ovat hänestä epätodellisen näköisiä. Kotona päivittäin käytössä olevat sähkölaitteet, kuten leivänpaahdin, tv, kahvinkeitin ja mikroaaltouuni, jotka eivät ole tarkoitettu sisustukselliseksi elementeiksi, tekevät hänestä tilasta kodin näköisen. Persoonaton mallisisustushuone on epäkoti, eikä siellä käytännön arjen toimet ole todellisuutta. Täten voidaan ajatella, että toiminnallisuutta tukevaksi rakennettu kotiympäristö, kuten siellä olevat arkea helpottavat kodinkoneet ja muut sähkölaitteet, tukee myös kodinomaisen tunnelman muodostamista.

Herra Korkeakiillon arvostus suomalaisia design-huonekaluja ja niiden näyttävyyttä kohtaan voi olla hänen lapsuudessaan opittuja tapoja, mutta toisin kuin hänen äitinsä, hän korostaa niiden käytettävyyttä. Herra Korkeakiillolle on esimerkiksi sohvan valinnassa tärkeää, etteivät käsinojat ole turhan leveät. Hänestä ne voivat toki näyttää kivalta ja olla jopa käytännöllisiä kahvikupin säilyttämistä varten, mutta ne vievät hänestä aivan turhia asumisneliöitä:

...kun mä mietin sohvaa ittelleni niin mä olin just sitä että ei mitään järkeä että menee puoli metriä käsinojiin! (Herra Korkeakiilto)

Estetiikka täten voi jäädä täysin toiminnallisuuden jalkoihin, kuten Veljekset Lasi myös ajattelevat. Keskustelimme pitkään veljesten asunnosta, joka sijaitsee tornitalon 5. kerroksessa. Asunnossa suuret lattiasta kattoon ulottuvat ikkunat, joissa on sälekaihtimet. Veljekset eivät ole hankkineet verhoja asuntoonsa, vaikka siitä muuton yhteydessä keskusteltiin. Isoveli kuvaili, kuinka avoimet sälekaihtimet tuovat asuntoon miellyttävää tunnelmaa huolimatta vuorokauden ajasta. On mukavaa nähdä maisemia valoisalla ja pimeällä kaupungin valot loistavat. Verhot olisivat heillä loppujen lopuksi turhat, ne vain olisivat ”tuolla sivuilla ja näyttäisivät kivalta”. He haluavat pitää verhoja auki, joten silloin kankaiset sivuverhot eivät toimisi muuna kuin esteettisenä lisänä kodissa, eivät toisinnallisesti mitään lisää. Isoveljen käsitys verhoista on kevyen estetiikan mukainen

(Lehtinen, 2019), sillä hän ajattelee verhojen arvon olevan puhtaasti vain ulkoisten, esteettisten ominaisuuksien määrittelemä.

Arjen ja sen askareiden sujuvuus on tärkeää hyvinvoinnin kannalta, ja usein juuri kotona toimiessa vasta ymmärtää sen merkityksen (Kempainen, 2017, s. 38; Kyttä, 2004, s. 58; Uimonen, 2019, s. 191). Herra Korkeakiilto on vastikään remontoanut itse suunnittelemansa keittiön. Keskustellessa Herra Korkeakiillon vanhasta keittiöstä, hän myönsi, ettei siinä esteettisesti ollut mitään vikaa, vaan se oli pääasiassa häntä miellyttävää vaa-leaa koivupuuta. Keittiö ei kuitenkaan ollut hänen mieleensä sen käytännöllisyyden puutteen takia. Keittiössä olevat kädensijat vetolaatikoissa näyttivät materiaalinsa takia aina likaisilta, astiapesukone oli liian pieni eikä toiminut kunnolla. Hän on ahkera ruoanlaittaja ja kuvailikin, että:

Niin se että kun ne on ne pienet asiat jotka ärsyttää, ja et sä et saa vaikka tehdä sun kotona ruokaa niin kyllä se vähän laskee sitä fiilistä. (Herra Korkeakiilto)

Asumisen arki paljastaa juuri itselleen sopivat ja sopimattomat ympäristöt (Vasara, 2016, s. 9). Veljeksillä Lasi on kotonaan yksi huonekasvi. Kun keskustelimme siitä, haluaisivatko he lisää, molemmat kokivat, etteivät ne ole heille sopiva hankinta. Huonekasveilla on mahdollista lisätä kotoisuutta, viihtyisyyttä, elävyyttä ja raikkautta tilaan (Autonen-Vaaranieniemi, 2011, s. 87; McCracken, 1989, s. 170). Pikkuveljen mukaan huonekasvit toisivat kodikasta tunnelmaa, mutta molempien veljien mukaan niistä huolehtiminen on hankalaa ja niiden hankkiminen on kallista.

Herra ja Rouva Tekstiili kertoivat kotinsa olohuoneesta, kuinka he ovat yrittäneet vaihtaa sen järjestystä muuttaakseen kotinsa tunnelmaa, mutta aina lopulta se palaa samaan järjestykseen. He toivat esille, kuinka olohuoneen tilan koko vaikuttaa, mutta myös se miten televisio voidaan sijoitella huoneeseen. Antenni- ja sähköpistokkeiden paikat ovat tietyssä kohdassa huonetta, eikä täten television paikkaa voi muuttaa. Paljon televisiota kuluttava pariskunta on rakentanut huoneen muut kalusteet television ympärille. Suomessa 1960-luvulla kodeissa yleistynyt televisio on määrittänyt kalusteiden paikkaa kotona, jotta sen katselu olisi mahdollisimman mukavaa (Elias, 2008, s. 137). Uimonen (2019, s. 73–74) käyttää esimerkkinä Maria Fuentesin vuoden 2011 tutkimusta esimerkkinä siitä, miten asukkaat rakentavat kotinsa kotitoimintojen johtoajatukseen mukaan, missä television katselu oli nimetty juuri kotitoiminnoksi.

Myös etätöiden yleistettyä asumistarpeet ovat muuttuneet. Koti on sekä koti että työpaikka, mikä asettaa tiettyjä vaatimuksia. (Häkli ym., 2015, s. 9, 11; Ruohomäki ym.,

2020, s. 388.) Neiti Koboltinsinen kertoi, kuinka puinen Lundia-tyylinen hyllykkö on hänen lapsuudenkodissaan toiminut myös työpöytänä, kun hyllyyn on liittännyt pöytälevylisäosan. Hän kuitenkin kokee, että nykypäivänä tietokoneet ja näytöt ovat sen verran painavia ja suuri kokoisia, ettei hyllykön pöytälevy sovi siihen käyttöön. Hän pitää sen ulkonäöstä, mutta etätyön tekeminen ei siinä onnistu, vaan olohuoneeseen on sovitettu suuri moderni työpöytä. Muuttuvat elämäntilanteet asettavat myös uusia vaatimuksia kotiin, ja yksi näistä voi olla erilaiset terveydentilalliset vaatimukset. Herra ja rouva Tekstiili kuvasivat nykypäivän trendikkäitä sohvia pitkinä, pehmeinä ja matalina. Heidän mielestään sellainen ei heille sopisi, sillä sellaisista sohvista ylösouseminen on hankalaa heidän iässään.

Käytännöllisyys ja toimivuus voi joillakin olla ensisijainen kriteeri miettiessä uuden kodin esineen hankintaa. Esimerkiksi Rouva Tekstiilin mukaan etsiessään uusia huonekaluja ja esineitä, hänen huomionsa kiinnittyy ensisijaisesti esineen käytännöllisyyteen ja toimivuuteen. Hänen mielestään se menee estetiikan edelle. Vihreät taas kertoivat, kun hankkivat huonekaluja, että Rouva Vihreä arvostaa tuotteen välittämää tunnelmaa (fiilistä). Hän kuvaili, kuinka joku voi olla ”sympaattisen näköinen”. Herra Vihreä taas arvostaa ensisijaisesti tuotteen käyttökestävyyttä. Kuitenkin heidän arvonsa täydentävät toisiaan, ja käytännönläheisenä kuvattu Herra Vihreä saattaa hillitä puolisonsa tapaa olla estetiikan vietävissä. Vaikka tämä toistaa melko vanhakantaista ajattelumallia siitä, että naiset huolehtisivat ensisijaisesti kodin estetiikasta, miesten keskittyessä järkevään ja käytännölliseen (Gram-Hanssen & Bech-Danielsen, 2004, s. 24; Sarantola-Weiss, 2003, s. 38), Rouva Vihreä kertoi siitä, kuinka hän nimenomaan ihastuu kierrätettyihin huonekaluihin ja niihin syvän estetiikan arvoihin, kuten ajan patinaan ja tuotteen takana olevaan tarinaan (Eaton, 1995, s. 150–152; McCracken, 1988, s. 32, Varpa ym. 2024). Kuitenkin hyvinvointia lisäävää kauneutta (Eaton, 1995) arvostetaan ja siitä nautitaan kotiympäristössä. Tällainen pariskunnan välinen neuvottelu omien arvostuksiensa välillä on juuri Kytän ja muiden (2010, s. 95) kaikkien asukkaiden toiveiden yhteensovittamista.

5.2.3 Neuvottelut sosiaalisten suhteiden ulottuvuudessa

Kotitalous muodostuu omat yksilölliset arvonsa omaavasta yksilöstä tai yksilöistä. Samassa taloudessa asuvien tulisi tehdä valintoja kaikkien asukkaiden mieltymysten ja arvostusten mukaan, mutta se voi olla haasteellista. (Hasu, 2017, s. 53–54.)

Äiti Koivu hakee kotinsa tunnelmalta rauhaa ja levollisuutta tasapainottamaan hektistä arkea kahden lapsen kanssa. Hän puhui, kuinka hän haluaa kotinsa tuovan zen-olotilaa. Äiti Koivun lapset ovat hänen luonaan vuoroviikoin. Hän kertoi, kuinka kotona on myös

vuoroviikoin erilaiset tunnelmat; kun lapset ovat kotona, on kotona sotkuisempaa ja lelut lojuvat ympäri asuntoa, mutta sitten taas lasten poissa ollessa asunnossa on siistiä ja tyhjää. Hän kuvailee, että hänen kotonaan on ”tavallaan rauhallinen” tunnelma, joka rikoontuu lasten kanssa arjen elämisen aikana. Halenin (2010, s. 176) tutkimuksessa esiintyvät vanhemmat kertovat, että he haluavat tarjota lapsilleen viihtyisän paikan muokkaamalla kotia heidän tarpeidensa mukaan. Vanhemman vastuulle nähdään asetuvan myös kodin turvallisuudesta huolehtiminen, mikä voi pitää sisällään niin ympäristön rauhallisuuden kuin fyysisen turvallisuuden, kuten onnettomuusriskin minimoinnin (Kytä, 2004, s. 40–46). Punatiilen Perheessä on pieni lapsi, jonka vaikutus näkyy kodin sisustamisessa. Lattialla on oltava pehmeä matto muksahtelevalle lapsukaiselle. Veljekset Lasi ovat saaneet olohuoneensa lasipöydän veljeskaartin vanhimmalta, kun tämän perheeseen tuli pieniä lapsia. Isoveli kertoi, kuinka heidän (hänen ja pikkuveljen) elämänvaiheeseen pöytä on sopiva, kun lapsiperheessä olevat rajoitteet eivät vaikuta; vaikea pitää puhtaana pienten lasten kanssa, ja se on myös mahdollisesti vaarallinen terävine kulmineen. Kotia varustetaan lapsia varten (Autonen-Vaaranieniemi, 2011, s. 81).

Kytän (2004) mukaiset ”hiljaiset käyttäjät”, ja heidän tarpeensa, jotka tulisi ottaa huomioon, voivat olla esimerkiksi lapsia. Näen, että hiljaisia käyttäjiä voivat olla kodin lemmikit. Ms. Navy Blue kertoi toiveestaan polttaa suitsukkeita asunnossaan. Hän kuvaili, kuinka suitsukkeista nousevan savun luonnollinen liike on hyvin rentouttavaa. Hän kutsui suitsukkeiden polttamista väliaikaiseksi huonekaluksi. Häntä kuitenkin huolestuttaa hänen lemmikkikoiransa reaktio suitsukkeista tulevaan savuun ja tuoksuun, ja tämä estää häntä polttamasta niitä. Norgrann ja Syrjälä (2020, s. 99) kuvailevat lemmikkien olevan niin sanottuja rinnakkaiskuluttajia (*co-consumer*) kodissa, jossa niin lemmikin huolenpito kuin sen aiheuttamat rajoitukset pohdituttavat käytännön tasolla. Leidi Turkoosi haaveilee, että voisi vaihtaa kotiinsa kalanruotoparketin. Tämänhetkistä korkkivinyylilattiaansa hän kuvaili lämpimäksi ja käytännölliseksi, sillä koiran kynsien osuminen lattiaan ei kuulu. Kuitenkin keskustellessa virikemateriaalina olleesta tammiparketista, hänen mielestään siinä kuuluu koiran kynsin naksunta. Tästä huolimatta hän haaveilee kauniista parkettilattiasta, vaikka nykyisen lattian voisi ajatella sopivan heidän perheensä tarpeisiinsa jopa paremmin. Gram-Hanssenin ja Bech-Danielsenin (2004, s. 23) tutkimuksessa eräs tutkittavista kuvaili kotiaan lapsien ja eläimien merkitsemäksi, ja tällaisen kodin perhe halusikin.

Neiti Koboltinsinisen kotona tv-tason ja hyllyn paikkaa pitää puinen muunneltavissa oleva Lundia-tyylinen hyllykkö. Hän puhui sen helppoudesta muuttoa varten (kevyt ja menee pieneen tilaan), mutta hän myös pitää sitä esteettisesti miellyttävänä. Toistaiseksi

hyllyyn mahtuu heidän televisionsa, mutta hänen asuinkumppaninsa on toivonut isompaa, joka ei mahdu hyllyyn. Neiti Koboltinsinen pohtikin, mikä tähän tilanteeseen olisi ratkaisuna. Samoin Beigettären mukaan hänen kotonaan on esineitä, joista hän ei oikein pidä, mutta poikaystävä haluaa ne esille. Uimosen (2019, s. 122) jo aiemmin mainitsemani tutkittava, joka taipui hankkimaan nykyaikaisen sohvan perheensä toiveiden mukaan, samoin kuin Neiti Koboltinsinen tai Beigetär, joutui tekemään asuinkumppaneidensa hyvinvoinnin ja viihtymisen kannalta päätöksen, joka ei itselle ollut ehkä mieluisin.

Leidi Turkoosi kuvaili kotiaan sisustukseltaan loppujen lopuksi melko värittömäksi, mutta lempiväriensä vaaleanpunaisen ja turkoosin avulla hän on tuonut pieniä yksityiskohtia sisustukseen, kuten tekstiileillä, vedenkeittimellä ja kynttilöillä. Hän koki, koska asuu kahden miehen (aikuisen poikansa ja miehensä) kanssa, että hänen tulee pitää kodin sisustus hillittynä; hän kuvasi, ettei heillä ”ei vois olla vaaleanpunast sohva”. Harvoin ääneen artikuloituna, moniin kodin huonekaluihin, materiaaleihin, tekstiileihin ja väreihin voi sisältyä sukupuolimerkityksiä (Soronen, 2011a, s. 62). Kodin sisustuksen avulla voidaan rakentaa myös jokapäiväisiä sukupuolten välisiä valtasuhteita ja yhteiskunnan määrittämää sukupuolijärjestystä (Autonen-Vaaranieniemi, 2011, s. 90).

Pariskunnalla voi olla haastavaa luoda yhteinen koti, jos kuitenkin sisustuksellinen maku ja käsitys kotiin sopivasta tunnelmasta eroaa kovasti. Hemmo Oranssilla oli tästä omia kokemuksia, hän ei viihtynyt omassa kodissaan, kun ei päässyt toteuttamaan itseään:

Joo, mun täytyy kyl myöntää, et sen kaks kertaa, kun oon asunut jonkun, kun on asunut avoliitossa, niin varsinkin se viimeinen kerta, niin mä en viihtyny siellä kämpässä yhtään. Ja tuntu, etten, siis en mitenkään voinut toteuttaa niitä, semmosia sisustuksellisia juttuja, mitä oisin halunnut. Et molemmat avoliitot oli semmosia, et meni täysin, aivan täysin ristiin se, mitä me kämpältä haluttiin. (Hemmo Oranssi)

Sorosen (2011a, s. 66) kotimaisia sisustusohjelmia analysoivassa tutkimuksessa tulee esiin heteropariskuntien välillä olevat selkeästi eriytyneet sukupuoliroolit ja sukupuolen määrittämät maut haasteena löytää kompromissi asukkaiden toiveiden välille. Esimerkiksi Sarantola-Weiss (2003 & 2011) tuo esiin 1800-luvulta lähtien olevat jäykät sukupuoliroolit, jotka määrittivät kodin sisustamisen vastuun lähinnä kodin naisten vastuulle. Kotiin liitetäänkin vahvasti sukupuolittuneita käsityksiä, jossa sisustaminen nähdään niin naisen vastuuna kuin mahdollisena vallankäyttönä (Autonen-Vaaranieniemi, 2011, s. 79, 90). Autonen-Vaaranieniemen (2011, s. 83–84) mukaan myös miehet pitävät asunnon sisustamista merkityksellisenä tapana tehdä tilasta koti ja heille on tärkeää miltä kotona näyttää.

Kodin vieraat voivat olla osana yksilön mielenmaisemia. Keskustellessa Leidi Turkoosin kanssa virikemateriaalina olleesta marmorin näköisestä komposiittilaatasta, hän tuo esille mielenkiintoisia ajatuksia marmoriin liitettävistä ominaisuuksista. Hän kokee marmorin käyttämisen runsain määrin sisustuksessa varakkaan ihmisen tapana tuoda esille omia rikkauksiaan pröystäilevällä tavalla. Tällainen koti ei Leidi Turkoosin mukaan ole kotoisa, vaan on edustusasunto. Hänen puheensa voi tulkita jopa halveksivaksi liikaa ylellisyyttä kohtaan. Leidi Turkoosi kertoo, kuinka omien kokemuksiansa perusteella marmorilla ja vaalealla kivellä pröystäilevästi sisustavat ihmiset kohtelevat muita ihmisiä huonosti, eikä hän halua kotiansa sen näköiseksi, jottei häneen liitettäisi samoja ominaisuuksia. Klassinen ja usein ylelliseksi mielletty marmori ei myöskään Vihreiden pariskunnan mielestä sovi heidän boheemin kodin tyyliinsä. Rouva Vihreän lähes ivallinen Sara Siepin kodista kertominen kuvastaa sitä, ettei hän oikein arvosta ylellistä, hotellinomaista kodin tunnelmaa, jota ex-missi luo kotonaan. Myös Herra Vihreän kommentit hänen lapsuudenkodistaan kertovat, kuinka hänkin arvostaa kotinsa boheemiutta. Täti Punainenkin kuvaa muille, kuin itselle sisustettua kotia, jossa korostuu statuksen tavoittelu:

Sit siellä on ne Arabian vai litalan ne Teema-mukit ja niissä on se merkki kullmassa, et sitä ei oo poistettu, et kaikki näkee et meillä on oikeen nyt kuulkaa. Ja siel on kaikki siis, siellä on kaikki niin sliipatun, et sä et saa mistään kiinni ja semmosissa tiloissa niin mul tulee semmonen tunne, et mä en voi tänne minnekään ees istuakaan... Sä et uskalla laskee mitään minnekään, koska kaikki näyttää siltä, et ne on just kiillotettua... sit semmonen, joka on laitettu äkyilyn takia, että koko ajan pitäs huomioida, että onks tää nyt sellasta merkkiä, onks tää nyt tällasta, et pitäs olla hirveen tietonen ja huomioida. Pois siitä ihmisestä, että mielellään nyt, sähän tulit mun kotia katsomaan ja pois minusta, että kato nyt ku me ollaan laitettu ja meil on, kyl sä näät et meil on rahaa tai jotain muuta, että meillä on koulutusta. Et sillä haetaan jotain muuta kun, et sä olet tervetullut. (Täti Punainen)

Kodin sisustuksen avulla voidaan viestiä itsestä haluttua tai kuviteltua identiteettiä (Sarantola-Weiss, 2003, s. 36; Soronen, 2011a, s. 66–67). Sisäistetty muiden katse (Clarke, 2001, s. 42), jolloin kodinsisustamisessa ihminen arvioi mielikuvituksensa avulla muiden silmillä kotiaan, ei ollut läsnä niinkään tutkimustuloksissa haluna luoda tyylytelty tai ihanteellinen kuva itsestä statuksen nimissä, vaan päin vastoin. Toisten katsetta mielessä pitämistä statuksen nimissä pidettiin ”äkyilynä” tai ”pröystäilynä”, joka voidaan ymmärtää nautintojen painotusta paheksuvana askeettisena hedonismina (Autio & Autio, 2009, s. 240, 247–248). Sorosen (2011a, s. 71) mukaan pohjoismaisessa maisemassa ei ole ollut sopivaa tuoda omaa köyhyyttä tai rikkautta esiin, eikä hänen kotimaisia sisustusohjelmia analysoivassa tutkimuksessa sisusteta luokkastatuksen pönkittämiseksi. Kodin sisustuksen rakentaminen viestiäkseen olevansa rikas oli usean puheissa sellaista, mitä omaan

kotiin ei missään nimessä haluttu. Tällaista kotia pidettiin luotaantyöntävänä ja ei-tervetulleeksi toivottavana. Usein halutaankin koti, joka heijastelee kuluttajan elämäntyyliä ja kiinnostuksenkohteita kuin tarkkaan harkittua, täydellisesti yhteensovitettua kokonaisuutta, joka vieraannuttaa asukkaansa (Anderson, 2014, s. 358). Siinä missä Herrat Vihreä ja Korkeakiilto inhosivat lapsuudenkotinsa edustusolohuonetta, Hemmo Oranssi, Täti Punainen, Leidi Turkoosi ja Rouva Vihreä loivat irvokkaita kauhukuvia kodeista, jossa asukkaan persoonallisuus loisti poissaolollaan. Tällaista kotia pidettiin myös epäkotina (*nonhome*) sekä tunnelmaa tukahduttavana, rajoittavana ja, että siellä pelkäsi liikua (Smith, 1994, s. 41).

5.3 Yhteensopivia kohtaamisia käytettävyyden ja estetiikan välillä

Muun muassa edellä avattujen neuvottelujen kautta muodostuu parhaimmassa tapauksessa kunkin asukkaiden toiveiden mukainen kotiympäristö. Tässä osuudessa esittelen neuvottelujen tuloksena muodostunutta yhteensopivuutta estetiikan sekä viihtyvyyden, käytännön toimintojen ja sosiaalisuuden ulottuvuuksissa. Monet ovatkin hyvin yhteen kietoutuneita, eikä niitä voida nimetä suoraan yhteen tai toiseen ulottuvuuteen. Lopulta esittelen, kuinka kodissa olevat värit voivat ilmentää sallivan kodin ideaa.

5.3.1 Neuvotteluista yhteensopivuuteen – toimivat ratkaisut viihtyvyyden, käytännön toiminnan ja sosiaalisuuden ulottuvuuksissa

Kaikille perheenjäsenille sopivan tunnelman ja viihtyisän ympäristön luominen on Leidi Turkoosin perheelle ollut erityisen tärkeää. Leidi Turkoosin poika ei voi olla pitkiä aikoja yksin, joten koko perhe viettää kotona paljon aikaa, ja täten kotikin on haluttu muodostaa sellaiseksi ympäristöksi, jossa kaikki perheenjäsenet viihtyvät. Hän esimerkiksi järjesti pojan toiveiden mukaan tämän näköetäisyydellä olevan kylpyhuoneen laatikon esteettisesti ja toimivasti. Hän etsi myös pitkään sopivaa sivupöytää olohuoneeseen; poika tarvitsee juuri sopivan korkuisen pöydän, jotta pyörätuolissa istuessaan hän kykenee itsenäisesti esimerkiksi juomaan. Hakuprosessi oli pitkä erityisesti siksi, että sen lisäksi, että pöydän piti olla käyttöä kestävä ja toimintaan sopiva (tukeva ja riittävän korkea), sen piti Leidi Turkoosin mielestä olla kaunis. Bluntin ja Dowlingin (2006, s. 124) mukaan monille ruumiinvammat vaikeuttavat kodin kotoisuuden tunteen muodostamista. Uimosen (2019, s. 116) tutkimuksessa yksi hänen tutkittavistaan liikkui pyörätuolilla, ja täten hänelle oli erityisen tärkeää asuintilan toimivuus.

Neiti Koboltinsinisen asuinkumppanin harrastusvälineet (arvokas polkupyörä ja golfbägi) ovat asettautuneet olohuoneeseen sohvan taakse. Hän näkee, että urheiluvälineet ovat yksi sisustuselementti. Myös Beigettären poikaystävän tavarat kodin sisustuksessa aiheuttivat neuvotteluja:

Mut sit on monia, vaikka tää hylly, niin en mä ihan kaikista esineistä tuolla pidä, mutta jos mun poikaystävä nyt haluaa ne tonne, niin kyl se niinku sallitaan [nauhahtaa]. (Beigetär)

Hän sanoi, että hän ”sallii” ne poikaystävän toiveiden mukaan. Hän tiivisti, että viihtyvyys muodostuu siitä, että kotona on huomioitu kaikki, jotka siellä asuvat. Kuten olen aiemmin maininnut, mahdollisuudet oman identiteetin ja käden jäljen näkymiselle kotiympäristössä on tärkeää. Scott (2009, s. 61; myös Autonen-Vaaraniemi, 2011, s. 90) puhuu ”reiviirin merkinnästä” (*territorial marking*), jossa oma persoonallinen leima halutaan laittaa kotiin, jotta asunto muuttuu kodiksi. Leidi Turkoosi uskoi myös löytäneensä sekä hänelle että kahdelle hänen kodissaan asuvalle miehelle sopivan sisustukseen. Sorosen (2011a, s. 62) mukaan feminiinisen romanttisesta ja maskuliinisen pelkistetystä sisustuksesta voidaan löytää kaikille asukkaille sopiva molempia yhdistelevä ratkaisu, johon Leidi Turkoosi on sisustuksellaan pyrkinyt. Läheisille suhteille luodaan sisustuksen avulla materiaallinen kehys (Miller, 2002, s. 115, 127; Soronen, 2011a, s. 66).

Sisustuksen materiaalit tukevat kodissa tehtäviä toimintoja ja tunnelman muodostumista. Rouva Kirsikan kotona olohuonetta hallitsevat hieman upottavat, pehmeät ja mukavat nahkasohvat ja -nojatuolit. Hän kertoo, että nahka materiaalina on sopiva hänelle, sillä ne eivät kerää pölyä ja helppo pitää puhtaana. Hänellä on astma, joten täten ne sopivat hänen arkeensa. Molemmat Lasin veljekset puhuvat pehmeiden materiaalien, kuten sisustustekstiilien, kehollisesta läheisyydestä. Isoveli kertoo, kuinka hän mieluummin opiskelee istuen sohvalla kuin kovan ruokapöydän ääressä. Varsinkin sohviin liitettävä verhoilukankaan haptisuus, eli erilaiset tuntoaistikokemukset (Arnkil, 2008, s. 62), kuten myös visuaaliset ja auditiiviset tunnut muokkaavat kodin tuntua (Kinnunen, 2017, s. 168; Sarantola-Weiss, 2003, s. 31). Kinnusen (2017, s. 168) mukaan kodin tuntu määrittyy kodin pintamateriaalien kanssa olevassa ruumiillisessa kosketuksessa. Neiti Koboltinsinisen mukaan kodikkuus muodostuu niin tunnelmasta kuin toiminnasta. Hänen mielestään kodin tulee olla asujansa näköinen tuottaen tälle iloa ja miellyttäen tämän silmää. Samalla hän kertoo, että tilan tulee toimia asujan omien käyttötarkoitusten mukaan:

...sitä, miten sä ite käytät sitä tilaa niin se toimii siihen tarkotukseen. (Neiti Koboltinsininen)

Hän kertoo pitävänsä matolla makoilusta, niin hänelle on tärkeää, että hänen kotonaan on paikka, jossa tehdä sitä. Hän jatkoi keskustelua kuvaamalla käytettynä ostettua nahkasohvaa:

...että sitä kulumaa on jo, niin sillee, että sitä ei tarvi liikaa sit myöskään varoa tai se ei harmita tiiätkö jos ite tulis se kuluma. (Neiti Koboltinsininen)

Ja puista olohuoneen pöytää:

Mut asiat on myös kuluttamista varten, et just vaikka tää pöytätasoki nii emmä sitä liikaa sillee oo varonu, et oon aika monta puukolla jotain askarrellu tossa ja kaikkee, että sen voi aina hioa ja sitte lakata uudelleen, jos se alkaa olla liian epäsiisti. (Neiti Koboltinsininen)

Käytettynä ostetut huonekalut voivat viestiä myös funktionaalisuutta ja hankinnan helpoutta (Hakala ym., 2015, s. 447), ja kuten Paavilainen (2015, s. 156) kuvaa tutkittavansa kauhtunutta sohvaa, joka oli juuri siksi kotiin hyvä, ettei se ollut arvokas. Tutkittavaa ei haitannut elämän jäljet, kuten kissan kynsien raapeet tai lasten sotkut.

Kuten Koboltinsininen, myös Beigetär kertoi, kuinka mukavaa on tyynyn kanssa makoilla lattialla kotinsa maton päällä. Beigettären kotona olohuoneen lattiaa koristaa suuri persialainen matto. Matto on peräisin hänen Lähi-idästä kotoisin olevan poikaystävän vanhemmilta, ja hän kokee sen olevan tärkeä osa heidän kotiaan. Hän nostaa esille sen arvokkuutta, ikää ja upeutta, mutta sen lisäksi se on hänestä myös mukava jalkojen alla. Beigetär kokenee maton merkitykselliseksi juuri sen esteettisten arvojen takia, mutta myös siihen liitettävien poikaystävän sukujuurien takia. Matto on täten symboli, jonka avulla kommunikoidaan yksilön identiteettiä (Hakala ym., 2015, s. 445). Tässä Beigettären ajatuksessa tulee jälleen esille kaikkien kodin asukkaiden huomioiminen.

Isoveli Lasin mukaan kodin viihtyvyys muodostuu yksilön mahdollisuuksista elää oman näköistänsä elämää. Kysyttäessä siitä, milloin asunto muuttuu kodiksi, hän vastaa:

Vaikka ois kaikki tavarat paikoillaan, mut jos vaikka uus koti ja sä et pysty nukkuu siellä, kun tulee liikaa valoa sisälle, vaikka sul ois kaikki tavarat paikallaan, sit pitää tehdä ehkä jotain sillee, et se viihtyvyys on hyvä siellä ja että sä pystyt elää sitä sun näköstä arkee siellä, minkälaista sä haluat elää. (Isoveli Lasi)

Jo 1930-luvun Ruotsissa asuntoreformistit olivat sitä mieltä, ettei väliaikaisille vieraille tulisi sisustaa, vaan omalle itselleen (Juntto, 2008, s. 14). Yksilön valintojen avulla tämä tekee kotiympäristöstään yhteensopivan itsensä (Blunt & Dowling, 2006, s. 189–190; Rapoport, 1985, s. 277) ja elämäntyyliinsä (Hakala ym., 2015, s. 445) kanssa. Rouva Vihreän mukaan sisustuksessa on tärkeintä se, että se kuvastaa asujaansa. Täti Punainen on sitä mieltä, että sisustuksessa tulee näkyä sisustajan oma persoona ja vapaa luovuus. Vapaus kotona rakentaakin kodin yksityisyyttä (Vilkko, 2010, s. 43).

Rouva Kirsikan mielestä kotona viihtyminen on ensisijaisesti ihmisen sisältä tuleva olo-tila. Hän ei näe, että kodin puitteet toisivat viihtyisyyttä kotiin. Kuitenkin hän kuvailee kotoisaa kotia sellaiseksi, jonka asuja koostaa tälle kauniista asioista sekä henkilökohtaisista ja tälle merkityksellisistä tavaroista ja muistoista. Sisäisen olotilan voidaan nähdä siis kumpuavan itse muodostetusta ympäristöstä. Hemmo Oranssi kokee, että asunto tuntuu kodilta jo ennen sisustamista, mutta kuitenkin nostaa esille, kuinka edellisenä keväänä oli saanut paikalleen viimeisetkin huonekalut, mitä oli halunnut kotiinsa, asunnosta valmistui sellainen koti, mikä hän oli suunnitellut asunnosta muodostuvan. Eron jälkeen ja yksin asuessa Hemmo Oranssi onkin päässyt sisustamaan kotiaan omien toiveiden ja mieltymysten mukaan saaden vapauden naisen sisustamisen vallasta, samoin kuin Autonen-Vaaraniemen (2011, s. 90) sisustavat eronneet miehet. Itse tekeminen onkin merkityksellistä itsemääräämisoikeuden kanssa persoonallisen kodin luomiselle (Kemppainen, 2017, s. 43–43).

Ms. Navy Bluen mukaan kodin sisustus kertoo sisustajastaan, tämän identiteetistä ja persoonasta sekä kiinnostuksen kohteistaan. Hän kokee oman sisustuksensa yhdeksi osaksi luonnettaan, samalla tavoin kuin hänen valitsemansa vaatteet. Hän näkee myös, että sellaisen ihmisen, joka ei ole kiinnostunut kodin sisustamisesta, kotona näkyy tämän epäkiinnostus epäsiisteytenä (*mess*) ja hän kokee, että tämä henkilö kohdistaa kiinnostuksensa kotinsa ulkopuolelle. Tämä myös kertoo siitä, onko henkilö kotiorientoitunut ihminen (*homed-based person*). Ms. Navy Blue kuvailee, että näkemällä toisen kodin ja tämän sisustuksen, tästä saa paremman käsityksen, kuin millään persoonallisuustestien tuloksilla. Hänen puheistaan voi ajatella, että kodin sisustus kertoo Vilkon (2010, s. 43) kotiminän autenttisuudesta.

Täti Punaisen mukaan kotoisa koti on sellainen kuin sallii; sallii ihmisen olla, tulla ja mennä. Tulkitsen hänen puheistaan, että kodin muodostaminen sisustuksen avulla sallii asukkaansa toimia kotonaan haluamallaan tavalla, joka on linjassa Pennartzin (1986, s. 148) ja Smithin (1994, s. 36) ajatuksista sallivasta kotiympäristöstä. Neiti Koboltinsinisen mukaan asunto muuttuu kodiksi, kun asuja tekee kotona kodin toimintoja (esimerkiksi ylläpitoa). Hänen mielestään se vaatii sen, että koti alkaa toimimaan suhteessa arjen kanssa:

Et sitte ku ei oo enää sellasta tarvetta ehkä muuttaa tavaroiden paikkaa, vaan huomaa, et ne on tavallaan optimeilla paikoillaan siihe omaan arkeen, niin sitte se kans on semmonen, et asiat jotenki vakiintunu semmosille tietyille paikoille, joka toimii siinä omassa käyttäytymisessä. (Neiti Koboltinsinen)

Youngin (2005, s. 139) mukainen kodin fyysisen ympäristön tapoja ja rutiineja tukeva järjestys on nähtävissä Neidin ajatuksissa. Neiti Koboltinsinisen mielestä hänen kotinsa on ”tosi kodikas”, mutta kokee kodikkuuden olevan ”käytännön sanelemaa tietyllä tapaa”. Kodin huonekalujen ja sisustusesineiden järjestystä on pohdittu paljon, jotta kodin toiminnot saisivat parhaan mahdollisen miljöö. Työpöydälle halutaan luonnonvaloa (ikkunan läheisyys), istumapaikoilta, kuten nojatuolilta ja sohvalta, haetaan olisi miellyttäviä näkymiä ulos, televisio on sijoitettu sopivasti suhteessa istumapaikkoihin ja kasvit saavat riittävästi valoa. Neiti Koboltinsinisen sohvan paikka oli pohdittu tarkkaan, sillä huolimatta siitä, että poikaystävänsä urheiluvälineet vievät paljon lattiapinta-alaa ja tukkivat kävelyreitit parvekkeelle, pääsee parvekkeelle toista reittiä. Huonekalujen ja muiden sisustuselementtien avulla kotiin on muodostettu polkuja, joita seuraamalla kodin toimintoja pääsee suorittamaan, kuten esimerkiksi kastelemaan kasveja tai kävelemään parvekkeelle, eli juuri Youngin (2005, s. 139) kuvailemia polkuja rutiineille tai asuntoon muodostuneita kulkureittejä (Saarikangas, 2002, s. 26).

Kodin järjestelyihin voi vaikuttaa vakituisten asukkaiden lisäksi myös vieraat. Kotiin liitetään tunnesiteitä, kun sosiaaliset suhteet ilmenevät tilallisella tasolla (Werner ym., 1985, s. 4). Neiti Koboltinsinisen arkkitehdin laatikosto olohuoneessa toimii pöytänä monessa tarkoituksessa:

NK: nyt tos on ku me aika usein just vaik syödään tässä tai tähän voi sit kattaa tiiätkö kavereille jonku brunssin tai jotain-
K: Tai pelaa lautapelei ja kaikkee sellasta.
NK: Nii nimenomaan! (Neiti Koboltinsininen)

Eppin ja Pricen (2010, s. 827) mukaan pöytään voi liittyä monia kodin yhdessäolon käytäntöjä. Isoveli Lasin mukaan on mukavaa, että kodin sisustus, kuten suuri sohva ja leveä sohvapöytä, mahdollistavat ystävien kutsumisen kylään. Hän kuvailee, kuinka jos hänellä olisi vain pieni yksiö ja sohvana sänky ei olisi niin mukavaa pyytää kylään. Hän sanoo sitten:

Pystyy olemaan tietyllä tavalla myös sosiaalisempikin, kun oma asunto mahdollistaa sen. (Isoveli Lasi)

Vierasystävälliseksi rakennettu koti ja kodin sisustus sosiaalistavat isoveljeä. Olohuoneen kalusteiden, sohvan, nojatuolien ja sohvapöydän, asettelulla voidaan muodostaa ”suljettu piiri”, joka tarjoaa läheisyydelle ja vuorovaikutukselle areenan. Se ei kuitenkaan ole vain perheen keskeistä viihtyisyyttä, vaan usein vieraat istutetaan sohvalle. (Saranto-Weiss, 2003, s. 16.)

Toisaalta halutaan, että kotona on kaunista:

Jotenkin musta tuntuu, että mä haluan että mun kotona on kaunista. mä haluan että mä viihdyn mun kodissa ja musta tuntuu kivalle olla täällä ja koska mä oon paljon kotona, mä nautin kotona olostani, mä oon kotihiiri ehdottomasti niin, mä haluan haluan sen, että täällä on miellyttävää. Enkä halua niin että käyn täällä vaan piipahtamassa ja ihan sama. Että jotenkin se, että olisi hyvä, tosi rauhallinen olo. (Äiti Koivu)

Kaunista kotia pidetään tärkeänä ja se voi kertoa asukkaan elämänvireestä (Junnto, 2008, s. 13). Estetiikkaa pidetään tunnelman luojana, kuten Billen (2015) tutkimuksessa valo ja valaistus tuottivat kotoisuuden tunnetta.

5.3.2 Yhteensopivia kohtaamisia käytettävyyden ja kodin sisustuksen värien välillä

Rouva Kirsikka kertoo, kuinka merkityksellinen sisustuksen värimaailma on kodin tärkeille toiminnoille. Hän on esimerkiksi maalannut makuuhuoneensa seinänsä tummalla värillä, jotta siitä tuli tumma ja pimeä luola. Ennen maalausta huoneen valkoiset seinät saivat hänet nukkumaan huonosti. Kinnunen (2017, s. 166) käyttää visuaalisen vierauden termiä, kun asuntoon muuttaessa ja siellä eläessä seinien väri ei tunnu omalta. Värit voivat esimerkiksi vaikuttaa henkilön vireys- tai tunnetiloihin (Arnkil, 2008, s. 336), mikä selkeästi häiritsi Kirsikkaa. Rouva Kirsikkaa pohdituttaa vuokra-asumisen aiheuttamat rajoitteet tehdä kotona muutoksia, kuten maalata seinää. Asumismuoto vaikuttaa asukkaan mahdollisuuksiin muokata kotiympäristöään (Jørgensen, 2016; Kemppainen ym., 2017, s. 35; Kyttä ym., 2010, s. 110).

Rouva Vihreä kertoo, kuinka rakastaa samettia niin sen tunnun kuin sen väriä vaihtavan ominaisuuden takia; valon osuessa tekstiiliin sen värit vaihtelevat vaaleiden ja tummien sävyjen välillä. Yhteisesti hankittu ja pariskunnan molempien osapuolien mieltymyksiin sopiva sohva ilmentää niitä ominaisuuksia, mitä molemmat arvostavat sohvassa; hieman upottava sinapin tai kullankeltainen samettisohva, jonka syliin mielellään levähtää pitkän päivän jälkeen. Vihreät haluavat ilmentää identiteettiään väri- ja materiaalivalinnoillaan, mutta heille tärkeää kotona rentoutumisen ja viihtymisen mahdollisuudet, jotka syntyvät sohvien synnyttämän fyysisen mukavuuden lisäksi myös esteettisestä miellyttävyydestä. Värit heräävätkin eloon erityisesti sametissa, joka korostaa tummien värien syvyyttä (Arnkil, 2008, s. 61).

Kodin voimakkaan punaiset värit tuottavat energiaa asukkaassa, kotona touhuaminen on täten vauhdikkaampaa. Täti Punainen on luonut sellaisen ympäristön itselleen, mikä inspiroi häntä. Koti on ympäristö, jossa hän pääasiassa viettää aikaansa, se ympäröi

hänen arkipäiväänsä täysin. Eläkkeellä ollessa hän voi määrittää itse aikansa, mitä kotonaan viettää. Hänelle koti ei ole vankila, kuten se joillekin voi olla:

...vaik mä oon melkein 70 ja katon punasta lamppua ja tätä näin, niin se pistää liikkeelle. (Täti Punainen)

Värien todelliset psyykkiset vaikutukset ovat kiisteltyjä, ja ne usein liittyvät niin mielikuviin kuin yksilön mieltymyksiin (Arnkil, 2008, s. 244). Elliotin ja Maierin (2014, s. 108) mukaan punaiseen väriin liitetään paljon erilaisia mielikuvia, kuten veren värinä se muistuttaa elämästä ja kuolemasta, mutta sitä pidetään myös eläväisenä ja innostavana kodin sisustuksen kontekstissa (Sloan & Gwynn, 1990, s. 56). Hemmo Oranssin mielestä monelle kodin sisustus on käytännön sanelemaa. Hän viittaa tällä esimerkiksi voimakkaiden värien käyttöön sisustuksessa. Itse hän kokee, että käytännöllisyys ja kodin ulkonäkö ovat yhtä tärkeitä hänelle, niiden välille täytyy löytää ”balanssi”, tasapaino:

...ihmisillä on tietynlainen mielikuva, miltä tietyn ikäisen ihmisen kuuluu olla... mä uskon, et monilla on se, että mennään, kuten monessa muussakin asiassa, niin mennään yhteiskunnan normien mukaan, ja varmasti sosiaalinen paine... värit on semmonen aika rohkee asia myös. Et silloin kun mä muutin ekaan yksioon... mä aattelin, et mä haluan jollain räikeällä, punasella tai vihreellä [sisustaa], niin monet oli sillee, et ’älä oo hullu, ei semmosessa kämpässä pysty asuun’... Ja mä ihmettelin, et miks? Mitä vikaa väreissä on? Et kyllähän ne on dominoivia. Mä veikkaan, et se on se yks syy, miksei niin monilla oo tämmösiä räikeitä sävyjä välttämättä kotona. Mut sit mä uskon kans, yks syy on se, että, niinku monessa muussakin asiassa, niin ei ihmisillä oo välttämättä mielipidettä. Et eihän sisustaminen oo mitenkään kaikkien juttu. Joillekin se koti, et se on käytännöllinen, niin se on paljon isommassa pääosassa, ku värit. Ja mulle se käytännöllisyys on kyl vähintään yhtä tärkeä ku se, et miltä se kämpä näyttää. Et pitää olla balanssissa. (Hemmo Oranssi)

Sorosen (2011a) mukaan median käsitteellistäessä tietyt materiaalit ja värit maskuliiniksi tai feminiiniseksi, se samalla asettaa vaatimuksia tai rajoitteita oman ”sukupuolen mukaiselle” kodin sisustamiselle. Esimerkiksi hillityiksi kuvailtua ruskeaa, valkoista ja siniharmaata pidetään ”sopivina” miesten koteihin (Soronen, 2011a, s. 68). Toisaalta Autonen-Vaaraniemen (2011, s. 86) tutkittavat miehet käyttävät niin sanotusti ”ei tyypillisesti miehisiä värejä”, sillä ajatuksella, että heidän mukaansa pehmeät ja lämpimät värit tuovat lämpöä kotiin. Tunnelman luomiseen värillä onkin suuri vaikutus (Elliot & Maier, 2014, s. 95). Voidaan pohtia, onko Hemmo Oranssin tapa sisustaa räikeillä väreillä kannanotto, ei vain yhteiskunnan normien mukaisen hillittyjen värien aikuisen kotia, vaan myös ankaria sukupuolittuneita värikäsityksiä vastaan, kuten osa Autonen-Vaaraniemen (2011, s. 90) eronneista miehistä haastaa sisustamisellaan kulttuurisia ja sukupuolittuneita odotuksia.

Hemmo Oranssin mukaan ihmiset kokevat myös sosiaalista painetta pitää kotinsa väritöminä. Tämä voidaan tulkita myös Kemppaisen ja muiden (2017, s. 35) sosiaalisesti määrittäytyneinä normeina liittyen asumiseen. Värikkäissä kodeissa asuvia pidetään hulluina, sanoo Hemmo Oranssi. Esimerkiksi Äiti Koivu pitää kotinsa vaaleista väreistä ja minimalismiin viittavasta sisustuksestaan. Hän valitsee kotiinsa vaaleita sisustusesineitä ja huonekaluja, ja perustelee valintaansa niiden esteettisen miellyttävyyden lisäksi kestävyydellä. Hän viittaa tässä siihen, että hänestä vaaleat värit huonekaluissa kestävät aikaa, eli ovat pitkään trendikkäitä ja hänen silmiinsä miellyttäviä; täten hänen ei tarvitse olla ”parin vuoden päästä vaihtamassa niitä”. Esteettistä ajattomuutta ei pidetä tavallisena tapana ilmentää kestävyyttä (Flood Heaton & McDonagh, 2017, s. 111), mutta Äiti Koivun valinnat ilmentävät sitä. Värit, joita pidetään klassisina, aina tyylikkäänä ja täten kestävinä, ovat Chu ja Rahmanin (2010, s. 41) mukaan muun muassa Koivun suosimat valkoinen, harmaa ja beige. Tämä voidaan tulkita myös Hemmo Oranssin puhumista yhteiskunnan normeista ja käytännöllisyydestä. Kodin päävärejä suurissa määrissä voi olla vaikea lähteä vaihtamaan, jos mieli, tyyli tai muoti-ilmiot muuttuvat.

Värejä voidaan tuoda kotiin myös pienillä muutoksilla, ja usein sisustustekstiilit sopivat siihen tarkoitukseen (Kärnä-Behm, 2011, s. 94). Rouva Vihreä kertoo, kuinka hän vaihtelee tyynynpäällisiä kotona fiiliksen ja vuodenajan mukaan. Hän sanoo, että sisustustyynyjä vaihtelemalla saa luotua erilaisia tunnelmia. Hän näkee sen käytännöllisenä tapana, eihän kukaan nyt sohvaa tai mattoja lähde vaihtamaan. Sisustukseen vaikuttavat niin elämänmuutokset kuin vuodenajanvaihtelut (Sarantola-Weiss, 2011, s. 7). Käytännöllisellä Rouva Vihreä tarkoittanee kokonaan uudelleen sisustamisen vaivalloisuuden lisäksi taloudellista kannattavuutta (Kärnä-Behm, 2011, s. 94) ja hänen arvostamaansa kestävyyttä (turha kulutus).

Vihreät pohtivat kotiinsa uutta keittiön lattiaa. He haluaisivat jonkun vaalean, jotta se valaisisi muuten hieman hämärää keittiötä, mutta tärkeää on, ettei lattiassa heti näkyisi kaikki mahdollinen sotku; pariskunnan ruoanvalmistus on sotkuista puuhaa, joten aivan valkoinen lattia olisi stressitekijä. Lattian valinnassaan he haluavat muodostaa sopivaa tunnelmaa, mutta he ottavat huomioon lisäksi heidän arkiset käytännön totumuksensa. Kuten Kyttä (2004, s. 58) esittää eletyssä arjessa huomaa itselleen sopivan ympäristön ja toiminnallisuus on tärkeää tasapainottamaan arjen kuormittavuutta (Uimonen, 2019, s. 191). Vihreiden mukaan heidän kotinsa värit ja materiaalit ovat sellaisia, joiden seassa uskaltaa elää, ilman että pelkää jatkuvasti sotkevansa. Heidän kotinsa värit sallivat ja

tukevat heidän elää päivittäistä arkeaan haluamallaan tavalla (Epp & Price, 2010, s. 820; Pennartz, 1986, s. 148; Smith, 1994, s. 36; Uimonen, 2019, s. 190; Young, 2005, s. 139).

Äiti Koivulla on kotonaan valkoinen puinen ruokapöytä. Kysyn, miten pöydän kanssa eläminen sujuu lasten kanssa. Hän kertoo, etteivät hänen lapsensa ole niin pieniä (7- ja 4-vuotiaat), että pöydän siisti valkeus olisi niin vaarassa, mutta hän lisää ajattelevansa, että koti on elämistä varten. Hän luottaa siihen, että lähes kaiken saa pestyä tai putsattua pois, mutta kokee, jos ei saa, niin sen kanssa tulee vain elää. Heinilän (2007, s. 115, 125) emansipaatio ja vapaus näkyy Koivun tapana jättää kotinsa ”silleen”, kuten Heinilä sen muotoilee. Vaikka jonkin muun kuin puhtaan valkean värinen pöytä olisi mahdollisesti sopivampi ja toimivampi lapsiperheen arkeen, se sopii Äiti Koivun mieltämään esteetiikkaan ja hän ymmärtää, että se on loppujen lopuksi vain pöytä.

6 Luotettavuus

Tässä tutkimusraportissa olen pyrkinyt tuomaan mahdollisimman tarkasti esiin omaa vaihtelevan aktiivista tutkimusprosessiani. Olen pyrkinyt prosessin tarkalla kuvauksella tekemään sitä läpinäkyväksi ja täten avoimeksi kriittiselle tarkastelulle (esim. Kiviniemi, 2018). Olen tutustunut kattavasti monien eri tieteenalojen teoreettisiin käsityksiin kodista, kodin sisustamisesta ja asumisesta, mitkä ovat vahvistaneet omia löydöksiäni sekä avanneet tulkintoja kahden lähestymistavan välillä – estetiikan ja käytävyyden. Muistiinpanoja teoreettisesta kirjallisuudesta onkin kerääntynyt lähes 300 sivuinen Word-tiedosto. Olen pyrkinyt tulkitsemaan kriittisesti löytämäni teoreettista tietoa niin sen soveltuvuuteen tutkimuksen aiheeseen liittyen kuin sen viittauskelpoisuuteen ja luotettavuuteen. Olen joutunut ajoittain soveltamaan löytämäni teoreettista tietoa tukemaan tutkimukseni tuloksia, mutta toisaalta olen kattavasti löytänyt useita eri lähteitä aiheeseen liittyen. Tunnistan sen, että maisterintutkielman tasoisessa työssä ja opiskelijana on haasteellista saavuttaa tutkijan auktoriteettia tuottaa uusi käsitteellinen avaus (”salliva koti”) kodin ja asumisen tutkimusperinteeseen. Teoreettinen kirjallisuus kuitenkin vahvistaa tulkintojani ja olen käsitteellistänyt käsitteen aikaisemman kirjallisuuden kautta. Eskolan ja Suorannan (1998, s. 16) mukaan laadullista tutkimusta tehdessä tutkijalta vaaditaan mielikuvitusta ja ratkaisujen kokeilua.

Laadullisen tutkimuksen teossa myönnetään, että tutkijan oma positio väistämättä vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin hänen luodessa ja tulkitessa tutkimusasetelmaa (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 119). Puolueettomuuden voidaan nähdä jossain määrin toteutuvan, jos tutkija pyrkii toiminnallaan tiedonantajien ymmärrykseen heinä itsenään sen sijaan, että esimerkiksi tutkijan sukupuoli tai ikä vaikuttaisivat (mt). Oma sosioekonominen taustani on mahdollistanut lapsuudenkodissani ja mahdollistaa tänäkin päivänä sen, että pystyn panostamaan kotiympäristöni sisustamiseen. Autonen-Vaaraniemen (2011, s. 89) mukaan se, mitä pidetään sisustuksessa esteettisenä tai arvokkaana ilmentyy yhteiskuntaluokan ja elämäntapojen kautta.

Naisena olo myös vaikuttaa tapaani tulkita kodin sisustuksen merkityksellisyyttä. Ensinnäkin oppineisuuteni ja kiinnostukseni kodin sisustamiseen on osakseen saanut varmaankin vaikutusta jo 1800-luvulta lähtien painotetusta odotuksesta, minkä mukaan naisen vastuulle kuului kodista huolehtiminen muun muassa sen viihtyisyyden, kauneuden ja järjestyksen puolesta (esim. Autio & Autio, 2009, s. 228; Blunt & Dowling, 2006, s. 110; Gram-Hanssen & Bech-Danielsen, 2004, s. 23; Sarantola-Weiss, 2011, s. 11). Tä-

ten näen, että ajatteluuni ja merkityksellisyyden löytämiseeni vaikuttaa kriittisen feministinen näkemys, jonka mukaan naisille tyypillistä työtä on väheksytty ja edelleen väheksytään (Kinnunen, 2017, s. 42). Pahimmassa tapauksessa voidaan ajatella, että feministinen lähestymistapani jopa löytää kodin sisustamisesta hyvinvointiin liittyviä merkityksiä halutessani vahvistaa arkisuuteen piiloutuvan kodin ylläpitotyön tärkeyttä (Kinnunen, 2017, s. 42). Paavilaisen (2013, s. 85) mukaan näennäisen triviaalin kodin sisustuksen merkitys on todellisuudessa merkityksellistä. Olen kuitenkin pyrkinyt tiedostamaan nämä ennakoasenteet ja -olettamukset, jotka voivat ohjailla tutkimuksen tuloksia.

Tutkimusmenetelmänä toiminut haastattelu voi toimia tutkittavan puolesta luotettavuutta heikentävänä tekijänä. Haastattelun avulla on tarkoituksena korostaa ihmistä subjektina, toimijana. Siinä haastateltava ihminen voi vapaasti tuoda esille asioita itsestään ja toimia merkityksiä luovana aktiivisena tahona. (Hirsjärvi ym., 2009, s. 205.) Hirsjärven ja muiden (2009, s. 205) mukaan haastattelun luotettavuutta voi heikentää haastateltavan taipumus antaa itsestään haastattelutilanteessa virheellinen kuva toiminnassaan. Hän voi tietämättäänkin esittää olevansa esimerkiksi oppinut kodinsisustuksen tyylihaukka. Osa tutkittavista oli minulle myös ennestään tuttuja, joten sosiaalisen suhteemme luonne mahdollisesti vaikutti haastattelutilanteeseen. Lisäksi luotettavuutta voi heikentää haastattelutilanteen kontekstisidonnaisuus; vastaukset tulevat haastateltavalta juuri siinä, melkein epäluonnollisessa, haastattelutilanteessa (mt). Olen kuitenkin pyrkinyt vähentämään tilanteen epäluonnollisuutta suorittamalla haastattelut haastattelijoiden kotona. Vaikka suorittamani kodin sisustuksen havainnoinnin kannalta olikin välttämätöntä päästä ihmisten koteihin, pitää se sisällään haastattelun luotettavuutta lisäävän tekijän; haastatteluympäristö on haastateltavalle tuttu ja turvallinen (Eskola ym., 2018). Eskolan ja muiden (2018) mukaan tutkittavan kutsuessa tutkijan kotiinsa tilanne kertoo luottamuksesta tutkijaa kohtaan sekä tutkittavan sitoutuneisuudesta haastatteluun.

Vaikka tavoitteenani oli saada mahdollisimman laaja kattaus erilaisia tutkittavia, olivat monet haastateltavat lähtökohtaisesti sosioekonomiselta taustaltaan melko hyvässä asemassa. Voidaan pohtia, onko kodin sisustamisen käytännöt täten edes merkityksellisiä vähävaraisessa perheessä. Etsiessäni kotiin ja kodin sisustamiseen liittyvää kirjallisuutta eteeni osui kaksi eri tutkimusta, toinen Chilessä ja toinen Meksikossa tehty, jotka keskittyivät nimenomaan vähävaraisten perheiden tapaan tuottaa kodin tunnelmaa sisustuksen estetiikan kautta. Uretan (2007, s. 325) mukaan voisi olettaa, että esteettiset näkökulmat olisivat näille perheille täysin sekundäärisiä arvoja. Tutkimukset osoittivat, että myös vähävaraisten perheiden keskuudessa kodin sisustaminen oli merkityksellistä persoonallisuuden ja yksilöllisyyden sekä sosiaalisuuden toteuttamisessa (Ureta, 2007;

Valadez-Martínez, 2019). Valadez-Martínezin (2019, s. 4) mukaan kodin sisustamisen yksityiskohdista huolehtimisen mahdollisuus piti sisällään arvokkaan asumisen tavan, mikä ylitti perustarpeiden tyydytyksen. Uretan (2007, s. 328) tutkittava kuvasi, kuinka hän haluaa kotonaan olevan kaunista ja toinen (s. 329), ettei köyhänä eläminen tarkoittanut sitä, ettei koti olisi siisti tai järjestyksessä.

7 Pohdintaa

Tarkastelin tutkimuksessani millä tavoin kodin sisustus osaltaan muodostaa kodin tuntuu. Olen esitellyt neuvotteluja, joita kotona käydään suhteen kodin sisustuksen estetiikkaan ja käytettävyyteen liittyen. Analysoin neuvotteluja i) viihtymisen ja rentoutumisen, ii) arjen ja kotitalouden käytännön toiminnallisuuden sekä iii) sosiaalisten suhteiden ulottuvuuksissa.

Viihtymisen ja rentoutumisen ulottuvuudessa neuvotteluja käytiin erityisesti oman identiteetin toteuttamisen sekä arjen hallinnan vaivattomuuden piirissä. Lapsuudenkodin inhotut sisustamisen tavat haluttiin jättää historiaan (Kempainen ym., 2017, s. 42) ja toteuttaa omassa kodissa jopa vastakkaisia ilmiöitä. Persoonattomuus ja puhtaan valkoinen sisustus nähtiin epäkotina (Smith, 1994, s. 41), jollaista kotia ei haluttu itselle, mutta sellaista ei koettu sitä myöskään tervetulleeksi toivottavana vierailijan roolissa. Kotiin haluttiin valita myös sellaisia sisustuksen esineitä, joita voi käyttää huoletta, siivota helposti ja ylläpitää puhtaana vaivattomasti.

Arjen ja kotitalouden käytännön ulottuvuuteen sijoittuvissa neuvotteluissa pohdittiin estetiikan sekä mukavuuden ja käytännöllisyyden välistä suhdetta. Pääasiassa estetiikan kustannuksella ollaan valmiina tekemään päätöksiä kohti mukavampaa ja käytännöllisempää kodin sisustusta (Woodward, 2003, s. 407). Rakennetun sisustuksen fyysisen ympäristön ja siitä muodostuvan tunnelman avulla halutaan tukea kotona tehtäviä toimintoja (mm. Rapoport, 1985, s. 277), mutta lisäksi toiminnallisuutta tukevaksi muodostettu kotiympäristö tukee kodinomaisen tai kotoisan tunnelman muodostumista. Erilaiset muuttuvat elämäntilanteet ja uudet kodissa tehtävät toiminnot asettavat uusia vaatimuksia kotiympäristölle.

Sosiaalisten suhteiden ulottuvuudessa erityisesti lapsien tuomat elämäntilanteet muutokset asettivat uusia vaatimuksia kotiympäristössä, kun heille halutaan tarjota heidän tarpeisiinsa ja heidän turvallisuuttansa vaaliva ympäristö (Halen, 2010, s. 176). Hiljaisten käyttäjien (Kytä, 2004), kuten lapsien ja lemmikkien, tarpeet otetaan huomioon estetiikan kustannuksella. Kodin sisustukseen joutui ajoittain tekemään sellaisia muokkauksia tai lisäyksiä, jotka eivät olleet itselle kaikkein mieluisampia. Kodin sisustuksen kentällä erityisesti miesten ja naisten väliset toiveet vaikuttivat ajoittain aiheuttavan kitkaa, kuten Sorosen (2011a, s. 66) mukaan heteroparien välillä voi olla. Kompromisseja joudutaan tekemään (mt), mutta Hemmo Oranssin mukaan miesten toiveet jäävät joskus huomiomatta. Jos sisustaminen nähdään naisen vastuuna ja vallankäytön välineenä (Autonen-

Vaaraniemi, 2011, s. 90), ja esimerkiksi media (Soronen, 2011a, s. 66) luo kuvaa epäkiinnostuneista sisustajamiehistä, voidaan tehdä virheellisiä oletuksia siitä, kuinka paljon sisustaminen todellisuudessa miessukupuolen edustajille merkitsee.

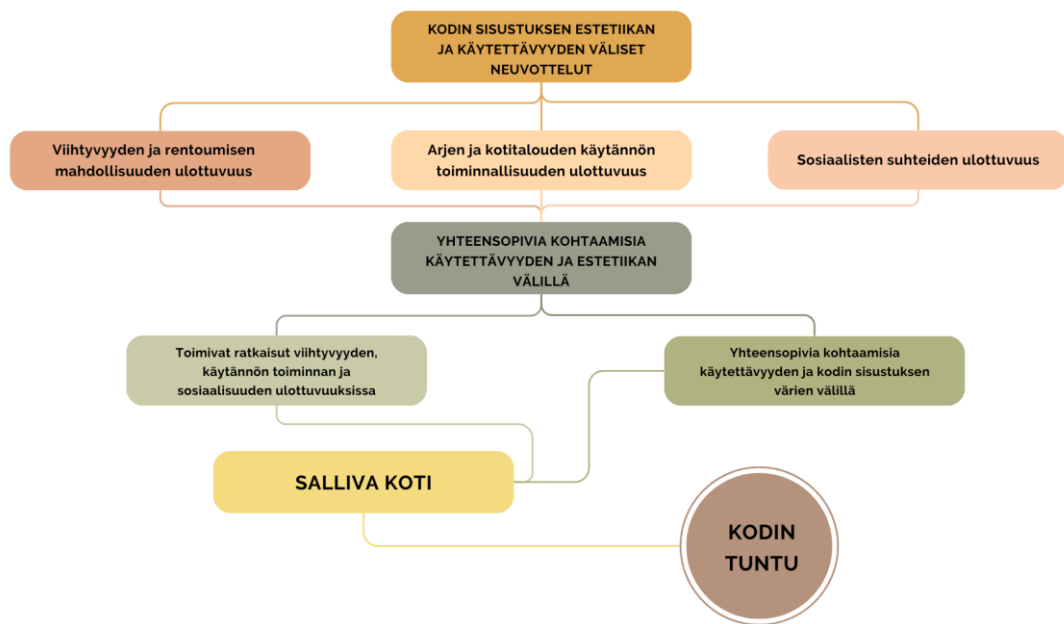
Sosiaalisten suhteiden ulottuvuudessa vieraat tuottavat asukkaiden mielenmaisemissa pohdintaa toivotunlaisesta mielikuvasta. Suomalainen kulutuseetos saa fyysisen olomuotonsa kodin sisustuksessa. Vaikka se lähtökohtaisesti muodostettaisiin vain itselle ja perheelle, moni pitää sosiaaliset suhteet mielessään. Itsestään ei haluta tuottaa kuvaa hedonistisesta, korkeaa statusta tavoittelevasta ihmisestä, ja pröystäilevä kulutus sekä sen esittelyn tarve nähdään luotaantyöntävänä. Vaikka haastattelevat tuovat esiin, että he ensisijaisesti rakentavat kotia asukkaalle eli itselleen, liittyy kotiin myös merkityksiä, joita halutaan yhtä lailla tuoda esiin. Vihreät tuovat esiin boheemisuuttaan, Herra Korkeakiilto kotimaisia designesineitään ja Hemmo Oranssi pyrkii värikkäällä kodillaan viestimään itsestään ja omasta persoonastaan sekä muista erottuvaa sisustustyyliä. Vihreät haluavat olla rennon boheemeja ja luoda itse vanhasta uutta, Korkeakiilto haluaa panostaa kotimaiseen, kestävään suunnitteluun (mm. klassiseen muotoiluun ja käyttökestävyyteen) ja Oranssi taas rikkoa yhteiskunnan normien tuottamia rajoja. Voidaan pohtia, saako Clarken (2001) sisäistetty muiden katse toisenlaisen merkityksen suomalaisen kodin kontekstissa. Ehkä suomalainen haluaa esitellä kestävyyttä ja omaperäisyyttä korostavaa kulutustaan, askeettista hedonismia (Autio ym. 2010) tai itselleen toimivaa, funktionaalista ja järkevää sisustusta (Kemppainen ym., 2017).

Tutkittavat olivat löytäneet monia erilaisia keinoja, joita ihmiset toteuttavat, ratkaistakseen edellä mainittuja neuvotteluja kodin sisustukseen liittyen. Asuinkumppaneiden toiveet nähtiin tärkeinä ja haluttiin tarjota rakkaille läheisille miellyttävä ja toimiva koti, ei vain sisustuksesta vastanneelle. Toimivat ratkaisut olivat sellaisia, jotka tarjoavat kaikille kodin asukkaille miellyttävän ja toimivan kotiympäristön niin esteettisesti kuin käytettävyyden tasolla. Täten kodista ja siellä asuvista ihmisistä toimiva ja yhteneväinen kokonaisuus (Saegert, 1985, s. 277). Oman näköisen elämän eläminen ja asunnon sisustuksen rakentaminen sitä tukemaan nähtiin merkityksellisenä (Pennartz, 1986, s. 148; Smith, 1994, s. 36). Kodin tulee toimia suhteessa arjen kanssa, ja sisustuksen yksityiskohdilla kotiin muodostetaan polkuja, joita seuraamalla arjen toiminnot ja käytännöt onnistuvat (Saarikangas, 2002, s. 26; Young, 2005, s. 139). Olohuoneen sohva ja sohva-pöytä nähtiin sosiaalistavina. Kun nämä ovat osa kodin sisustusta, sitä myös mielellään kutsuu vieraita kotiin ja taas tämä tarjoaa läheisyydelle ja vuorovaikutukselle areenan (Sarantola-Weiss, 2003, s. 16).

Käytettävyyden ja kodin ulkonäön välille on tärkeä löytää tasapaino, sillä kummatkin ovat vaihtelevan tärkeitä eri haastateltaville eri konteksteissa. Woodwardin (2003) tapa jakaa tutkimuksessaan haastateltavansa kodin sisustuksen visuaalisen estetiikan (*aesthetic of decoration*) ja mukavuuden estetiikan (*aesthetic of comfort*) mukaisesti on turhan yksioikoinen, kuten hänkin myöntää (mt, s. 403). Hän näkee kahden ilmiön välille muodostuvan asteikon, jolle ihmiset asettautuvat; joillekin visuaalinen estetiikka on merkittävintä, toisille mukavuus. Tämän tutkimuksen perusteella sanoisin, etteivät asteikolle asetu niinkään ihmiset, vaan esittelemäni ulottuvuudet. Ulottuvuuksien sisällä tehdään neuvotte-luja siitä, mikä sitä edustava ilmiö tai jopa pelkkä huonekalu, osuu mihinkin kohtaan asteikkoa.

Yksi kodin esinekin voi asettautua eri kohtaan Woodwardin kuvaamaa asteikkoa eri ulottuvuudesta tarkastellessa; sohvan käytännöllisyys voi olla merkityksellisempää sosiaalisissa suhteissa kuin arjen rentoutumisessa. Toisaalta sen fyysinen käyttömukavuus ja haptisuus tulevat esille rentoutuessa, sen näyttävyyden ollessa joillekuille merkityksellistä vieraiden saapuessa kylään sekä taas sen huoletta käyttäminen ollessa tärkeintä arjen toiminnallisuudessa. Ulottuvuudet tarjoavat kodin sisustuksen esteettisyyden ja käytännöllisyyden tarkastelulle näkökulmia, jotka ovat päällekkäisiä ja yhteen kietoutuvia. Ulottuvuuksien kautta kodin sisustusta tarkastellessa korostuvat estetiikan ja käytännöllisyyden vaihtelevat merkitykset eri konteksteissa. Täten näen, ettei yhden ihmisen tai ihmisryhmän (esimerkiksi naisten tai suomalaisten) mieltymyksiä estetiikan ja käytännöllisyyden välillä voida tehdä yksioikoisia päätelmiä; estetiikan ja käytännöllisyyden välinen tasapainottelu on kontekstisidonnaista ja tarkastelunäkökulman määrittelemiä.

Monet kodin sisustuksen värivalinnat vaikuttivat siihen, että kodista muodostuu mieleinen. Väri voi vaikuttaa näennäisen psyykkisesti tunnelmaan, uneen tai aktiivisuuteen, mutta liittyy ensisijaisesti asukkaan mieliväreihin ja hänen väreihin liittämiin mielikuviinsa (mm. Arnkil, 2008, s. 244; Elliot & Maier, 2014, s. 108). Vaaleiden värien käyttöä pidettiin normina, käytännöllisenä ja yhteisesti hyväksytyinä, kun värikkyyttä riskinä tai jopa "hulluna" isoissa määrissä, mutta pienissä määrissä piristävänä. Tietyt värivalinnat erityisesti lattiassa tai ruokapöydässä mahdollistavat sen, ettei tarvitse pelätä sotkevansa, mutta toisaalta "silleen jättäminen" (Heinilä, 2007, s. 115) on kotiympäristön sallivuudessa sopivaa. Sotkeutuminen ei ole niin vakavaa, mutta sen riskin pienentäminen tarjoaa kodin askareiden ja asumisen helppoutta, jotka taas rakentavat rentoutumista edistävää kotiympäristöä (Blunt & Dowling, 2006, s. 102). Toimivuuden arjen kuormittavuutta helpottava (Uimonen, 2019, s. 191) näkökulma huomataan erityisesti eletyssä arjessa (Kytä, 2004, s. 58), mikä onkaan itselle sopivan ympäristö.

Kuvio 1: Kodin tunteen muodostumisen käsittekartta.

Tässä tutkimuksessa olen tarkastellut ja tehnyt näkyväksi sitä, kuinka hyvinvointia tuottava kodin tuntu ei muodostu yksin esimerkiksi kotia sisustamalla, vaan sen avulla tuotetun fyysisen ympäristön sallivuuden kautta (ks. Kuvio 1). Kodin sisustus asettaa kodin viihtyvyydelle ja rentoutumiselle, arjen ja kotitalouden käytännön toiminnallisuudelle ja sosiaalisille suhteille rajoitteita, kulkureittejä, polkuja tai raameja, joiden sisällä asukas toimii. Jos hän kokee, että tila sallii, tukee ja myötäilee hänen omaa elämäntyyliänsä heijastelevaa arkea, missä hän voi ajoittain jättää asioita myös ”silleen” (Heinilä, 2007, s. 115, 125), muodostuu kodin tuntu. Kuten Vilkko (2001, s. 52) esittää kodin tunnussa yhdistyvät kodin fyysinen ulottuvuus sekä siihen liitettävät tunteet. Prosessinomaisesti asukas löytää itselleen sopivat ratkaisut asuttaa kotia niin abstraktilla tasolla liittämällä tilaan merkityksiä ja tunteita kuin konkreettisella tasolla täyttämällä sitä, sisustamalla (Vilkko, 2001, s. 53-54).

Kodin tuntu muodostuu kodin sisustuksen kannalta kolmessa ulottuvuudessa neuvotellen ja yhteensovittaen. Täten asunto muuttuu kodiksi ja tila palvelee ihmisen hyvinvointia. Tutkielmassani olen osoittanut, kuinka merkityksellistä tutkittavilleni ja kuinka he keskenään jakavat ajatuksen kodin sallivuudesta eri tavoin sanoittaen. Tässä työssä esiin tulevat tulokset tukevat ymmärrystä siitä, mikä suomalaisille on tärkeää hyvinvoivan kodin muodostamisessa kodin sisustamisen kontekstissa.

Sisustuksen tutkiminen tapahtuu monitieteisesti ja -menetelmällisesti (Kärnä-Behm, 2011). Tämä tutkimus tarjoaa kodin monimerkityksellisyydelle jälleen yhden katsontakannan. Se myös keskittyy tutkimaan ilmiötä kotitaloustieteen kautta, mitä tieteenalalla ei aiemmin ole tehty. Tutkimuksen haastatteluaineisto on hyvin laaja, ja tarjoaa mahdollisuuksia edistää kotitaloustieteen tutkimusta nostamalla suurennuslasin alle toisia ilmiöitä, kodin sallivuuden lisäksi. Tutkielma korostaa hyvinvoinnin merkitystä kodin fyysisessä ympäristössä, ja kuinka se näkyy kotona tapahtuvassa viihtymisessä ja rentoutumisessa, käytännön arkisissa askareissa sekä sosiaalisissa suhteissa. Salliva sisustus kotona mahdollistaa hyvinvoinnin muodostumisen. Kodin sallivuutta voisi tutkia tarkemmin muissa kodin yksityiskohdissa, jossa kotitalouden käytännöt kohtaavat kodin fyysisen ympäristön, kuten esimerkiksi siivouksen ja puhtaanapidon, ruoan valmistuksen, rentoutumisen, harrastamisen tai muiden kodin käytäntöjen helppoutta sekä vaivattomuutta suhteessa kodin fyysiseen ympäristöön.

Muodostuneen sallivan kodin ajatuksen perusteella voidaan pohtia, mitä uutta se toisi 9. luokan kotitalousopetuksessa käsiteltävään ”omillaan” asumiseen ja tulevaisuuden kodin sisustamiseen. Oppilaat pohtivat lähinnä rahan käyttöä kodin rakentamisessa ja täten pyrkivät kohti taloudellista itsenäistymistä. (Sekki, 2022.) Tämän lisäksi oppilaille voisi olla merkityksellistä ajatella, kuinka niin estetiikka kuin käytännöllisyys sekä niiden yhteensopivuus sisustuksessa voisivat tuottaa hyvinvointia. Kotitalousopetuksessa on tärkeää tuottaa ymmärrystä sekä arvostusta kodin hallinnan monisyiseen maailmaan (Maguire & McCloat, 2017), mikä ulottuu yhtäläillä sisustuksen taloudelliseen (Sekki, 2022) ja ympäristövastuulliseen (Varpa ym., 2024) kestävyteen kuin estetiikan ja käytettävyyden tasapainon hyvinvointia tuottaviin ominaisuuksiin.

Lähteet

- Allan, G. & Crow, G. (1989). Introduction. Teoksessa G. Allan & G. Crow (toim.) *Home and Family: Creating the Domestic Sphere*. MacMillan.
- Anderson, A. (2014). Harmony in the Home: Fashioning the “Model” Artistic Home or Aesthetic House Beautiful through Color and Form. *Interiors* Volume 5 Issue 3, 341–360. <https://doi.org/10.2752/204191114X14126916211265>.
- Arnkil, H. (2008). *Värit havaintojen maailmassa*. Taideteollisen kauppakorkeakoulun julkaisuja B 85. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Autio, J. & Autio M. (2009). Kulutuksen ihanteet 1920–1970-lukujen sisustusoppaissa – askeettinen hedonismi ja privatisoituva ydinperhe. Teoksessa M. Lammi, M. Niva & J. Varjonen (toim.) *Kulutuksen liikkeet – Kuluttajatutkimuskeskuksen vuosikirja 2009* (s. 227–252). Kuluttajatutkimuskeskus.
- Autio, M. (2019a). Resurssien käytön renessanssi – kohti 1.5-asteista elämäntyyliä. *Tieteessä tapahtuu*, 37(2), 46–49.
- Autio, M. (2019b). Muuttuva kulutusyhteiskunta ja sen symbolit. Julkaisussa J. Iainne, S. Fellman, M. Hannikainen & J. Ojala (toim.) *Vaurastumisen vuodet: Suomen taloushistoria teollistumisen jälkeen* (s. 207–226). Gaudeamus.
- Autio, M., Huttunen, K. & Autio, J. (2011). Uniikkia vai bulkkia uuteen kotiin? – Palveluiden kuluttajalähtöisyys luottamusneuvotteluna asuntomarkkinoilla. *Kulutustutkimus.Nyt* 5 (2), 24–41.
- Autio, M., Huttunen, K. & Puhakka, E. (2010). Keskiluokkainen ja ekonomistinen eetos kulutuskerronnassa: ansaittua ja laskelmoitua hedonismia. Teoksessa M. Lammi, L. Peura-Kapanen & P. Timonen (toim.) *Kulutuksen määrät ja tyylit talouden muutoksissa - Kuluttajatutkimuksen vuosikirja 2010* (s. 95–115). Kuluttajatutkimuskeskus.
- Autonen-Vaaraniemi, L. (2009). *Eronneiden miesten kodit ja kotikäytännöt* [väitöskirja]. Acta Universitatis Tamperensis 1445.
- Autonen-Vaaraniemi, L. (2011). Eronneet miehet sisustamassa. Teoksessa J. Kärnä-Behm (toim.) *Sisustuskirja: tutkimuksellisia avauksia* (s. 79–92). Kotitalous- ja käsityöteiden julkaisuja 28, Helsingin yliopisto.
- Bille, M. (2015). Lighting up cosy atmospheres in Denmark. *Emotion, Space and Society* 15, 56–63. <https://doi.org/10.1016/j.emospa.2013.12.008>.
- BioColour. (2023). Tietoa hankkeesta. Haettu 23.10.2023 osoitteesta <https://biocolour.fi/tietoa-hankkeesta/>.
- Blunt, A., & Dowling, R. (2006). *Home* (1st Edition). Routledge, Taylor & Francis Group.
- Browne, K. (2005). Snowball sampling: using social networks to research non-heterosexual women. *International Journal Social Research Methodology* 8(1), 47–60. <https://doi.org/10.1080/1364557032000081663>.

- Chu, A. & Rahman, O. (2010). What color is sustainable? Examining the Eco-Friendliness of Color. *Conference International Foundation of Fashion Technology Institutes*, 36–49.
- Clapham, D. (2011). The Embodied Use of the Material Home: an Affordance Approach. *Housing, Theory and Society* Vol. 28 No. 4, 360-376.
<https://doi.org/10.1080/14036096.2011.564444>.
- Clarke, A. J. (2001). The Aesthetics of Social Aspiration. Teoksessa D. Miller *Home Possessions: Material Culture Behind Closed Doors* (s. 23–45). Routledge.
- Daniels, I. (2015). Feeling at home in contemporary Japan: Space, atmosphere and intimacy. *Emotion, Space and Society*, 15, 47–55.
<https://doi.org/10.1016/j.emospa.2014.11.003>.
- Eaton, M.M. (1995) *Estetiikan ydinkysymyksiä* (suom. P. Rantanen). Gummerus Kirjapaino Oy.
- Elias, J. M. (2008). *Stir It Up: Home Economics in American Culture*. University of Pennsylvania Press.
- Elliot, A.J. & Maier, M.A. (2014). Color Psychology: Effects of Perceiving Color on Psychological Functioning in Humans. *Annu. Rev. Psychol.* 2014.65, 95–120.
<https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010213-115035>.
- Elorinne, A-L., Arai, N. & Autio, M. (2017). Pedagogics in Home Economics Meet Everyday Life: Crossing Boundaries and Developing Insight in Finland and Japan. Teoksessa E. Kimonen & R. Nevalainen (toim.) *Reforming Teaching and Teacher Education: Bright Prospects for Active Schools* (s. 145–168). Sense Publishers.
- Elqahtani, L. A. & Elgizawi, L. (2015). Colour Sustainability in Hospitals Interior Spaces. *International Journal of Contemporary Architecture "The New ARCH"* Vol. 2, No. 1 (2015), 30–36. DOI: 10.14621/tna.20150204.
- Epp, A.M. & Price, L.L. (2010). The storied life of singularized objects: Forces of agency and network transformation. *Journal of Consumer Research*, 36(February), 820–837. <https://doi.org/10.1086/603547>.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- Eskola, J. (2018). Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat: laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa J. Aaltola, R. Valli & S. Herkama *Ikkunoita tutkimusmetodeihin. 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (e-kirja) (5., uudistettu ja täydennetty painos) (s. 209–231). PS-kustannus.
- Eskola, J., Lätti, J. & Vastamäki J. (2018). Teemahaastattelu: lyhyt selviytymisopas. Teoksessa R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin. 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* (e-kirja) (5., uudistettu painos) (s. 27–51). PS-kustannus.
- Flood Heaton, R. & McDonagh, D. (2017). Can Timelessness through Prototypicality Support Sustainability? A Strategy for Product Designers. *The Design Journal Volume 20 Issue sup1*, 110–121. <https://doi.org/10.1080/14606925.2017.1352671>.

- Gram-Hanssen, K., & Bech-Danielsen, C. (2004). House, home and identity from a consumption perspective. *Housing, theory and society*, 21(1), 17–26. <https://doi.org/10.1080/14036090410025816>.
- Hakala, I., Autio, M. & Toppinen, A. (2015). Young Finnish and German consumers' furniture acquisition – wooden, inherited or just low price?. *International Journal of Consumer Studies*, Volume 39, Issue 5, 445–451. <https://doi.org/10.1111/ijcs.12189>.
- Häkli, J., Vilkkö, R. & Vähäkylä, L. (2015). Johdanto. Teoksessa J. Häkli, R. Vilkkö & L. Vähäkylä (toim.) *Kaikki kotona? Asumisen uudet tuulet* (s. 7–16). Gaudeamus.
- Halen, K. (2010). Koti vanhemmuuden taitekohdissa. Teoksessa A. Vilkkö, A. Suikkanen & J. Järvinen-Tassopoulos (toim.) *Kotia paikantamassa* (s. 171–191). Lapin yliopistokustannus.
- Hasu, E. (2010). Asumisen päätöksiä – järjellä vai tunteella?. Teoksessa A. Junnto (toim.) *Asumisen unelmat ja arki* (s. 59–90). Gaudeamus.
- Hasu, E. (2017). *Asumisen valinnat ja päätöksenteko paljastettuina* [väitöskirja]. Aalto-yliopiston julkaisusarja DOCTORAL DISSERTATIONS 43/2017. Unigrafia.
- Haverinen, L. & Saarilahti M. (2009). Arjen hallinnasta arjen vastuuseen? Näkökulmia ja sovelluksia arjen hallinta -käsitteestä. Teoksessa H. Janhonen-Abroquah *Kodin arki* (s. 69–86). Kotitalous- ja käsityötieteiden laitoksen julkaisuja 19. Helsingin yliopisto.
- Haverinen, L. (1996). *Arjen hallinta kotitalouden toiminnan tavoitteena: Kotitalouden toiminnan filosofista ja teoreettista tarkastelua*. Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitos, tutkimuksia 164.
- Heinilä, H. (2007). *Kotitaloustaidon ulottuvuuksia – Analyysi kotitaloustaidosta eksistentiaalistis-hermeneuttisen fenomenologian valossa* [väitöskirja]. Kotitalous- ja käsityötieteiden laitoksen julkaisuja 16.
- Heinilä, H. (2009). Kotitaloustaito arjen runoutena – fenomenologinen tutkimusasenne kotitaloustieteellisenä metodina. Teoksessa H. Janhonen-Abroquah (toim.) *Kodin arki* (s. 157–172). Kotitalous- ja käsityötieteiden laitoksen julkaisuja 19. Helsingin yliopisto.
- Herneoja, A. (2007). Kodin värit: Suomalaisen jälleenrakennuskauden sisustuksen väri-tyksen lähtökohdat arjen ja arkkitehtuurin näkökulmasta. Teoksessa J. Heikkilä & J. Koiso-Kanttila *Patinoituu ja paranee – moderni puukaupunki-tutkijakoulu 2003—2006*. Teknillinen tiedekunta, arkkitehtuurin osasto, Oulun yliopisto.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (1988). *Teemahaastattelu*. Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2011). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2009). *Tutki ja kirjoita*. Kirjayhtymä Oy.
- Iivanainen, J. (2021). *Kuluttajien näkemyksiä kosmetiikkapakkausten estetiikasta, materiaaleista ja väreistä* [maisterintutkielma]. Helsingin yliopisto.
- Jarva, V. (2009). Maailma tuppautuu kotiin: Kuluttajakasvatuksen uudet haasteet. Teoksessa H. Janhonen-Abroquah *Kodin arki* (s. 7–28). Kotitalous- ja käsityötieteiden laitoksen julkaisuja 19. Helsingin yliopisto.

- Järvinen-Tassopoulos, J. (2010). Vieraanvarainen koti. Teoksessa A. Vilkkonen, A. Suikkanen & J. Järvinen-Tassopoulos (toim.) *Kotia paikantamassa* (s. 309–327). Lapin yliopistokustannus.
- Jørgensen, C. J. (2016). The space of the family: Emotions, economy and materiality in homeownership. *Housing, Theory and Society*, 33(1), 98–113.
<https://doi.org/10.1080/14036096.2015.1083052>.
- Juntto, A. (2001). Onko asukkaalla koti?. Teoksessa V. Jarva & P. Korvela (toim.) *Koti tieteidien risteyksessä: 110 vuotta kotitalousopettajien koulutusta* (s. 21–34). Kotitalous- ja käsityötieteiden laitoksen julkaisuja 9.
- Juntto, A. (2008). Asumisvalinnat, liikkuvuus ja asumisen arkitalous. Teoksessa M. Lammi & P. Timonen (toim.) *Koti – tehtävistä uusiin ihanteisiin* (s. 13–28). Kuluttajatutkimuksen kirjoja 4.
- Juntto, A. (2010). Asumisen historiallinen muutos Suomessa ja polkuriippuvuus. Teoksessa A. Juntto (toim.) *Asumisen unelmat ja arki* (s. 17–47). Gaudeamus.
- Kainulainen, M. (2020) *Kuluttajien näkemyksiä elintarvikepakkauksista ja väreistä : ”Jotenkin on ajatellut, että se väri on siinä ulkopuolella”* [maisterintutkielma]. Helsingin yliopisto, kasvatustieteellinen tiedekunta.
- Käkelä-Puumala, T. (2001). Persoona, funktio, teksti: henkilöahmojen tutkimuksesta. Teoksessa O. Alanko, & T. Käkelä-Puumala (toim.) *Kirjallisuudentutkimuksen peruskäsitteitä* (s. 241–271). Tietolipas; Nro 174. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Kärnä-Behm, J. (2011). Sisustustekstiilin identiteetti ja tutkimusparadigmat. Teoksessa J. Kärnä-Behm (toim.) *Sisustuskirja: tutkimuksellisia avauksia* (s. 93–104). Kotitalous- ja käsityötieteiden julkaisuja 28, Helsingin yliopisto.
- Kemppainen, T., Uusitalo, O. & Kuoppamäki, S-M. (2017). Asumisnormit vai yksilölliset haaveet? Asumistoiveet eri elämänvaiheissa. *Kulutustutkimus.Nyt* 11 No 1/2017, 34–47.
- Kinnunen, V. (2017). *Tavarat tiellä – Sosiologinen tutkimus esinesuhteista muutossa* [väitöskirja]. Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta.
- Kivinen, O. & Ristelä, P. (2001). *Totuus, kieli ja käytäntö: Pragmatistisia näkökulmia toimintaan ja osaamiseen*. WSOY.
- Kiviniemi, K. (2018). Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa J. Aaltola, R. Valli & S. Herkama *Ikkunoita tutkimusmetodeihin. 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (e-kirja) (5., uudistettu ja täydennetty painos) (s. 62–74). PS-kustannus.
- Korvela, P., Holmberg, M., Jonsson, M. & Kupiainen, A. (2009). Ajelehtivasta ankkuroituun arkeen – arkityrmin muuttamisen tukeminen perhetyössä sekvenssikartta -menetelmällä. Teoksessa H. Janhonen-Abroquah *Kodin arki* (s. 103–119). Kotitalous- ja käsityötieteiden laitoksen julkaisuja 19. Helsingin yliopisto.
- Koski, L. (2008). Kuvankaunis koti. Teoksessa P. Harinen & L. Koski. (toim.) *Arjen askeleet: Otteita elämän järjestyksistä*. Joensuun yliopisto: Sosiologian tutkimuksia 7.

- Koskijoki, M. (1999). Koti ja kuluttajan aarteet: esineet minän rakennuspuina. Teoksessa M. Sarantola-Weiss *Yhteiset olohuoneet: Näkökulmia suomalaiseen sisustusarkkitehtuuriin 1949—1999* (s. 184–193). Otava.
- Kyttä, M. (2004). *Ihmisyystavallinen elinympäristö: Tutkimustietoa ja käytännön ideoita rakennetun ympäristön suunnittelua varten*. Rakennuspaino Oy.
- Kyttä, M., Pahkasalo, K. & Vaattovaara, M. (2010). Asuminen – eletty unelma. Teoksessa A. Juntto (toim.) *Asumisen unelmat ja arki* (s. 91–120). Gaudeamus.
- Lehtinen, S. (2019). An Intergenerational Approach to Urban Futures: Introducing the Concept of Aesthetic Sustainability. Teoksessa A. Haapala, B. Frydryczak & M. Salwa (toim.) *Moving from Landscapes to Cityscapes and Back: Theoretical and Applied Approaches to Human Environments (Series Landscapes; Vol. 9)* (s. 111–120). Officyna.
- Maguire, H., & McCloat, A. (2017). Home economics education: Preparation for a sustainable and healthy future. Teoksessa The Worldwatch Institute (toim.) *EarthEd State of the world: Rethinking education on a changing planet* (s. 165–178). Island Press.
<https://doi.org/10.5822/978-1-61091-843-5>.
- Malin, A. (2009). Asumistoiminnot muutoksessa. Teoksessa H. Janhonen-Abroquah *Kodin arki* (s. 29–46). Kotitalous- ja käsityötieteiden laitoksen julkaisuja 19. Helsingin yliopisto.
- Mallett, S. (2004). Understanding home: a critical review of the literature. *The sociological review*, 52(1), 62–89. <https://doi.org/10.1111/j.1467-954X.2004.00442.x>.
- Mandara, J. (2003). The Typological Approach in Child and Family Psychology: A Review of Theory, Methods, and Research. *Clinical Child and Family Psychology Review* 6, 129–146. <https://doi.org/10.1023/A:1023734627624>.
- Manninen, A. (2010). Nuorten naisten matka lapsuudenkodista omaan kotiin. Teoksessa A. Viikko, A. Suikkanen & J. Järvinen-Tassopoulos (toim.) *Kotia paikantamassa* (s. 192–212). Lapin yliopistokustannus.
- McCracken, G. (1988). *Culture and Consumption: New Approaches to the Symbolic Character of Consumer Goods and Activities*. Indiana University Press.
- McCracken, G. (1989). 'Homeyness', a cultural account of one constellation of consumer goods and meaning. Teoksessa E. Hirschmann (toim.) *Interpretive consumer culture*. Provo UT.
- Miller, D. (2002). Accommodating. Teoksessa C. Painter (toim.) *Contemporary Art and the Home* (s. 115–130). Berg.
- Moilanen, P. & Räihä, R. (2018). Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa J. Aaltola, R. Valli & S. Herkama *Ikkunoita tutkimusmetodeihin. 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (e-kirja) (5., uudistettu ja täydennetty painos) (s. 51–72). PS-kustannus.
- Nickols, S. Y. & Collier, B. J. (2015). Knowledge, Mission, Practice: The Enduring Legacy of Home Economics. Teoksessa S. Y. Nickols & G. Kay (toim.) *Remaking home eco-nomics: resourcefulness and innovation in changing times* (s. 11–35). The University of Georgia Press.

- Norgrann, A. & Syrjälä, H. (2020). Co-Consuming a Pet Home: Balancing Functionality and Aesthetics of a Taste Regime. Teoksessa J. Argo, T.M. Lowrey & H.J. Schau (toim.) *NA-Advances in Consumer Research Volume 48* (s. 97–100). Association for consumer research.
- Olesen, B. B. (2010). Ethnic Objects in Domestic Interior: Space, Atmosphere and the Making of Home. *Home Cultures*, Vol. 7, Issue 1, 25–42.
<https://doi.org/10.2752/175174210X12572427063760>.
- Paavilainen, H. (2013). *Dwelling with design* [väitöskirja]. Aalto University School of Arts, Design and Architecture.
- Paavilainen, H. (2015). Käyttäjätiedon tulkintaa empaattisesti. Teoksessa S. Aaltonen & R. Högbacka (toim.) *Umpikujasta oivallukseen: refleksiivisyys empiirisessä tutkimuksessa*. Tampereen yliopisto.
- Palojoki, P. (2000). Estetiikka, kotitaloustiede ja tulevaisuuden koti: Voisiko joulukuusi olla toukokuussa? – pohdintaa kotitalouden estetiikasta. *Futura* 1/00, 99–102.
- Paloviita, M. (2022). *Kuluttajien näkemyksiä kestävästä vaatteista ja väreistä : ”Kestäväks se yhtä hyvin sitte aikaa, ku sit taas joku tämmönen jollai superkemikaaleilla värjätty”* [maisterintutkielma]. Helsingin yliopisto, kasvatustieteellinen tiedekunta.
- Pantzar, M., & Heinonen, V. (2014). ”Hyvä käyttöesine on käytännöllinen, halpa ja kaunis”: Maaseudun ja kaupungin välinen jännite Kaunis koti-lehden kodinsisustusvisioissa 1950-luvun puolivälissä. *Tahiti*, 4(3).
- Pennartz, P. J. J. (1986). Atmosphere at home: A qualitative approach. *Journal of Environmental Psychology*, 6(2), 135–153. [https://doi.org/10.1016/S0272-4944\(86\)80014-7](https://doi.org/10.1016/S0272-4944(86)80014-7).
- Pietiläinen, M., Keski-Petäjä, M., Lipasti L. & Attila, H. (2022). *Parisuhdeväkivallan kokemukset yleisiä Suomessa: Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021 -tutkimuksen ennakkotuloksia*. Tilastokeskus.
- Puska, K. (2015). *Kodin siivouskäytännöt ja siivoukseen suhtautuminen ”Siistiä sen olla pitää, mutta siivoaminen ei aina maistu.”* [maisterintutkielma]. Helsingin yliopisto, kasvatustieteellinen tiedekunta.
- Raijas, A. (2008). Arki keskittyy kotiin. Teoksessa M. Lammi & P. Timonen (toim.) *Koti – tehtävistä uusiin ihanteisiin* (s. 118–131). Kuluttajatutkimuksen kirjoja 4.
- Rapoport, A. (1985). Thinking about Home Environments. Teoksessa I. Altman & C.M. Werner (toim.) *Home environments* (s. 255–286). Plenum Press.
- Rihlma, S. (1998). *Väri sisustuksessa= Colours in interior decoration*. Seppo Rihlma.
- Riukulehto, S. & Rinne-Koski, K. (2014). *Asunnosta kodiksi: Kotoisuus kolmannen iän asumiskokemuksissa*. Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti.
- Ruohomäki, V., Tuomivaara, S., Mattila-Holappa, P., Monni, T.-M., Perttula, P., Alanko, T., & Toppinen-Tanner, S. (2020). Etätyö koronaepidemian hallitsemisessa sekä vaikutukset työhyvinvointiin ja töiden sujumiseen. *Psykologia*, 55(05), 388–395.
- Rutt, A.H. (1955). *Home Furnishing* 2nd edition. John Wiley and Sons, Inc; Chapman and Hall, LTD.

- Saarikangas, K. (2002). *Asunnon muodonmuutoksia: Puhtauden estetiikka ja sukupuoli modernissa arkkitehtuurissa*. Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Saegert, S. (1985). The Role of Housing in the Experience of Dwelling. Teoksessa I. Altman & C.M. Werner (toim.) *Home environments* (s. 287–309). Plenum Press.
- Sarantola-Weiss, M. (2003). *Sohvaryhmän läpimurto: Kulutuskulttuurin tulo suomalaiseen olohuoneisiin 1960- ja 1970-lukujen vaihteessa*. Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Sarantola-Weiss, M. (2011). Suomalaisen kodinsisustuskulttuurin muodostuminen 1900-luvulla. Teoksessa J. Kärnä-Behm (toim.) *Sisustuskirja: tutkimuksellisia avauksia* (s. 7–24). Kotitalous- ja käsityötieteiden julkaisuja 28, Helsingin yliopisto.
- Scott, S. (2009). *Making sense of everyday life*. Cambridge Polity Press.
- Sekki, S. (2022). Tutkittua tietoa kuluttajuuden opetukseen. Haettu 20.8.2024 osoitteesta <https://kulma.kkv.fi/2022/05/03/kuluttajakasvatusta-kotitalousopetuksessa/>.
- Sloan, A. & Gwynn, K. (1990). *Colour in decoration*. Frances Lincoln.
- Smith, S. G. (1994). The essential qualities of a home. *Journal of environmental psychology*, 14(1), 31–46. [https://doi.org/10.1016/S0272-4944\(05\)80196-3](https://doi.org/10.1016/S0272-4944(05)80196-3).
- Soronen, A. (2011a). Uutta ilmettä koteihin: television sisustusohjelmat idealisoidun itseen esityksinä. Teoksessa J. Kärnä-Behm (toim.) *Sisustuskirja: tutkimuksellisia avauksia* (s. 59–78). Kotitalous- ja käsityötieteiden julkaisuja 28, Helsingin yliopisto.
- Soronen, A. (2011b). *Tavallisuudesta tyylikkyyteen? Sukupuoli ja maku kodinmuutosohjelmissa* [väitöskirja]. Helsingin yliopisto, humanistinen tiedekunta. Unigrafia.
- Stapley, E., O’Keeffe, S., & Midgley, N. (2022). Developing typologies in qualitative research: The use of ideal-type analysis. *International Journal of Qualitative Methods*, 21. <https://doi.org/10.1177/16094069221100633>.
- Suikkanen, A. (2010). Lukijalle. Teoksessa A. Vilkkonen, A. Suikkanen & J. Järvinen-Tasopoulou (toim.) *Kotia paikantamassa* (s. 9–10). Lapin yliopistokustannus.
- Suomen virallinen tilasto (SVT). (2022). Asunnot ja asuinolot [verkkojulkaisu]. ISSN=1798-6745. Tilastokeskus. Haettu 26.7.2023 osoitteesta <https://stat.fi/julkaisu/cl8a30d0ruzs50cvv45kpapqg>.
- Syrjälä, H. & Norrgrann, A. (2019). "When your dog matches your decor": Object agency of living and non-living entities in home assemblage. Teoksessa D. Bajde, D. Kjeldgaard & R. W. Belk (toim.) *Consumer Culture Theory (Research in Consumer Behavior, vol. 20)* (s. 39–54). Emerald Publishing Limited.
- Törrönen, J. (2017). Virikehaastattelut. Teoksessa A. L. Aho, M. Hyvärinen, P. Nikander & J. Ruusuvaara (toim.) *Tutkimushaastattelun käsikirja* (e-kirja) (s. 233–255). Vastapaino.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (e-kirja). Uudistettu laitos. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

- Tuomi-Gröhn, T. (2009). Kodin arki ja arjen taidot tutkimuskohteena. Teoksessa H. Janhonen-Abroquah *Kodin arki* (s. 147–156). Kotitalous- ja käsityötieteiden laitoksen julkaisuja 19. Helsingin yliopisto.
- Uimonen, S. (2019). *Toimivasta tilasta mielenrauhan tyyssijaan: Kulttuurinen kuluttaja-tutkimus kodin tunnun jäsentymisestä merkityskokonaisuuksiksi pääasiallisessa kodissa ja kakkoskodissa* [väitöskirja]. Helsingin yliopisto, Taloustieteen osaston julkaisuja nro 71. Unigrafia.
- Ureta, S. (2007). Domesticating Homes: Material Transformation and Decoration among Low-income Families in Santiago, Chile. *Home Cultures*, 4(3), 311–336. <https://doi.org/10.2752/174063107X247341>.
- Valadez-Martínez, L. (2019). Decoration makes a home: The role of living room furnishings in achieving a dignified standard of living in urban Mexico. *Emotion, Space and Society*, Volume 32. <https://doi.org/10.1016/j.emospa.2019.100586>.
- Vanne, J., Poikolainen, J., Autio, M., Sekki, S., & Räisänen, R. (2023). Kuluttajanäkökulmia luonnonvärivaatteiden kestävään estetiikkaan: jännitteitä ekologisuuden ja visuaalisuuden välillä. *Kulutustutkimus.Nyt* 17(1–2), 61–82.
- Varpa, J., Autio, M., & Autio, J. (2024). Sustainable Living: Young Adults Prolonging the Material Life Cycle of Objects Through the Appreciation of Used Furniture, Interiors, and Building Design. *Circular Economy and Sustainability*, 1–20. <https://doi.org/10.1007/s43615-024-00378-2>.
- Vasara, P. (2016). Mahdollinen, välttämätön ja väistämätön: jatkuvuudet ja siirtymät iäkkäiden asumiskertomukissa. Teoksessa K. Juhila & T. Kröger (toim.) *Siirtymät ja va-linnat asumispoluilla*. Sophi.
- Viholainen, N., Kylkilähti, E., Autio, M. & Toppinen A. (2020). A home made of wood: Consumer experiences of wooden building materials. *International Journal of Consumer Studies* 2020; 44, 542–551. <https://doi.org/10.1111/ijcs.12586>.
- Vilkko, A. (2001). Koti mielessä. Teoksessa V. Jarva & P. Korvela (toim.) *Koti tieteiden risteyksessä: 110 vuotta kotitalousopettajien koulutusta* (s. 53–63). Kotitalous- ja käsityötieteiden laitoksen julkaisuja 9.
- Vilkko, A. (2010). Eletyn tilan kertominen. Teoksessa A. Vilkko, A. Suikkanen & J. Järvinen-Tassopoulos (toim.) *Kotia paikantamassa* (s. 35–58). Lapin yliopistokustannus.
- Werner, C.M., Altman, I. & Oxley, D. (1985). Temporal Aspects of Homes – A Transactional Perspective. Teoksessa I. Altman & C.M. Werner (toim.) *Home environments* (s. 1–32). Plenum Press.
- Woodward, I. (2003). Divergent narratives in the imagining of the home amongst middle-class consumers: Aesthetics, comfort and the symbolic boundaries of self and home. *The Australian Sociological Association*, Volume 39(4), 391–412. <https://doi.org/10.1177/0004869003394005>.
- Young, I. M. (2005). *On female body experience: throwing like a girl and other essays*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/0195161920.001.0001>.

Liitteet

LIITE 1: Teemahaastattelukysymykset

Teema 1: Kodin värit ja materiaalit

- Lempiväri?
- Värien **olemassaoloon havahtuminen** arkipäivän tilanteissa
 - Mistä värit **valmistettu**?
- Kun olet täällä kotona, mitkä **värit** osuu silmään erityisesti, että ”tämä on kiva”.
 - Mites kotona ollessa, mitkä **pintamateriaalit näyttää** ja/tai **tuntuu** kivalta? Mistä erityisesti nautit?
- Mitkä teidän **lempihuonekalu** tai muu esine on?
- Kerroitte että tiedätte/että ettette tiedä, mistä väriaineet on valmistettu, mutta oletteko ikinä **mieltinnyt** mistä **raaka-aineista** ne tehdään? Jos vaikka istutte tässä teidän sohvalla ja se on tän värinen, oletteko ikinä miettinyt, mistä tämä väri on tähän tullut?
- Mitä teille tulee mieleen sellaisesta sanasta kun ”**synteettinen väri**”? Tiedättekö mitä ne on tai miten niitä valmistetaan?
- Entä jos sanon ”**luonnonväri**”? Sama kysymys.
- Mulla on tässä seuraavaksi tällaisia **pintamateriaaleja**, ja haluaisin, että kertoisitte vähän teidän ajatuksia näistä.
 - **Ensimmäiset** ajatukset, intuitiolla
 - Mihin tällainen materiaali **sopisi**, mihin huoneeseen?
 - Sopisiko **teidän kotiin**?

Teema 2: Koti ja sen järjestys

- Voisitteko **kuvailla** teidän olohuonetta hieman:
 - **Mistä se muodostuu?**
 - **Tunnelma**
 - **Tunteita**, joita se herättää?
- Erityinen **tyytyväisyyden** kohde.
- Oletteko ajatellut **muuttaa** täällä jotain tai **hankkia** jotain uutta?
- Kertoisitteko seuraavaksi ihan oman mielipiteenne siitä, että jos koti on **kotoisa**, mistä se muodostuu?

Teema 3: Kodin tunnun muodostaminen

- Mitä teidän mielestä **sisustaminen** tarkoittaa? **Kuka** sisustaa?
- Kertoisitteko teidän **lapsuudenkodin** jostain erityisen kivasta sisustuksellisesta asiasta? Entä joku mitä inhositte?
- Millaisiin asioihin kiinnitätte huomiota, kun **etsitte** uusia huonekaluja tai sisustuselementtejä? Mitkä **ominaisuudet** on tärkeitä?
- Miten näillä huonekaluilla ja sisustuselementeillä sitten teidän mielestä voidaan muodostaa **viihtyisiä** ympäristö?
- Jos teille tulisi **vieraita** tänne käymään, tekisittekö jotain toimenpiteitä?
- Kuvitellaan, että just muutatte uuteen asuntoon ja se on ihan tyhjä. Milloin se **asunto** lakkaa ole-masta vain asunto, ja muuttuu **kodiksi**?
- **Lisättävää?**

LIITE 2: Tutkimussuostumuslomake

Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

Tutkimuksen nimi: **BioColour - Biovärit - Väripaletti biopohjaisille väriaineille ja pigmenteille**

Tutkimuksen tekijä: Kirsi Heiniö

Minua on pyydetty osallistumaan tutkimukseen (biocolour.fi), jossa tutkitaan väriaineiden käyttöön liittyviä kulttuurisia, sosiaalisia ja eettisiä näkökulmia. Hankkeessa edistetään luonnosta peräisin olevien väriaineiden tuotantoa ja käyttöä tekstiileissä, pakkauksissa ja pinnoitteissa. Tävoitteena on vahvistaa kestäväen kehityksen periaatteiden toteutumista taloudessa ja kuluttajakäyt-täytymisessä.

Minulle on selvitetty yllä mainitun tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuksessa käytettävät tutkimusmenetelmät. Olen tietoinen siitä, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Tutkimukseen osallistuminen ei aiheuta minulle minkäänlaisia kustannuksia eikä henkilöllisyyteni tule missään vaiheessa esille. Tiedän, että minua käsitteleviä tietoja käsitellään luottamuksellisesti. Tutkimusaineisto luovutetaan anonymisoituna koko tutkimusryhmän käyttöön ja sitä hyödynnetään kotimaisissa ja kansainvälisissä tieteellisissä aikakauslehdissä julkaistavissa artikkeleissa. Tutkimus valmistuu kokonaisuudessaan vuoden 2025 loppuun mennessä. Nauhoitettu tutkimusaineisto hävitetään litteroinnin jälkeen. Anonymisoitu haastattelun litteraatti säilytetään yliopiston palvelimilla, salasanojen takana.

Suostun siihen, että minua haastatellaan ja antamiani tietoja käytetään tutkimuksen tarpeisiin.

Voin halutessani keskeyttää tutkimukseen osallistumisen milloin tahansa. Jos päätän peruuttaa suostumukseni tai osallistumiseni tutkimukseen keskeytyy jostain muusta syystä, keskeyttämi- seen mennessä kerättyjä tietoja voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa. Ilmoitan muutokset tutkimukseen osallistumisesta osoitteeseen kirsi.heinio@helsinki.fi.

Tunnen saaneeni riittävästi tietoa oikeuksistani, tutkimuksen tarkoituksesta ja siihen osallistumi- sesta.

Päiväys

Tutkittavan allekirjoitus ja nimenselvennys

Suostumuksen vastaanottajan allekirjoitus ja nimenselvennys

Tätä suostumusasiakirjaa on tehty kaksi (2 kpl), joista toinen annetaan tutkittavalle ja toinen suos- tumuksen vastaanottajalle.

LIITE 3: Taustatietolomakkeet yksilö- ja parihaastatteluihin

Taustatietolomake yksilöhaastattelu

Haastattelun numero: _____

Haastateltavan sukupuoli:

- nainen
- mies
- muu
- en halua kertoa

Haastateltavan ikä: _____

Ammatti: _____

Asunto on:

- kerrostalo
- rivi- tai paritalo
- omakoti- tai erillistalo
- muu, mikä? _____

Minä vuonna talo on rakennettu? _____

Asunnon asukkaat (voit valita useamman):

- yksin asuva
- pariskunta
- alle 18-vuotias lapsi/lapsia
- kämppäkaverit
- lemmikki
- en halua kertoa
- muu, mikä? _____

Taustatietolomake parihaastattelu

Haastattelun numero: _____

Haastateltava 1

Haastateltavan sukupuoli:

- nainen
- mies
- muu
- en halua kertoa

Haastateltavan ikä: _____

Ammatti: _____

Haastateltava 2

Haastateltavan sukupuoli:

- nainen
- mies
- muu
- en halua kertoa

Haastateltavan ikä: _____

Ammatti: _____

Asunto on:

kerrostalo

rivi- tai paritalo

omakoti- tai erillistalo

muu, mikä? _____

Minä vuonna talo on rakennettu? _____

Asunnon asukkaat (voit valita useamman):

yksin asuva

pariskunta

alle 18-vuotias lapsi/lapsia

kämpäkaverit

lemmikki

en halua kertoa

muu, mikä? _____

LIITE 4: Kutsu tutkimukseen osallistumiseen

Moikka!

Teen gradu-tutkimusta Helsingin yliopistolla koskien suomalaisten kodinsisustamisesta. Etsin kodin sisustamisesta kiinnostuneita ihmisiä haastateltavaksi ensisijaisesti pääkaupunkiseudun alueelta tai lähialueilta! Tule edistämään tiedettä siitä, mitä koti ja kodinsisustaminen merkitsevät juuri sinulle!

Tutkimuksen aihe liittyy erityisesti siihen, millaisia värejä ja materiaaleja löytyy kuluttajien kodeista. Teen tutkimustani osana kotitalousopettajaopintojani sekä työsuhdettani Bio-Colour-tutkimushanketta. Tutkimusta varten on tarkoitus suorittaa haastatteluja. Etsin haastateltavaksi ihmisiä, jotka ovat kiinnostuneet jollain tavalla kotinsa sisustamisesta ja ovat itse vastanneet siitä. Kiinnostus sisustamiseen ei missään nimessä vaadi esimerkiksi sisustustrendien seuraamista, vaan minua kiinnostaa ihan kaikenlaiset kodit. Haastattelu suoritettaisiin mielellään haastateltavan omassa kodissa, jotta omaan sisustukseen liittyviin kysymyksiin on helpompi vastata. Haastatteluun kuuluu myös sellaiset viirikemateriaalit, joiden arviointi on moniaistillista, joten etähaastattelu ei oikein toimi (tarvittaessa kuitenkin se voidaan yrittää saada sopimaan). Haastattelu on kestoaltaan noin tunnin pituinen, se äänitetään, mutta litteroinnin aikana se anonymisoidaan, jonka jälkeen äänitteet poistetaan.